

Gyimesi László

Beküldjem értetek a medvét?

Prózatekercs

Littera Nova

2004.

ISBN 963 9212 94 6

TARTALOM

1. Nevezzük így: prózatekercs
2. Máglyák, máglyák
3. Dal a piármajomról
4. A szökés krónikása
5. A mester énekel
6. Irodalmi riport a kincstári tévén
7. Majdnem
8. Blues
9. A szertartás
10. A titok
11. Egyszerű ez
12. Sohasem hagytok kibeszélni
13. Új időknek új dalaival
14. A haza minden előtt
15. Óda az éjszakai tolatásról
16. Ki vagyok én?
17. Bulenda szaki példabeszédeiből
18. Sötétben minden tehén...
19. Hagyjunk holnapra is
20. Gyom növi be végleg
21. A szívem útjai, izé, kiszámíthatatlanok
22. Etessük meg őket?
23. A mester kedvenc receptje
24. Sarkcsillag lennék
25. Költők a kemencén
26. Tizenöt szál virág
27. Ne sírj a Barbibárban!
28. Szerelem az echós szekér alatt
29. Nem akarsz kérdezni valamit?
30. A bolondok kertje
31. A baleset
32. Csak úgy pergett a mag
33. Hullámok a Dirac-tengeren
34. Inkább papot...
35. Szirmok a lábam elé
36. Zárt ajtók, bereteszelt kapuk
37. Szólítottál, édes gazdám?
38. Intermezzó
39. Mert az csak egy dátum
40. Dunai szél
41. Kék Duna keringő
42. Rájár a keze, rájár bizony
43. Közénk, sajnos, nem illetek
44. Merre van a magyar hazám...
45. Álomcsapat lesztek, oké?
46. Vissza a szekérre
47. Az megtalálja, az olyan!
48. Pihenő
49. Az ötödik kamra
50. Fekete folt

A könyv minden szereplője a képzelet szülötte,
mindennemű hasonlóság élő vagy megholt emberekkel
csakis a véletlen, vagy az írói ügyetlenség műve.

1. Nevezzük így: prózatekercs

Ha azt hiszed, hogy regényt tartasz a kezvedben: hajítsd el! Ha úgy véled, valami novellafüzért, taposs rá! Ha tanulni, okulni akarnál belőle, feledd el! Sem tanulság, sem megvilágosodás nem vár rád. Vagy bohó kis művek csokrának, csecsebecsének véled? Válassz mást! Szórákoszni szeretnél? Tévedsz, már megint tévedsz. Nincs történet, nincsenek hősök, jellemek, gondolj rá mindig, én figyelmeztettelek!

Megvetted ezt a könyvet, mégis jár a pénzedért valami, nem? Kapsz egy összezsavart prózát, egy ezzel-azzal megtöltött csigát. Diócsiga. Kakaócsiga, mákoscsiga, facsiga – jobb a tekercs. Diótekercs, mákostekercs, prózatekercs, ez jobban hangzik. Prózatekercs. Nevezzük (ideiglenesen) így: prózatekercs. Jobb híján ennyi. Ezt adom.

Gondolj rá mindig: én figyelmeztettelek. A tekercsbe sok mindent belesütnek, van benne mák, dió, szerelem, van benne mazsola, kandírozott narancshéj, kakaó, szenvedély, lehet bele tenni cukrozott dinnyehéjat (ha el nem úszott), fahéjat, gyömbért, vaníliát, gyűlöletet, lekvárt, malátát, tejbe áztatott fűgét, halált.

A tészta a lényeg, vagy a töltelék? Megmondanám, meg én, de mégsem, mivel nem akarlak, nem ám, nem szeretnék félrevezetni... A tészta összetart, egységbe forraszt, ugye, formát teremt, de az íz, az íz a tölteléké! A karamellizált cukroké, bizony, a meg-megolvadó aromás masszáké, a receptlovag ígéretéé. No lám.

Kényes jószág ez a prózatekercs, idegen anyagok találkoznak a csigavonal mentén, összeférhetetlen aromák vegyülnek; új illatokat, ízeket árasztó fűszertársulások roppannak szét a késed alatt, olvasnak szét a szádban. Ne sajnáld, hogy vállalkoztál erre a kísérletre, nem volt kidobott pénz, amit kiadtál a könyvért. Nem vádolhat senki könnyelműséggel, pazarlással, meglásd, ha nem is kincshez, értékhez jutottál. Becsüld meg. Ahogy lehet.

Ha azt hiszed, regényt tartasz a kezvedben: még idejében hajítsd el. Én figyelmeztettelek. Tekercs ez csupán, tekercs, jövőtlen jószág, összekevert ízek, anyagok kavalkádja, ismeretlen ínyesmester egyszeri remeklése, s persze holnapi reterátok visszhangos üledéke.

Temesd el mélyen, arra biztosan jó, nagyon mélyen, hadd hulljon, bomoljon elemeire ez az ünnep után száncmasszá züllő zagyvalék, igen, vigyék a diadalmas gyökerek, a gyökerek és a szárazak, vigyék az ionokká hullott lényeket, vigyék, vigyék a megismerhetőnek vélt virágokig, vigyék, vigyék a gondtalannak hitt kiteljesedésig, vigyék valami minduntalan remélt, termőre forduló tavaszba.

De tudnod kell, hogy a virágokról nem esik különösebb szó. A virágokról sem. Dehogy, dehogy.

2. Máglyák, máglyák

Koraesti érzéki meleg van, nyárvég, sétálunk, kint a városon kívül, a ligetes erdőben, a sétányon, ugye, gondtalanul ballagunk a rét felé. Valaha itt szobrok álltak sorban, valaha, egy másik időben, jó és rossz szobrok, emlékművek, büsztök, bronz és kő testek, hagyományosak, és jaj de modernek, vegyest. Valaha, mondom, egykor, most csak a talapzatok állnak, az alépítmények, igen, a talpazatok, a beton, műkő, márvány vagy éppen gránit posztamensek, mint hiányos fogsor, mint egy hajdani titkos kultusz földbe süppedt csonka megalitjai.

No lám, mégis hasznukat vette valaki! Ahogy megyünk egyre beljebb, látjuk, csinos farakások terpeszkednek a fundamentumokon. Egymásra halmozott ölfák sorakoznak szigorú rendben, elvágólag, mint a katonák, ott feszítik egymást az elárvult talapzatokon, a sarkoknál négy vastag cölöpöt vertek le mélyen, ezek merednek fel, ezek tartják össze a vízszintesen egymás mellé sorozott rönköket, egy sor az úttal párhuzamosan, egy sor merőlegesen rá, aztán újra a párhuzamosak, megint a merőlegesek, fel, fel, toronyba! Némelyik farakás közepéből embermagasságú pózna nyúlik az ég felé, nem is némelyikből, a legtöbbjéből, igen.

– Máglyák – mondd –, máglyák, gyűjtatlanul.

Sétálunk tovább, sétálunk a máglyasorok között, koraesti érzéki meleg zsong, nyárvég, s már itt is van a nagy tisztás, itt van a rét, idevezet a farakások sora, s lám, a nagy, zöld teret is körbefogják a máglyák, gyűjtatlanul, sötéten.

Kit érdekelnek most a farakások! A réten zeng, bong, zajong, zsibong az élet! Micsoda bolond, nyárvégi karnevál ez?! Körhinták, céllövöldék, mutatványos bódék sora, mindegyik előtt hullámmzó, zajos tömeg, nagy sátrakban hosszú asztalokon habzik a sör, nemes borok aránya, rubintja csillan, kátrányos deszkákat ver ki a só.

Zene szól mindenünnen, a sátrakban danásznak, a sátrak között kis pódiumok, bohócok böllenednek, akrobaták billegnek rajtuk, nagyhangú kikiáltók csábítják elébük a járatlanokat.

Mennyi ember! Egész családok, nagypapástól, nagymamástól, gyermekek hada; megfontolt, komor apák vetik magukat a forgatagba, savanyú háziasszonyok napi gondokba szürkült, dermedt bőrét üti át pirosan a már-már elfeledett öröm. A kizökkenés tiltott, később megkoplalandozó öröme ez, nem, nem a boldogságé, dehogy: olcsóbb, de hozzáférhetőbb pótlékáé csupán. De ki törődik ezzel! Fogy a kolbász, a sör, az édességek halmai megcsappannak erősen, papírforgók, léggömbök, similibdák, vattacukor-fáklyák, fröccsöntött autók, babák, macik a gyermekkezekben, a nőknél néhány szál lövöldében nyílt papírvirág.

Nyárvégi, zsongító, meleg koraeste van, sétálunk a bódék, emelvények, kantinok között, sört iszunk nagy papírpohárból, báméskodunk, bámulnak bennünket is, pedig hát itt a helyünk nekünk is, itt a helyünk.

Nézd, a rét közepén hatalmas cirkuszi sátor, az elébb még nem volt itt, egyszerűen kinőtt a földből, úgy éljek, kinőtt! Hatalmas sátor, új, sárga-fekete vászoncsíkokból ügyeskedték össze értő kezek, élein és a bejárata felett színes lámpafüzérek hívogatnak, tódul is oda a közönség, tódul hamar. A bejáratnál Harlekin áll, a fehér bohóc, hívogat, köszönetet, ma ingyen lép fel a Mester!

Lassan megtelnek a páholyok, a széksorok, a körbefutó padok, csak tessék, tessék! Előre a gyermekek, a törpék! Csodálkozva nézünk körül, mennyi a törpe, a gnóm, a sérült közöttünk, hol voltak ők idáig? A réten elvétve, ha láttuk egyiküket-másikukat.

Zene harsan most, cirkuszi induló, harsány, taps alá való zene, babák ülnek a szinkópákon. A porond bejárata feletti emelvényen nem néhány levitézlett muzsikus hangicsál, valódi zenekar ez, komoly utazó társulat, na.

Kihunynak hirtelen a nézőtéri fények, bár még ömlik befelé a nép, újabb százak jönnek, százak, ezrek, tízezrek. Reflektorok hasítanak a váratlan sötétbe, a porond közepén, íme, három harang, mint három bronz bálvány, rezzenéstelenül.

Belép a vén mester, éjsötét köpenyének vérpiros bélése ki-kivillan, merev bal lábát szélesen kanyarítva lépked, ép kezében ékes ostor, nyelén ezüst rovás, napok, csillagok, bűvös jelek. A másik karját leszorítja, alig látszik a kézfeje helyén villogó kampó, a fényesre csiszolt horog, alig látszik. Minden lépése: produkció!

Elhallgat a zenekar, csönd lesz, iszonyú csönd, s akkor előcammog a medve, és sorban megkondítja a három harangot. Cé, é, gé – halljuk, dó, mi, szó. Hosszan kitartott hangok, de végül elülnek, el bizony, újra a csönd vibrál csak.

A mester halk, lassú dalba kezd, de abbahagyja. Fellép a tenyérszerű emelvényre, int, üdvözlí a tömeget.

– Gyógyulni jöttetek? – kérdezi, és mi tudjuk, hogy gyógyulni jöttünk. A törpék megnőnek, a púpok kisimulnak, a lobok kihűlnek, a tumorok visszahúzódnak, igen, csak szóljon már, csak szóljon.

– Előbb a tigrisek – csördít az ostorával.

– A tigrisek, uram? – kotyogja közbe Buta Auguszt, az esetlen, színes göncökbe bújt kis bohóc. – A lovakról beszéltünk...

– Lovak? Az is jó! – biccent az agg. – Szaporán!

Háromlábú lovakat engednek be a porondra, egy csonka ménest, he, he. Ügyes állatok, úgy futnak körbe-körbe, hogy alig vesszük észre fájó fogyatékságaikat, mire ráeszmélnék, elnyeli őket a sötét.

– Népem! – zengi a mester, és mi figyelünk, szájtátva, némán, mert tudjuk, az ő ideje következik, az ő ideje, hajaj, a mi időnk.

– Népem! – mondja újra. – Elindulunk!

A zenekar ünnepélyes, halk, mégis erőteljes himnuszba kezd, egyre erősödik a hangjuk, betölti a porondot, a sátrat, áttöri a ponyvát, kiárad a rétre, az erdőbe, a nagyvilágba.

– Ma meghaltok velem! – kiáltja a mester, és mi tudjuk, ma meghalunk vele, érte, helyette.

– Ma meghalunk érted – zengjük tízen, százan, tízezren, kongnak a harangok, szárnyal a zene, ez a mi időnk, erre vártunk, erre, erre, mind.

– Népem! – int csendet újra az öreg. – Én magammal viszek ma mindenkit, aki csak követni tud, akár gyógyulni szeretne, akár – mint én – az egész világot akarja!

Ki ne akarná az egész világot! Felpattanunk, kiabálunk, szállnak az égre a fejfedők, kalapok, sapkák, cilinderek, sityakok, csákók, usankák, tübetejkák, barettek, sisakok, kalpagok, tökfedők, kucsmák, sipkák, sábeszdeklik, keménykalapok és fővegek, itt-ott egy korona is, szállnak a magasba a süvegek, svájci sapkák, turbánok, fezek, lobognak a kendők, a fátylak, a takaros főkötők, a párták.

– Mind elmegyünk veled – kiabáljuk, fényes a szemünk, az arcunkon a bőr is, igen, tudjuk, mi a teendő, hogy ne tudnánk, megyünk! – Vezess, vezess!

A mester csördít az ostorával, s máris egy nagy ponyvás kocsit gördítenek be a porondra, egy méretes *echós szekeret*, ugye, a vénség szakértő mozdulatokkal elébe fogja az iménti ménes négy legszebb lovát, előre azokat, amelyeknek az egyik mellső lába hiányzik, hátra azokat, amelyek hátul hiányosak. Csillog a szőrük, kapálják a porond fűrészporát, láng csap ki orrlükükből.

– Beszállás! – mondja halkán az agg, majd fennhangon ismétli: – Mindenki száll!

És mi szállunk, tízen, százan, ezren, tízezren, sorban, elfoglaljuk helyünket az ördögi szekéren, kiürül a cirkusz, a tisztás, az erdő, lassan a város is, az ország, igen. Végül felkucorodik a fehér bohóc is, Buta Auguszt épp csak befér, a zenészek a saroglyába telepednek, nincs tovább. A medve befűzi hátul a ponyvát, majd előrecammog, megfogja a bal első löcsöt. A mester felpattan a bakra, csúcsos süveget tesz a fejére, csördít.

– Indulás! Gyí, táltosok!

Elindulunk, micsoda erő van ezekben a lovakban! Már gurulunk is ki a rétről, már a sétányon megyünk, kipislogunk a ponyva résein, lám, kétoldalt ott feketednek a néma farakások, a gyújtatlan máglyák, ugye.

Mögöttünk zeng a három bronz harang, dó, mi, szó, zeng elnémíthatatlan. Pedig nem maradt velük senki, maguktól szólnak, úgy lehet.

Megyünk, robogunk, száguldunk hosszú nappalokon, éjszakákon át, múlnak az órák, a napok, a hetek. A ponyva hasadékein be-bevillannak a kiürült falvak, városok, a gazdátlan föld, az elárvult csillagok.

3. Dal a piármajomról

Lassan kijózanodik az útitársak hada, hol van már a találkozás ünnepi láza! Menni akar persze mindenki tovább, nem ez a dilemmánk, de már vannak kérdések, lennének bizony. De suttogás fakad csak, mindenki figyelmez, senki sem lesz itt hitehagyó, de nem ám!

Mégis: a ponyva alatt halvány dal éled, éled, erősödik, la, la. Telt, tiszta, erős, bár iskolázatlan leányhang ébred, rátalál a dallamra, s kezdi megint. A mester szórakozottan hallgatja, bólogat, figyel. A medvére néz, nem szólítja mégsem. Az ismeretlen dal áttöri a ponyvát, dó, mi, szó, távoli harangokat rezdít, nyárvégi szérűk kolompjait.

*A piármajom szónokol;
Minden szava okos, komoly,
Pedig csupáncsak arról szól:
A piármajom szónokol.*

*A piármajom énekel;
Dalától eszmék égnek el,
A бүдösárok égre kel:
A piármajom énekel.*

*A piármajom tündököl;
Fagyott vigyor, bezárt ököl,
Öklel, akár a köökör:
A piármajom tündököl.*

*A piármajom vicsorog,
Akár az olcsó zsoldosok;
Félik kifosztott birtokok:
A piármajom vicsorog.*

*A piármajom ölni fog;
Jobb mancsában az új gyilok,
Ki lesz az első, még titok:
A piármajom ölni fog.*

– Á, á, tudom, a Morgenstern kottája! – bólint a mester. – Neki is áll már a máglya!

Hátrafordul, csettint egyet az ostorával. Kedvére lenne a dal, ha máshonnan szólna, más-honnan, másról, más időből.

– Elég legyen már! – rikkantja. – Csöndet! Bajra cserélem a majmod, meg ne bánd. Beküldöm hozzád a medvét!

Elhal az ének, csend lesz, csend, akár a téli temetőben, hajnal előtti csend. A szekér robog tovább, hóba vesznének a patanyomok, ha lenne hó, ha lenne tél.

4. A szökés krónikása

A főhős kétségtelenül Balogh Tamás. Főhősnek lennie kell, anélkül topog a cselekmény, tétovázik, anélkül kong az összes fejezet, üres lesz minden mondat. Nem megy nélküle, no. Persze, micsoda hős ez a Balogh Tamás?! Bizony, olyan ő hősnek, mint ez a prózatekerics regénynek: jobb híján létezik.

Régebben másképpen hívták, nem, nem az óidőkben, később, közelebb. A világ bűnéből fogant tragédiák negatív hőse volt, a sorsverte, kényszerű rossz. Az ősbűn bélyegével terhes, a számkivetett gonosz jelképe. *Jumurdzsák* rémlik az *Egri csillagokból*, igen, őt is hívták így: Balogh Tamás, *gazdálkodó*. Amikor érett már a soproni szilva, tudod, holdfogyatkozás előtt.

Persze Balogh Tamás nem gonosz fickó, nem is volt az soha, sodródó kisember, bukdácsoló balek csupán, hétköznapi bűnökkel, opálos erényekkel. Dehogysis janicsár! Mostanában csapszékek, kocsmák, sörözők között hányódik ugyan, de csak ritkán, kényszerből vétkezik. Rosszkedvűen.

Történeteket mond, pultok szélét szorítva, félvilági mondák, olcsó regék sorát, felesért, fröccsért, ligeti padon, bokrok alján falat kenyérért, csókért. Bár mire a bokrok aljához ér, kibukik belőle a mese, akár a savanyú bor, bűdösen, emésztetlenül.

A meséhez azonban, tudjuk, két fél kell: a mesemondó és a hallgatóság, ez utóbbi persze egy személy is lehet, *a hallgató*, ugye. Balogh Tamás harci terepén azonban csak mesélők vannak, nagy mesélők, párhuzamos monológok zsongítják a füstöt, a szétázott agyakat, a többre hivatott, hajdan tán megváltó dühöket. Hősünk valóban szépen mesél, kihallgatjuk majd egyszer. Talán többször is, a maga idején, ha sor kerül rá.

Balogh Tamás és barátai, alkalmi hallgatói nem a prózatekerics nyelvét beszélik, nem bizony. Tömörebbet, keményebbet, sorsukhoz hasonlító *roncsolt* magyart. Lefordítottam ezt a nyelvet közmagyarra, hamisítottam tehát. De ki-ki rekonstruálhatja magának, tetszés szerint, a kötőszavak, a vesszők elé odakíváncozik egy-egy trágár töltelékszó, értelmét vesztett fonéma, valami kültelki, vagy éppen kisúri redundáns elem. Ó, gazdag az anyanyelv, gazdag, személtelte is kincsesbánya.

Most legyen ennyi elég: Balogh Tamás a főhős, számunkra ő a legfontosabb. Meséi mélyén ott van, amit keresünk, ott van a titok. Ő látta, akkor, ott, látta, hogy ketten *megszöktek* arról a szekérről, ketten, igen. Tudja-e vajon, kik voltak? Megtudjuk-e tőle mi? Rejtély.

Most persze nem erről mesél, mondja a monológiát, dehogy. Valaki megitta a sörét, azért reklamál, azért panaszkodik a csaposnak, hiába. Nem kértél te semmiféle korsót, nevetnek rajta, húsvét óta sörért nem álltál. Szó szót követ, míg végül egy régi *kemencés* odalök neki egy pohárral, igyál, haver. Hősünk elégedett, tudja, hogy ez a rend, a műsor végén ennyi még kijár. Hej, de fogynak a régi kemencések, a szénpor jegyét bőrükben őrző haverok, szétszaladtak, így ritkul a szívből adott korty, a mosollyal koronázott pohár.

Balogh Tamás munkát keres, mióta bezárt a gyár, lézeng, nem leli helyét. Kártyapartik örök kibice, pecások réme a csónakházi stégeken, szakadt lejmosok bosszantó konkurense, mert ő még ad magára! Mindenkit ismer, mindenki ismeri: á, igen, a Balogh Tamás! De minket mindez nem érdekel. Azért szegődünk a nyomába, hogy megtudjunk valamit a két szökevényről. Megtudjuk, kik ők, merre, hová mennek, és miért olyan fontosak nekünk. Mert annyit már most elárulhatok, a mester szerint igencsak fontosak, ők a legfontosabbak, lehet.

Hallgassuk hát Balogh Tamás meséit, mindig, amikor csak találkozunk vele, keressük a találkozásokat! Üzenjünk neki a régi kemencésekkel, a szomszéd vasasokkal: várjuk a mesét! Legyen a zsebünkben három-négy érme: ötven-, netán kétszínű százforintos, egy-két *euró*, hehe, hogy meghálálhassuk a történeteket. Bár hősünk ingyen is mesél, mi úriemberek vagyunk, tartsuk meg a rendet.

Tehát: a főhős Balogh Tamás. Láttam, hogy ketten elmenekültek egy bizonyos, tisztázatlan szerepű szekérről. Ez legyen a kiindulás. Menjünk, menjünk tovább!

5. A mester énekel

Robog a szekér, jól robog, futnak a háromlábúak, la, la. Városok, faluk maradnak el, utcák terek, tornyok, no, temetők. Erdőkbe érünk, csaltosba, zöld árnyú friss pagonyba. Folyópart-ra, süppedős berekbe, fűzfák közé, nádasok tövébe, sással bélelt birodalmakba, he, he.

Porzik az út, remeg felette a forró levegő, dunai szél se jár, előttünk, mögöttünk farkasok nyoma. Haj, haj a farkasok! Bátor, büszke népség! Valaha sokat jártam közöttük, valaha, egykor! Jártam közöttük, velük éltem, szittyós lápi réten, ártéri ligetekben, erdők vörhenyes padmalyán! La, la.

Idők kezdete, csodák világa! Sej, haj! Hajsztunk vadnyulat, leskeltünk őzre, vadásztunk vadmalacra, zöldben fürjért, fácánért cserkészünk, morgós medvétől őrizkedtünk. Hajdan, na! Egykor! Régen, hej, réges-régen. Bizony, az óidőkben, la, la.

Ó, boldog ezüstkör, az én békém csendje! Erőm, mint a farkasé. Éhem a medvéé, mókusé a kedvem! Hét nap süttött rám, hét hold vígasztalt éjjelente! Hét szép anyányi hold. La, la.

Senki sem vitatta hatalmam, köpenyem alatt a kard sohasem rozsdált! Szavam, ha szóltam, harangokra pirított! Harangokra? Dehogy! Mennydörgésre, égi háborúra! Hol voltak még akkor a harangok? Virágok csöngettyűztek a falkánk nyomán, gyöngyvirágok, harangvirágok, meg a pásztortáskák szögletes levélkéi! Sikongó íriszek, élelmes liliomok, buja orchideák, fecsegő tulipánok!

Hiszen robog, most is robog a szekér! Sorban bukkannak elő, tűnnek el a fák, a bokrok, sorakoznak a póznák, he, he. Mintha a múltban járnék, az óidők ezüstkörében, trappolnak utánam régvolt ordasok. Ébredjek fel? Mire? Örökös vaskorra, állandó sivárság gennyes jelenidejére? Rozsdára, szennyre, véres takonyra? Sárba fulladó csodákra, ketyere-mennyországra, patkolt ígére, szalmahitre? La, la.

Röpül, röpül a kocs, meg nem áll, nincs vaskor, nincs jelen, számalmas egy-hold, csorba nap! Ha megpihenünk, éjszakai máglyánál melegsünk, emberelőtti büszke csillagfiakkal, áldozunk pogány oltárokon vérrel, tiszta borokkal. Vaskor, isten veled, nem is léteztél soha, ködök mögött halódsz, tükrök homályán szédelegsz, hogy lennél halhatatlan! La, la!

Tovább, tovább! Ostor kezemben, sudarában ólom, nyelén ezüstrovás, csattanásában a nekem írt történelem. Megtisztítom a földet, kisöprök zugaiból minden nyomorúságos vaskori férget, *érzékenyével*, számalmas akaratával, nyálas tajtékba fúló bölcsességeivel együtt. Szabad vagyok, szabad!

Vissza a farkasokhoz, vissza az ezüstkori rétre, a csillagfiak palástja alá, vissza onnan is, vissza az óidők kezdetére, vissza az aranykor ismeretlen, félelmetes, makulátlan ragyogásába, erőm forrásaihoz, az elfeledett kezdet kútfejéhez!

Túljutunk sáron, véren, roncsokon, repüljete, csikók! Tapossatok rozsdát, aranyban jártok! Szakadjon a hab rólatok, ezüst holdfény fűroszt majd! Terhetek leszakad, leszakad nemso-kára, szárnyatok kibomlik, jön már fel a nap, serken az első! Hat kel még utána, tillárom, haj!

La, la.

6. Irodalmi riport a kincstári tévén

Balogh Tamás a televíziót nézi, kulturális magazin megy, a műsorvezető a szakállas macskajancsi, majdnem haver a Vakegéből, igen, rumot iszik, sok rumot. A szóban forgó költőt nem ismeri, miért is ismerné.

– A *Dal a piármajomról* szokatlanul nagy sikert aratott – hümmögi a macskajancsi – pedig hát nem egy ópusz, dehogy, csak alkalmi, mondjuk így zöngemény, he, he, minden esetre terjed, fénymásolatban, kéziratban terjed, sőt, bár rontott szöveggel, az interneten is megjelent. A siker nyomába szegődtünk, munkatársunk egy perces interjúra, mikrofonvégre kapta a szerzőt.

Jaj, a gügyögő szöke nő, az ügyeletes kékharisnya! Csak ne lenne olyan messze a távirányító! A riportert lány megállíthatatlan marad.

– A *Piármajom* hatásos, erős vers, éppen az egyszerűsége teszi azzá – ragyogja. – Félelmetes figuráról szól. Szorongva kérdezem: ki ő?

– Megnevesíthetnénk – mondja a költő, na szép kis költő, gondolja Balogh Tamás, még a pulóvere is rongyosabb az enyémnél –, megnevesíthetnénk, de akkor kisebbítenénk a veszélyt. A piármajom bárki lehet, akit megcsinálnak, aki hagyja magát megcsinálni, sőt, örül is, hogy megcsinálják.

– A mindenkori sztár tehát, az aktuális csillag?

– Az is. Aki szerepre vállalkozik, akire szerepet osztanak, aki szerepre kényszerül. Aki meg kíván felelni valami elvont, embertelen igénynek, minden áron. Lehetsz te is, én is, lehet akárki.

– Dehát csillagok jönnek, mennek, az égbolt marad – kételkedik a leányzó, jaj, de megbánta már, hogy *kiküzdötte* ezt a beszélgetést.

– Nem mindegy, melyik égen ragyog az aktuális csillag – folytatja a költő. – Bár még a popvilág egén is árthat. A megfelelni akarás, igen, ez a *minden áron*, ez válik ártalmassá.

– És ölni fog? – kérdezi kétségbeesetten a médiasztárka.

– Ha nem vigyázunk, ölni fog. Gazdái, a tulajdonképpeni főszereplők ezért hozzák létre. Ha a politika égboltjára kapaszkodik, ott is meg kíván felelni a *kreátorok* kívánságainak: mindent elkövet a hatalom megszerzéséért, megtartásáért, megvédéséért... – magyarázza a költő. – Szükségszerűen válik kártékonnyá.

– És valóban titok, ki lesz az első áldozata? – mosolyog kényszeredetten a riportert.

– Egy bányász, egy torreádor, egy cigány, egy költő... – tárja szét a kezét a szerző. – Ahogyan szokás.

* * *

Balogh Tamás elszundított, félálomban nyúl a poharáért. A képernyőn már új riport pereg, diadalmas építők hivalkodnak száz éve dohos terveikkel, avas eszmék danája zúg. A mester készülékén a kivágott részekkel folytatódik az iménti beszélgetés.

– Ezt nem értem – mondaná a megzavart médiatündér.

– Federico Garcia Lorcat egy torreádorral, egy cigánnyal és egy bányásszal együtt lövette agyon Franco – magyarázná a költő. – A bányász, ugye, a természet hatalmának és önmaga erejének kiszolgáltató munkás, a torreádor a hétköznapiakat ünnepbe lendítő népi hős; a

cigány a színes világ, az örök más jelenlétének jelképes figurája, míg a költő az értékőrző, értékteremtő értelmiségi megtestesülése lenne...

– Dehát erről nem szól a vers! – védekezne a riporternő.

– Gondolod? – zárná le a beszélgetést a költő.

* * *

A mester hátradől, elégedett. Szivarra gyújt, hosszan néz a szétfoszló karikák után, bólogat.

– *Pantserok!* – mondja aztán, míg csördít az ustorával. Indulnak máris, mennek tovább, he, he, harangszó nyomán, dó, mi, szó.

7. Majdnem

A mondat csikorog, megzökken, visszafordul. Micsoda mondat! Már-már tökéletes, és mégis: semmi, semmi. Pedig látszólag minden rendben van vele: helyén az alany, az állítmány, a tárgy, pontosak a határozók, a jelzők. Benne van minden, még a titkos mester maga is, benne van a kor, a korszellem, ugye. És mégis! Csikorog, meg-megáll, visszafordul. Zökkenőiben hazugságok lapulnak, sunyi csöndek, el- és kihallgatások. Kínzókamrák, vurstlik csörömpölése. Felperzselt városok pernyébe fűlt szava, bebörtönzött kiáltások. Ki beszélne a szabadságról? A mondat mindent elárul, mindent kifecseg, ha dadog, akkor is, ha dödögve oson Patyomkin-falak mellett, akkor is. Lehet harsány, akár a mester maga, az sem számít. Harsány, legyen, de *befe*le néma már, néma mindörökre, siralmas, üres, sívár, hideg, kietlen. Szánalmas, szánandó.

A mondat csikorog, megzökken, visszafordul. Kúszik a kórók között, roncsokba botlik, pattintott kövekbe, üvegszilánkba, éles vasakba. Szárnyra kapna, vitorlázna a fényben, de földre nyomja a sivatagok szele, olajtócsába hömböríti, fürdeti gyilkos savakban, aszalja nukleáris télben. Csontokat terít elé, óidőkben örölt agyarakat, tegnap kifőzött koponyát, s a holnapai Yorick testvér gyöngyös csigolyáit, igen. Mit tehetne? Visszafordul, de visszaút sincs már, nincsen már visszaút, kimondatott, lett legyen érvénytelen, érvénytelen.

Elhullajtja indulatszavait, lefoszlanak róla a jelzők, határozók, potyognak a ragok, képzők, jelek, nem, nem csak az ékezetek, dehogy, kihullnak a finomabb hangok, a betű mögé nem szoríthatók, elvész a tárgy, már csak az alany és az állítmány marad, ideiglenesen a visszhangban állomásoztatva, no lám! Morgások, hördülések, tépett trágár átkok, vonyítás, dörmögés, nyívás – ezek lépnek a helyükbe. Dehogy lépnek, csúsznak, araszolnak nyálkás nyomvonalakon, lopóznak, sündörögnek, settenkednek, gyilok ígérete minden lélegzetükben.

A mondat csikorog, megzökken, visszafordul. Megállna, mondom, majdnem megáll.

8. Blues

Vendel vett egy trombitát, vadonatújat. A napra lehetett nézni, de rá nem! Csillogott, villogott a gyermekkori álom, ott tündökölt a polírozott rézen az egész világ!

Melléhez szorította, dédelgette a csodaszép hangszert, vitte, mint apró gyermeket, mint pótolhatatlan kincset. Láthatta a város: van már trombitája, van végre, bizony!

Vendel egy fura, öreg házban lakott, fenn a dombon, az utcák felett. Bogaras őse egy romantikus lelkű építésszel együtt álmodta meg, építette fel a tornyos, bástyás kastélykát, zezzugos folyosóival, csigalépcsőivel, toronyszobácskáival, titkos kamráival, rejtekajtóival; maga volt a komfortosított középkor, úgy ám!

Ebbe a titokzatos házba vitte Vendel az új trombitát, hetek óta díszítgette, rendezgette a helyét, *az otthonát*, ahogy mondogatta magában, az otthonát. Az egyik rejtekajtó mögött, meleg kárpittal bevont falak közt, puhán illatozva rejtőzött a kis szoba; rokokó szekrényke várta a hangszert, zöld posztó-ágy, bolyhos takaró. Fölötte a polcon kellékek sorakoztak, puha törülők, kis üvegcékben trombitaolaj, aztán tartalék- és pótfúvókák, hangtompítók, egyebek. A polc szélén, összegöngyölve rendesen, abrosznyi szarvasbőr hevert, sose legyen híja az új jószág fényének!

A szoba közepén kecses asztal állt, mellette támlátlan ülőke, amellet kottatartó, nyitott kottával, kezdőknek, ugye. Az asztalon hangvilla, hangolósípok, s egy karos ózüst gyertyatartó, vadonatúj vérvörös gyertyákkal.

Tompa alkonyi fény bukkott be a túllfüggönyös ablakon, amikor Vendel először szájához emelte a trombitát. Belefűjt, semmi. Fújta újra: szálnalmas surrogás, pöffenés csupán. Fúvókát cserélt, próbálta újra, újra. Átdörzsölte, megolajozta, dédelgette kicsit, aztán ismét az ajkához szorította. Fújta, majd szétpattant az arcán a bőr, de a hangszer nem engedelmeskedett.

Vendel nem adta fel a harcot. Lihegett, szipákolt, légzőgyakorlatokat végzett, s mindig nekilátott újra. Folyt a veritéke, nyála, könnyek barázdálták az arcát, de csak fűtta, fűtta. Leégtek a gyertyák, vidám hajnal színei fürödtek a makulátlan réz tükrében, Vendel még mindig nem jutott az első hangig. Pöfögött, sípolt, illetlen zajokat adott csak a trombita, hajnali disznóölések diszharmonikus hangzavara dülta fel a szobát.

Vendel élete legborzalmasabb éjszakáját élte át, dagadt ajkakkal, könnyel-vérrel maszatosan roskadt az ágyba, lázasan, halálra szántan.

– Típushiba – mondta később a segéd. – De erről nem a hangszer tehet. Miért cserélnénk ki?

Könnyedén ajkához emelte a makacs trombitát, s lehunyt szemmel éppenhogy beléfűjt. És Vendelt beborították, megforgatták, elsodorták, magasba emelték, égbe ragadták a gyönyörűséges, tiszta, áradó dallamok.

9. A szertartás

A mester letörölgeti a régi kristálygömböt, már-már fényesre dörzsöli, belenéz. – Lássuk, úgy van-e még, mint régen, mint rendesen, he, he.

A törékeny, ősz hajú asszony bejön a szobába, az asztal előtt megáll, leveti kötényét. Sóhajt, majd a tükör elé lép. Szép, faragott barna kerete van a tükörnek, valaha drága darab volt, valamikor, az óidőkben. Szolgál ma is, bár fénye megtörött, vakocska már, átüti a foncsor pizska, de a déli fényben arany ködök derengenek benne, ikonok megkopott visszfényei.

A tükör elé lép, megigazítja hófehér haját, a rakoncátlan gyűrűket megzabolázza, ruhájáról is lekapdos néhány láthatatlan pihét. Picit elmosolyodik, tűnt évek megszokása ez, tartalmatlan, kötelességé szürkülő gesztus, mint a köszönés sétakertben.

A szoba közepén hatalmas ebédlőasztal áll, fényesre dörzsölt, *vikszolt* mahagóni, örök darab, rég holt mesterek kezének remeke.

Az asszony most a szekrényhez lép, összehajtogatott abroszt vesz elő, nehéz, fehér terítőt, saját anyagával hímzett súlyos damasztot, kibontja, s a csillogó asztalra teríti. Térül, fordul, óezüst gyertyatartót helyez középre, frissen vásárolt vérvörös gyertyákat helyez belé, nem gyújtja még meg őket, egyelőre nem. De odakészíti mellé a fényes világháborús emléket, a réz öngyújtót. Töltényhüvelyből eszkábált lövészárki babra-munka, hazatért, jaj, éppen ez tért haza.

Vagy két araszra a gyertyáktól helyet kap a váza, öntött üveg, egyszerű, de a csokor szép: íriszek, párduliliomok, gerberák, némi zölddel, arany szalaggal összefogva. A váza elé, mintegy véletlenül, két kötőtű kerül, egy ébenfa szelence, afrikai faragvány, mint a kő. Kikészíti a kést is, a nagy pecsenyeszelőt, ez maradt a készletből, ez csupán. Nem csorba, nem; éles, mint az új, csak a penge keskenyebb már, hegyesebb, *nyűttebb*, miért tagadnánk.

Előveszi a fényképet is, megbarnult bár, két leányka feszeng az ónozott keretben, biedermeier bútorok szorításában, mosolyuk kényszeredett, a szemük jégüres. A törékeny, hófehér hajú asszony elégedetten végignézi a terítéken, majd a fejéhez kap, elmosolyodik. Hogy is felejtette! Az egyik dobozából fényes fémgombot kerít elő, régi matróruháról leesett sárga, horgonyos rézmedált, s gyöngéd mozdulattal az asztalra helyezi azt is.

Villamos csörömpöl végig az ablaka alatt, csilingelnek a nippék, remegnek a gondosan kiválasztott virágok.

Kész van-e minden? Tétova lépésekkel körüljárja az asztalt, mást nem kell már kikészítenie. No lám.

Az éjjeliszekrényhez ér, kihúzza a fiókot, ósdi selyemkendőből kibontja szegény Paula gyöngyház-pisztolyát, lép vele kettőt, baljával a székhez támaszkodik. Felemeli a fegyvert, halántékához szorítja, meghúzza a ravaszt.

Üresen kattan a kicsi pisztoly, a hófehér hajú asszony a tiszta damasztra fröccsenő vörös vér képzetétől megretten, felkiált. Visszateszi helyére szegény Paula hagyatékát, szakszerűen ellátja a réges-rég behegedt sebet, fertőtleníti, timsózza, turbánt csavar a feje köré. Kész.

Sóhajt, az órára néz, majd sorra leszedi az előkészített tárgyakat, a kést, a gyújtatlan vérszínű gyertyákat, a gyertyatartót, a kötőtűket, a szelencét, a fényképet, az öngyújtót, helyére kerül, a dobozába, a horgonyos gomb is, a vázát, a virágokkal együtt kiviszi a konyhába.

A közeli hangszerüzletből trombitaszó szűrődik át a vékony falakon, vidám, harsogó, áradó zene, babák ülnek a szinkópákon. Aztán újra a villamos, újra a nipppek riadója.

A törékeny, hófehér hajú asszony ismét az asztalhoz lép, összehajtogatja a hótiszta abroszt, a súlyos damasztot, kicipeli a mosandó ruhákhoz. Leül az árva székre, hímzéssel bíbelődik, vár.

Tudja, délután felnőtt unokái jönnek, narancsot hoznak, lisztet, könnyű rejtvényeket, és egy másfajta csöndet, igen, az övéhez alig mérhető.

– A szertartás, hm, hm – dörmögi a mester. – Semmi sem változott.

Elhessenti a gömbből a hófehér hajú, törékeny öregasszony alakját, letörli, he, he, de az még hetekig belelibben minden új képbe, jelenésbe, *látományba*.

10. A titok

– Hódolat Örkény Istvánnak – sóhajt a mester, nézi, nézi az odavetett írást, mit tehet, finom pergament helyeznek elé, metszett pennát az óidőkből, díszes kalamárist, körmölni kezd tehát, mives dőlt betűkkel, pedig hát nem a múltból szólnak a szavak, nem, nem, így sorakoznak, ahogy következnek.

Bélának mindig a bal bakancsa sáros. Nem, nem maszatos kissé, nem odakenődött masszával szennyes, nem, nem, súlyos sártömbök nehezítik, göröngyök maradnak a nyomában. A másik? Fényes, mint az új. Arrogánsan tiszta, na.

Társai, a műhely három hasonszőrű dolgozója, nem győzik bámulni: aj, aj, mindig sáros, és mindig csak a bal...

Béla nehezen viseli a kéretlen közfigyelmet. Le-lenéz a bűnös bakancsra, felemeli, nadrágszárához dörzsöli, nem használ. Toporog, sikálja az érdes cementhez, az sem.

Kioson az öltözőbe, alaposan lemossa az impertinens lábbelit, megszáritja, kisuvickolja gondosan, ki is fényesíti, úgy sündörög vissza a csontszáraz udvaron át a műhelybe.

De láss csodát, ahogy belép, újra ott súlyosodnak a bal bakancson a rögnyi koloncok. És ez így megy napról napra, hétről hétre, évről évre. Sár, osonás, suvick, sár, osonás...

Imre már nem bír elaludni, éjfél tájt kérdi a feleségét: miért, és miért mindig a bal? – Talán, mert azzal lép a sárba, nem? – válaszolja immár ezredszer az asszony.

Dehát ő szimpla némbér, alig van ki a hat iskolája.

A mester lelkesen vakar, rádiroz, körmöl, öli a mondatot: alig van ki a négy kereke, cseréli ki az utolsó szavakat, a kereke, hö, hö.

11. Egyszerű ez

Egyszerű, dolgoz szegényember, nyűtt ruhában, nehéz bakancsban, áll, áll a fenyőfa mellett, áll rendíthetetlen. Lábához támasztva tömött aktatáska, átszíjazva alaposan, a táskában kék munkásruha, egy lakat, cipő, haszontalanságok.

Kezében papírokat, pénzes zacskót szorongat, nézi-nézi, de nem látja a betűket, nem látja, tudja csak, mit jelentenek.

Sapkája sildjéről a papírokra peregnek az esőcseppek, mert esik már, éppen eleredt, apró szemű, mocskos, alattomos eső, bőrig hatoló, lázakkal, hidegleléssel terhes. Póráz biztonságából mérges kis kutya csahol rá, ádáz dühétől visszazökken az időbe, vissza a valóságba.

Az iratokat, s persze a borítékot is, mély belső zsebébe rejti, elindul, át az iparvágányokon, át az úton a betonkockák felé, nem ballag, nem siet: megy. Súlyos lépései nyomán kölyök sár fröccsen, alig marad mögötte nyom. Az első épülethez ér, a másodikhoz. Itt már árkádok alatt vezet az útja, lerázza sapkájáról a vizet, az üvegkapu elé lép. Kulcsosomót kotor elő, körülményesen kiválasztja a szükséges egyet, beoldalaz, nézi az üres postaládát, morran a lassú liftre.

Újabb ajtó, újabb babrálás a kulccsal: belép, felkattintja a villanyt. Sáros bakancsát lerúgja, de gondosan teszi egymás mellé, egy tarka rongyra. A szobába indul, felgyújtja a plafon közepén lógó meztelen izzót, a csillár az asszonyé.

Levetkőzik, zubbonyát gondosan a szék karfájára teszi, száradjon. Kiveszi a zsebéből a papírokat, a pénzes borítékot, az iratokat a hideg radiátorra teríti, a pénzt, aprót, nagyot, belöki az éjjeliszekrény fiókjába. A nadrágját élére igazítja, úgy rakja el egy drótból készült vállfán, be a szekrénybe. A sapka, a sapkával mi legyen? Papucsba bújik, kicsoszog az előszobába, a kalappolcra teszi, a füles téli mellé. Visszamegy, kigombolja az ingét, félig lehúzza, indul a fürdőszobába. Az inget, a fehérneműket, a zoknit sorra a szennyeskosárba dobja, a zuhany alá áll. Hosszan dörzsöli a testét, kurtára nyírt hajára különösen ügyel, a szénpor nagyon tapad. Folyatja magára a vizet, újra a sampon, a szappan. A szomszéd lakásból mosógép moraja hallik át, néhány mondat foszlányai, fapapucs csattogása, nevetés. Törölközés közben belenéz a szennyeskosárba, alig van benne valami, ráér a mosással, holnaputánig. Lesz ideje!

Megszáritkozik, nyúl a pizsamáért, de hiszen még nagyon korán van! Tiszta fehérneműt választ, bolyhos zoknit, előveszi a szekrényből a szabadidő-ruháját, alig viselte még, hordhatja eztán. Az előszobából kínai sportcipőt hoz be, felveszi, gondosan befűzi, megköti szépen. A szekrényke fiókjából aprópénzt vesz elő, három, nem, négy érmét. Indul.

Ötven lépésre van a kocsmá, a sörbár, ahogy ma mondják, de kocsmá az, borhengerekkel, vastag falú féldecis poharakkal, füles üveg söröskorsókkal, könyöklővel. Belép a füstbe, a pulthoz igyekszik, három deci bort kér. Hárslevelűt, ha van. Miért ne lenne? Körülnéz, alig van ismerős. A könyöklőhöz megy, helyet kér, a bor kétharmadát megissza, leteszi a poharát. Lapát, haver? – kérdi a szomszédja. – Látszik a pofádon. Nem válaszol, ott hagyja a poharát, újra a pulthoz indul. Szendvicset kér, zsebébe gyömöszöli a celofánba csomagolt zsömlét, kilép a sűrűsödő alkonyatba. Fél szemmel látja még, maradék borára ketten is lecsapnak.

Az eső elállt, langyos szél szárítgatja a járdát. Megy, megy a félhomályban, a néptelen koraesti csendben. Most egy kutyának kellene jönnie, akivel megoszthatja azt a zsemlét, kutyának, mezítlábas gyereknek, de persze se kutya, se gyerek, senki. Kibontja a szendvicset,

beléharap, elfintorodik. Visszacsomagolja gondosan, úgy teszi rá egy viszonylag tiszta kuka tetejére. Lassan hazaér, babrál a kulcsomóval, morran a lassú liftre, felkattintja a villanyt.

A konyhába megy, talál tegnapi kenyeret, bontott lekvárt a hűtőben, megvacsorázik. Pizsamát vesz, fogat mos, beül a tévé elé, bekapcsolja, nézi egy percre, csatornát vált, talán meccset adnak valahol, arra tud még figyelni. Villog a képernyő, a tizenkét csatorna, sehol sem fociznak, a sportcsatornán valami biliárd megy, jó, nézi azt. Elszundít, a győztest ünneplő tapsra ébred. Kikapcsolja a készüléket, kiballag a fürdőszobába, könnyít magán, kezet mos.

Megáll az előszobában, lenéz a bakancsra, felnéz a polcra. A falhoz támasztva ott a tömött aktatáska, átszíjazva, benne a lakat, a vászonruha, a fölöslegességek.

Egyszerű, dolgos szegényember, viseltes pizsamában, kopott, öreg papucsban, áll, áll az ajtófélfá mellett, áll rendíthetetlen, csöndjével tetézi az eljövendő télből csempészett csendet.

Keretes újsághírekre gondol, kongó hamis szavakra, a kötelező végső fordulatra: *temetéséről később (minden bizonnyal időben) gondoskodnak*. Persze, persze. Gondoskodnak, egyszerű ez.

12. Sohasem hagytok kibeszélni

Balogh Tamás az újságossal veszekszik, nem jött be a totóvariáció, már megint nem jött be, pedig ötszáz forintja ment rá. Tizenhat-ötven jutott neki, mégiscsak lehetetlen, ezért a vita.

– Legalább egy fröccsre hívj meg, Pofapénz! – adja fel a hiábavaló harcot. – Egy fröccsre, na!

– Az én százhatvanöt forintomból? – röhög az újságos. – Tízszer annyit buktam, mint te!

– De azt mondtad, tuti, hogy a pofapénzt visszakapjuk – próbál érvelni hősünk, de a totókirály leinti.

– Hosszú távon, haver, hosszú távon! Tudod te, mi az a hosszú táv?

Balogh Tamás érzi, egyre távolabbra kerül az a fröccs. Pláne, ha kettő... Mással próbálkozik hát.

– Van egy frankó történetem, Pofapénz – kezdi –, attól dobsz egy hátast!

– Tudom, tudom – legyint az újságos. – A Fradi-MTK után az Illés Béla meghívott egy felesre. *Négyszer* mesélted.

– *Majdnem* meghívott – pontosít hősünk –, de az már kifűjt. Tegnap voltam a nagyréten, tudod, a hegyen túl, arra, ott láttam!

– Az Illés Bélát?

– Dehogy! A sánta kampókezűt, meg a truppját! A háromlábú lovakat...

– Elég, elég! Tudod, mit mondana erre a Tanárúr?

– Miért, ő is látta?

– Dehogy látta! Te sem láttad! Azt mondaná, hogy elvonási tüneted volt, vagy ilyesmi. Latinul is tudja. Mondd, mikor ittál utoljára?

Balogh Tamás horizontján újra feltűnnek a fröccsök. Bizony, most már kettő!

– Két napja, Pofapénz, két napja még egy *tablettásra* sem élt meg a hitelem, csak az almára mutogat a Józsi.

– Na, gyere, jó vagy nálam egy nagyfröccsre a faházban. Ott legalább igazi bort adnak. A Faragónál se kapnál jobbat. Fel sem fogod ismerni!

– Főnök, te vagy a legjobb haver! – hősünk máris indul, s közben igyekszik megszolgálni a kortyokat.

– Egy oltári fedeles szekere volt, olyan, mint a Pepóé, csak nagyobb – magyarázza. – Lehetek is valakik a ponyva alatt, valami cigányok, vagy mi, zene szólt, zajongtak. A vén horogkezű meg ott ült a bakon, palástban, csúcsos kalapban. Ólmos sudarú ostorral vágott a háromlábú lovak közé. Mindegyik lónak másik lába hiányzott, az első párban a baloldalinak a jobb első, a jobboldalinak...

– Csönd! – csattan fel Pofapénz. – Mondtam, jó vagy a fröccsre, de odabent semmi kampókezű kocsis, semmi háromlábú ló! Ha nem tudsz a totóról gágogni, kussolsz. Egy fuvarost ismersz, a Korcsog Jancsit. Értve?

– Te sem hagysz kibeszélni – bántódik meg hősünk, s gőgös hallgatásba burkolózik, így teszi meg a hátralévő utolsó három-négy lépést, lefelé a lépcsőn.

A faházban víg társaság időzik, áll a füst, a kopott keretű, félig vak tükörben óidők ikonfénye halódik, mögötte Buta Auguszt lisztes képe dereng fel, fehér hó, sörhab a matt arany ködében.

– Sohasem hagytok kibeszélni – mondja újra Balogh Tamás, azaz csak dünnyögi, mormolja, susogja maga elé, nehogy veszélybe kerüljenek azok a fröccsök. – Ketten megszöktek arról a kocsiról.

Nem figyel rá senki, szerencsére nem figyel Pofapénz sem, habzó sörökre figyelnek, gyöngyöző borospoharakra, férfias felesekre. Csillaghegyen már megint harangoznak, dó, mi, szó, hősünk már ezt se hallja, nem hallja senki.

13. Új időknek új dalaival

- A zenekar leszállhat – kiáltja a mester – Szálljon le a zenekar! Beküldjem értetek a medvét? Csörömpölve lekászálódik a banda, szorongatják hangszereiket, a nagydobot ketten cipelik, Buta Augustt segít. Állnak félkörben a zenészek, várják a parancsot, a rendelést, ugye.
  - Dévénynél vagyunk! – mondja az agg.
  - Ez még csak az Ördögárok – veti közbe halkán a klarinétos, de csattan az ostor.
  - Dévénynél, hogyne – vonja vissza könnyelmű szavát.
  - Itt kell betörnünk – magyarázza a mester.
  - Melyik villába? – élénkül fel a harmonikás. – Máris megyünk!
  - Új időknek új dalaival kell betörnünk, barom! – förmed rá a gazda, s egyenként végigméri a szedett-vedett csapatot. Elégedett? Elégedetlen? Ki tudja?
  - A popbizniszbe, értem! – rikkantja a gitáros, arcán kisimulnak a ráncok. – A szórakoztatóiparba, naná. Dé-dúr a hangnem. Dé, físz, á! – csap a húrok közé.
  - A zeneakadémiára! – mondja áhítatosan a klarinétos. – Nincs hangnem!
  - A dzsesszrock világába! Ritmusok, minden előtt! – kapja elő a dobverőket az egyszemélyes ütős-szekció. – Csak ritmus van!
  - Mindenki játssza a magáét! – dönti el a mester. – Rajta, mi lesz már!
- Tétován emelik hangszereiket a megdöbbszent muzikusok, mindenki játszik valamit, a parancs az parancs. Szörnyű hangmasszából evickél ki egy-egy tiszta akkord, egy menüett hetyke jókedve, egy rapszódia komor fensége, induló-foszlányok, kerge táncok kavarnak, míg egy cirkuszi belépőben egymásra talál a csapat. Ostornyéllal kopogja le őket a vénség.
- Pancserok! A macskák sokkal jobbak voltak! Kellott őket felzabálnotok! – dühöngi, kézhorga hegyén szikrát vet a nap. – Kezdjétek újra!
- Újra kezdik, persze, hogy újra kezdik! Nem zavarja őket a ponyva alól kiszivárgó nyöszörgés, a távoli harangszó cé-dúrja sem, lá, dó, mi, visszhangzik a völgyben a magányos torony szava, visszhangzik, elhal.
- Újra kezdik, pompás macskazene kerekedik: nyávogás, nyívás, vernyogás, miákolás (némi dorombolás), virnyákolás, nyarvogás, bernákolás, nyivákolás áll össze sosem hallott csúsztatott, sánta harmóniákká, idegtépő zenebonává. Kandúrok farsangja, kacorok fesztiválja, cicusok kései majálisa düböng.
- Te miért nem játszol? – áll meg az hajlott hátú harsonás előtt a mester.
  - Nem találtam el a hangnemet, uram – néz vissza rá az idős zenész, kutak mélyén óidők aranya csillan.
  - Nem-é? Majd segíték! – villan a vén szeme, köpenye alatt kotorászik, s hatalmas hangvillát húz elő, micsoda villát! Mindkét ága hegyes, hegyes, mint a használatban elvékonyodott kés, mint könnyű tör, két tör, ugye. Az öreg a harsonás mellébe vágja a villát, kihúzza, belévágja megint. Alig hördül egyet a szerencsétlen ember, már is halott, mint nedves rongycsomó, omlik a mester lába elé, rá a harsonára, a horpadó rézre.

Előcammog a medve, felkapja a testet, a közeli vízmosásba hajítja. Leveleket, kőzúzalékot kotor rá, tessék-lássék befödi, megtapossa.

A zenekar lassú gyászzenével próbálkozna, de a mester int, elég! Lehet beszállni!

A magányos toronyban, messze a völgyben, újra megszólalnak a harangok, tisztábban, mintha közelebbről, oda kell figyelni rájuk.

– A valamire való tornyokban három harang lakik – magyarázza a bombardonos. – Úgy hangolják őket, hogy amikor együtt szólnak, meglegyen a harmónia. Többnyire tercbe, mondjuk, dó, mi, szó, igen.

Másznak felfelé, bújnak a ponyva alá a muzsikusok.

– Vagy szűkített tercbe – jegyzi meg a harmonikás, ki is pötyög a billentyűkön két-három példát.

– Gyakori a szekund is – bólogat a bombardonos, míg visszalép az elárvult harsonáért –, ha csak két harangra telik.

– A nagy katedrálisok tornyaiba nem ritkán hat-hét harangot is elhelyeznek. Úgy ám! Micsoda lehetőség a harmóniákra! Valóságos művész ott a harangozó – a gitáros sóhajtva húzza be maga mögött a ponyvát.

– Végre a szakmáról beszéltek – dünnyögi maga elé a mester –, no, elég volt, indulás!

14. A haza minden előtt

A kocsmában éppen a székely himnuszt éneklük, az utolsó hangok most tűnnek el a csillag-ösvényen, a sosemvolt paták nyomán.

– Mentsétek meg a hazát! – rikoltja Dozsó. – Aki magyar, velünk tart!

Szikár, egyenes derekú öregember fordul felé, tekintete többet mond, mint halk, fegyelmezett szavai.

– Erről nem hözöngünk, fecsegünk kocsmában!

– Zsidóbérenc – emeli fel a fejét Dozsó.

– Ezek adták el a Fradit! – kotyog közbe a kicsi kontrása.

– Elég. Itt nem politizáltok – morran rájuk a nagydarab csapos. – Dozsó, te nem kapsz többet.

– Bocsáss meg – szelídül nyájasra Dozsó hangja – csak ez a nóta mindig kihozza belőlem a barót. Nincs semmi gond, főnök.

– Ne is legyen – fordul el a csapos, s megkönnyebbülve néz a távozó idős úr után.

– Én mesélhetek neked az öregről – fordul Dozsóhoz Pofapénz. – A kemencén dolgozott, a gázgyárban. Ötvenhatban nyakig benne volt a munkástanácsban, ült is vagy öt évet.

– A börtönben szervezték be a liberalisták! – bizonygatja a kontrás.

– Kommunista az, ha ült is. Nem rendes magyar ember – mondja halkan, a csaposra pislogva Dozsó. – De megfizet neki még Árpád apánk istene!

– Dehát a nemzetért ült – erősködik Pofapénz.

– Mit tudsz te erről, buta sváb? – emeli ismét a hangját Dozsó, de gyorsan el is hallgat, maradni akar még.

– Én is ültem – szól közbe sértődötten Balogh Tamás. – Sok rendes ember ült, csak itt is, hadd soroljam...

– Gyári lopás, markecolás, az nem számít – röhög Dozsó. – Ezek az igazán veszélyes emberek... Az ilyenek.

– A Marosánnal is együtt ültem – erősködik hősünk.

– Ki az a Marosán? Futballista?

– Az, nagypályás – vigyorodik el Pofapénz.

– Ember, te hülyítasz engem – magasodik fölé Dozsó, keze ökölben. – Engem nem lehet csak úgy hülyére venni, ecsém!

Csönd támad, mindenki rájuk néz. Dozsó szája farkasmosolyra görbül. Magához húzza a totóst, megöleli, cuppanós csókot nyom a homlokára.

– Csak baromkodunk, főnök, nyugi csak, semmi gáz – nyeríti. – Tuti haver a csávó, baró, ha mondom. Hozzál neki egy nyelest! Rajnait, mi mást!

– Kösz, de megyek már, megyek már haza, Dozsó – dadogja az újságos, de a másik lenyomja a székre.

– Értem, haza. A haza minden előtt... Erről is dumálhatunk. Hiszen eddig is olyan jól elbeszélgettünk, nem? Zsidóbérencekről, meg a magyarok istenéről, nem? Beszélgessünk még, frankón, te úgy szeretsz mesélni. Az öregot is véded, mi? A vörös álmagyart, mi? Miért nem mentél el vele együtt? Háttha útközben elkapja valami Nyikoláj?

Pofapénz nem menekülhet, iszik engedelmesen. Balogh Tamás oda-odatartja a poharát, kap is bele rendesen, kicsire ki figyel. A Dozsó lejmosának saját üvege van, abból töltöget szaporán. Akadozik, el-eláll a szó.

– Találkozunk még, s akkor tovább beszélgetünk... – tápázkodik fel Dozsó, s nem tudni, biztatás vagy fenyegetés rejlik a hangjában. – Mennem kell, az üzlet az üzlet. Okos csávó vagy, haver, nagyon, nagyon okos.

A nagydarab ember kicsámpázik a faházból, feltántorog a lépcsőn. Csicskása a hóna alá szorított üveggel követi hűségesen, néha ugyan iszik egy-egy kortyot, de a fél szemét közben is a gazdán tartja. Rajongó tekintetében kutyahűség, egy ezredévnyi. Eltűnnek a Duna felé vezető úton, Dozsó hangja még vissza-visszatéved: egy régi slágert énekel, csónakházról, boldogságról, összevissza.

A faházban csendesebbre fordul a beszéd, Balogh Tamás is elindul haza, de hogy hazaér-e? Kitűnő bokrokat *tud* a parkban, csak azokig elérjen. Pofapénz az öreg ötvenhatosról regél a csaposnak, az nem győz csodálkozni az egyre vadabb részleteken. Egy kispuskával kilenc tank ellen! Nahát! Összekeverednek az események, az évek, dehát ez így van rendjén a mesében, a későnyári éjszakában csak a csillagok járnak pontosan az útjukat.

Buta Auguszt sem lebzsel tovább a tükörben, óidők aranyát húzván magára visszatér, visszatér lassan az ördögi szekérre, vissza a maga *választott* cirkuszába.

A tükör mögött már csak a harangok szólnak, dó, mi, szó, mondják senkinek, maguknak. Záróra van.

15. Óda az éjszakai tolatásról

Balogh Tamás Sarus Bálinttal, az öreg ötvenhatossal a rakpart mellvédjén üldögélt, Pofapénz féltette a nadrágját, fel-alá sétált előttük.

– Ahol azok a szép, kockaszerű házak állnak – mutatta Sarus Bálint – ott volt a vízgázgyár. Mögötte a széngenerátorok, a generátortisztító.

– Innen a parttól egész addig a dombig, látod, itt húzódott a szénpálya. Tízezer tonnás hegyekben állt a szén! – vette át a szót a főhős. – Uszályal, vasúton, mikor hogy, hozták a lengyel, az orosz, a cseh szenet. Kikötőnk volt, két portáldaruval, saját pályaudvarunk is, vagonbuktatóval, mozdonyfordítóval, az ám! Két ápolit, takaros gőzmozdonyunk...

– Gondold el, száztizenhat kamra működött, naponta ezerkétszáz tonna gondosan kevert szenet töltöttünk be, egy szénhegy nyolc napra volt elég! Nézd csak! – folytatta az öreg. – Ahová azt a füves dombot emelték, ott volt a kemence. Nyolc blokkban dolgoztak a kamrák, éjjel-nappal.

– Ez itt a Graphisoft park – szögezte le a totókirály. – Világhírű szoftver-készítő cég. Tudjátok ti, mi az a szoftver?

– És te tudod, mi az a száraz lepárlás? – csattant fel Balogh Tamás. – Olyan, mint mikor pálinkát főzöl.

– Naná, mi mást – vigyorodott el Pofapénz.

– Igaza van – vette védelmébe hősiüket az öreg ötvenhatos. – A szén, mondjuk, a szén a cefre. A pálinka a gáz, a gázvíz, a kátrány. A maradék: a koks. Elzártad a levegőtől a szenet, jól aláfűtöttél, ezerkétszáz fokkal...

– Egy kamrából nyolc tonna koks. Negyvenhat dupla vagonnal vittek el naponta! Húsz tonnással, tudod.

– Az én időmben még gumirádlis társzekerek is jártak, hatalmas muraközi lovakkal. Micsoda gyönyörű, erős, nyugodt állatok voltak! – érzékenyedett el Sarus Bálint. – Fénylett a szőrük, szemükben mély bölcsesség lakott.

– Bölcsesség – húzta el a száját az újságos, de nem akarta megsérteni az öreget, így nem folytatta. – Azt a portát ma is lókapunak mondják.

– Igen, a kemence volt a lelke a gázgyárnak – folytatta a főhős. – Kemény volt a munka, koszos, bűdös, mégis valahogy szép. Micsoda fazonok dolgoztak itt! Sok dörzsölt csibész...

– A lelke volt, bizony. Ezt szolgálta ki a szénpálya, innen került ki a gáz, a koks, nem beszélve a melléktermékekről. Elsősorban ezt szolgálták a műhelyek, a laboratóriumok, a többi üzemegység – emlékezett Sarus. – Tudták ezt az emberek, büszkék is voltak rá. Nem hetvenkedtek, nem dicsekedtek, dehogy, egyszerűen tartásuk lett tőle. A legutolsó ajtó tisztító is.

– Én is először ajtó tisztító voltam, aztán lettem ajtó nyitó – kotyogott közbe Balogh Tamás.

– Nehogy valami szobaajtóra, vagy kertkapura gondolj – nevetett a hűledező Pofapénzre az öreg. – A vízszintes kigázosító kamrák két végét súlyos, tonnányi, öntvényből készült, idomkövekkel bélelt ajtók zárták le. Külön ajtódarukkal raktuk fel-le őket. Az ajtó tisztító az illeszkedő fémléceket takarította le a kátránytól, salakanyagoktól, az ajtó nyitó két hatalmas kulccsal meglazította, majd töltés előtt beszorította az ajtót, irányította a gép kezelőjét...

– Érdekes – mondta Pofapénz, de nem érdekelte igazán a dolog. Próbálta másra terelni a szót. – Tudnál te egyebet, érdekesebbet mesélni. Az itteni munkástanácsról, a ferencvárosi harcokról, a forradalomról...

Sarus Bálint nem hagyta eltéríteni magát.

– Micsoda erők, micsoda energiák működtek itt! Amikor sorra került egy kamra, levettük az ajtókat, ezen az oldalon egy hatalmas kitolórúd állt vele szemben, a másik oldalon odaállt a pajzskocsi. Ez egy acélbordákból készült folyosóval, csatornaféleséggel meghosszabbította a kamrát, amikor megindult a kitolórúd, ezen keresztül csúszott az oltókocsiba az izzó koks. Képzeld, a kokszelepény egyben mozgott, a nyolc tonna! A pajzskocsi végénél, a tűzkocsiba zuhanva tört darabokra.

– Az oltómozdony azután betolta a kürtök alá – Balogh Tamás sem akart lemaradni. – Tizenöt, vagy harminc köbméter vizet zúdítottunk rá, mikor mennyi kellett, a koksztól függően. Gyártottuk a felhőt, az egész városból látni lehetett! Esett is belőle a gázgyári eső...

– Saját ipari vízművünk is volt! – jutott eszébe az öregnek. – De szennyvízzel is oltottunk, gázvízzel, úgy értem. Mennyit mesélhetnénk!

– És azok a szép tornyok ott? Azokról nézték a főnökök, melóztok-e rendesen? – mutatott egy távolabbi, karcsú, szecessziós építményre, valamint három zömökebb társára Pofapénz.

– Nem kilátónak épültek, okostojás! – oktatta volna Balogh Tamás. – Víztorony volt ott, meg gázvítartályok, onnan szállították ki a kátrányt.

– A maga idején Európa legszebb ipari létesítménye volt – sóhajtott Sarus Bálint. – Ma meg kísértetkastély, bár még mindig, annak is gyönyörű. De romlik, naponta romlik, ablaka alig van, omladoznak a falai, nem lesz jobb a sorsa, mint azoknak az embereknek, akik nyolcvan éven át körülötte dolgoztak. Lenullázódik, bizony.

Felcihelődtek, indultak vissza, a lakótelep, a Jégtörő utca felé. Az öreg üvegház mellett, az egzotikus, örökzöld kerti fák tövében Sarus Bálint váratlanul megállt.

– Tudjátok, sok mindent láttam életemben, sok rosszat, sok jót. Rengeteg szépet is, nagyszerű dolgot. De amikor hajnaltájt nem tudok aludni, mindig egy kép tolakodik a szemem elé, mindig ugyanaz.

– Az Üllői úton kergeted az orosz tankokat – reménykedett Pofapénz.

– Dehogy – mosolygott a veterán kemencés. – Dehogy! Állok a kokszeleplel ránk, a pajzskocsi mellett, *a podeszten*, éjszakai műszak van, kezdődik a tolatás. Én sípolok először, a tetőn a felszállócső-kezelő fűj egy másodikat, indul a kitológép. Csúszik az élő parázs, az izzó koks, csúszik be a pajzskocsi csatornájába, kicsi kék lángok játszanak a felszínén, narancsos szikrák pattognak róla. Megzabolázott öserő feszül benne, enged az akaratunknak, de *tudja*, mennyi a hatalma. A piros minden árnyalata megjelenik, majd eltűnik mély barázdái közt, mérges, meggypiros tömbök a hűltebb helyeken, másutt kármín, bíbor, rubin, cinóber sávok, égő vörösek, rozsdásabb bordók, világító narancssárgák, nyugodt téglaveresek. Lám, a méltóságteljesen mozgó tűzfal eléri a bordázat végét, az öntvényekből összeszerelt súlyos függöny lecsap rá, letörnek az első nagy, parázsló tömbök, szikrák milliói szállanak a csillagos ég felé, lenn is, fenn is csillagok! Zuhog, zuhog az eleven koks, a zsarátnokként világoló már-már élő anyag, lassan kúszik alatta az oltókocsi, elterülhet rajta, mint a láva, újabb csillagrajokat, szikraözönt eregetve magából. Hirtelen csend lesz, a sötétben feltűnik egy újabb fiókcsillag: Bulenda, az ajtóbeállító lakatos ballag az előbb betöltött kamrához, dörög, szájában a szivar fel-felparázslík.

16. Ki vagyok én?

A bakon, szorosan a mester mellett, szigorú, papos arcú férfiú ül, köpenye, főve sötét, egyszerű, már-már szegényes. Fekete szemében azonban királyok magabiztossága, könyörtelen hite.

– Azért rendeltelek ide, Nostradamus... – kezdené az öreg, de vendége közbevág.

– Nem rendeltél ide, magamtól jöttem. Tanulságosnak ígérkezett ez a találkozás, és meg ne haragudj, mulatságosnak is – mosolyog a bölcs. – Ha akarom, elmegyek. Ha untatsz, feltétlenül...

Eltűnik a vendég, mintha itt se lett volna. Az öregben felágaskodnak az indulatok, toporzékol, ordít. Veri maga mellett a deszkát.

– Gyere vissza azonnal! Nem végeztünk! Parancsolom!

– Mi ez a dühroham? – kérdi a visszatérő Nostradamus. – Rájöttél, hogy nincs felettem hatalmad?

– Megvéd a gazdád! – dühöng tovább a fuvaros.

– Gazdám? Nekem nincs gazdám! – mosolyog a vendég. – Szabad vagyok.

– Szabad! Nincs a teremtésben szabad, csak én! Felettem nem csöszködik a gazda, én megtagadtam!

– Tagadni, barátom, csak a létezőt lehet. Ha tagadod, elismered. Ha elismered, valahogy neki szolgálsz. Például azzal, hogy tagadod. Hogy lennél szabad?

– És te? Nem ezzel kérkedsz? Rosszul érteném?

– Én tudom, hogy gazdátlan vagyok. Pozitív állítás, semmit sem tagadok, tudom.

– Vén szofista! De a fosztóképző is negációt fejez ki...

– Gondolom, nem grammatikai diskurzust kívánsz folytatni velem?

– Azért szerettem volna találkozni veled – fogja vissza magát a mester –, hogy megkérdezzem, hova, hova még? Meddig még? Mi végre?

– Túlbecsülsz! Tévedsz, ha azt hiszed, a látomásaim holmi kezelési utasításokká, turistakalauzokká egyszerűsíthetők! Meg aztán, nem rég hirdetted fennen, csak te vagy mindentudó.

– Te tudod, hogy ki vagyok én? – kapja fel fejét a vénség.

– Hogyne tudnám! Kilencvenháromszor jósoltam meg az eljöveteledet, én ne tudnám, ki vagy? – derül a vendég.

– Tévedsz, most te tévedsz! – harsog diadalmasan a vénség. Nevetéséből vihar kél, omlanak ormok, áradnak vizek, reng a föld, az ég. – Nem én villásreggeliztem Immánuel Kanttal.

– De nem ám! – most a bölcsön van a nevetés sora, szirtek szakadnak, rengenek tengerek, paloták rognak a porba. – Hiszen én szolgáltam fel a feketekávé! Három személyre – úgy bizony.

– Dehát akkor ki vagyok én? – kiáltja megzavarodva a felháborodott fuvaros. – Ki vagyok én?!

Nincs válasz. Csitulnak az elemek, lassan fut a szekér, kapaszkodóra jutott, erőlködnek a lovak, a háromlábúak. Valami villan, messze, messze.

Az öreg felkapja fejét, körülnéz, keresi, hova tűnt a furcsa útitársa, hol lehet, de már új vendég kapaszkodik a bakra.

Georg Wilhelm Friedrich Hegel.

17. Bulenda szaki példabeszédeiből

A Vakegér törzsasztalánál újra gyülekezett a megszokott csapat; mára Péter, a legifjabb kolléga meglepetést készített elő. Megosztotta titkát Józsival, a mogorva lakatossal, Sanyival is, a hallgató *drehussal*, s most hármasan várták az alig ismert vendégeket.

Nem kellett sokáig várniuk, alig ütötte el a hármat, máris belépett Sarus Bálint, az ősz hajú, egyenes derekú veterán, nyomában a jó húszassal fiatalabb, de csaknem olyan öregnek látszó Balogh Tamás.

Rövid tétovázás után felfedezték a vasasokat, lecihelődtek melléjük.

– Miért hívtatok? – kérdezte Tamás.

– Meglepetés – válaszolta Józsi, és sietve hozzátette: – Péter találta ki!

– Emlékeztek még Bulendára? – mosolygott a vendégekre Péter.

– Bulendára? Az örökös szakszervezeti bizalmira? – derült fel Sarus Bálint arca. – Hát megvan még az öreg?

– Öreg? – csodálkozott rá Sanyi. – nálad biztos fiatalabb vagy tizenöt évvel.

– Mindig ő volt az *öreg* – szólt közbe a főhős. – Talán azért, mert annyit mesélt. Mint egy nagyapó.

– No, mesélni azt most is tud! – szögezte le Józsi. – Mi meg hallgathatjuk!

– Tehát él még – örvendezett az öreg *ötvenhatos*. – Mi van vele?

– Mindjárt meglátod! – nyugtatta meg Péter. – Arra gondoltam, azaz arra gondoltunk, hogy összehozunk benneteket. Annyit beszél mostanában a régi gázgyári csapatról, a kemencéről... Hátha örültek egymásnak.

– Köszönöm! Lehet, hogy Jánosnak nem, de nekem igen kellemes ez a meglepetés. Nagyszerű *ifj* volt, remek szakember – mondta megindultan Bálint.

– Én is örülök neki – vakarta meg a fejét Balogh Tamás –, de az nem biztos, hogy ő ugyanúgy örül nekem. Csúnyán megsértettem egyszer, megrágalmaztam. Tartozik nekem egy-két nagy rúgással.

– Legfeljebb megadja – bólogatott Józsi. – Mivel gázoltál a rózsaszín lelkébe?

Éppen megérkezett az öreg szaki. Egyből a pulthoz lépett, kérte a szokásos három korsót, s csak utána pillantott a többiek felé. Meghökken, de feltalálta magát.

– Ötöt kérek Józsi, hozd ki az asztalhoz. – Nézte, hogyan párosodnak be a szépvonalú korsók, hogyan indulnak meg kint s bent a gyöngyök. Aztán odaballagott a helyére.

– Sarus Bálint! – Balogh Tamás! – ismerte fel a vendégeket. – Újraépül a kemence?

– Újra. Éppen egy olyan ajtóbeállító lakatost keresünk, aki elvállalná a bizalmiságot – rázta meg a kezét Bálint.

– Valami Bulendát ajánlottak... – toldotta meg félszegen Balogh Tamás.

– Egy burzsujbérenc, sárga szocdemet?! – villant rá Bulenda János szeme, de aztán elmosolyodott. – Régen volt, igaz se volt. Nem is te pofáztál, hanem a kor ostobasága.

- A napokban a Duna partján sétálgattunk, tudod, a déli kiömlő meg a portáldaru *helye* között
- mesélte nagy nyomás alól szabadulva hősünk. – Akkor kerültél szóba.
- Én meg másnap kibe botlok? Ennek a Péter gyerekek az apjába. Töltőkocsis volt a mi partinkban – magyarázta Sarus Bálint. – Aztán jött a fia is. Szó szót követett, így kerültem ide.
- Emlegetett téged, Bálint bátyám, emlegetett néha az öreg, de valahogy azt hittem, csak a legendáiban élsz. Nagyon örültem, hogy megismerhettelek. Hogy tényleg létezel – pislantott Bulenda felé Péter.
- Hát hazudok én? Nincs nekem ahhoz fantáziám – legyintett az öreg szaki. – Pajzskocsis volt a kemencén, a Tölgyesi partiban, de értett az összes géphez. Ő volt a Munkástanács elnöke ötvenhatban...
- Elnökhelyettese, János. Az ítéletben is ez állt.
- Akár hiszitek, akár nem, azokban a nehéz években a legfontosabb dolgot Bálinttól tanultam!
- húzta össze a szemöldökét Bulenda.
- A kitartásról, a becsületről? – találgatta Péter.
- A politikáról? – kérdezte Tamás.
- Naná, a nőkről! – hördült fel Józsi. – Bár azokról vénségére sem tud semmit.
- Nem nyert! – nevetett az örökös szakszervezeti bizalmi. – Elmondok egy rövidke történetet, mindjárt meglátjátok, miről.
- Rövidet, mert nem azért hoztuk ide a régi barátaidat, hogy eljesszed őket! – somolygott Sanyi.
- Keserves, nehéz volt a munka, nehéz volt az élet is. Próbáltunk mindent vidáman felfogni – kezdte az időutazást az öreg. – Egymást érték az ugratások, a szelídebb és a durvább viccek. A Medvének csúfolt Aglan Sanyi bosszantására a koksztorony tetejére nagy sárga mackót szegeltünk, ajtónyitó nagykulccsal a mancsában, a Bálint pajzskocsijára (a Kacor királynak becézett Zombori János partimester tiszteletére) lemezből kivágott koronás macskát hegesztettünk, a technikusunknak egész múzeuma volt az ilyenféle tárgyakból. Akit lehetett, elküldtünk a százezer köbméteres gáztartályokhoz öngyújtót tölteni, soha sem lehetett tudni, mikor ugrik be az ember. Mindenki került a balek szerepét, mert bizony hetekig, hónapokig rájárt a rúd az áldozatokra. No, de igyunk is!
- Csendültek a korsók, fordult a pincér. Bulenda bajszát törölve folytatta a történetet.
- Egyszer jön hozzám ez a Bálint, gyere gyorsan, mondja, ömlik a víz a kemencéből! Az ajtó alatt jön! Elküldtem mindjárt, tudjátok hová! A fűtőfalakban ezerkétszáz fokos volt a hőmérséklet, a kamrákban is legalább ezer, s azt még a Józsi is tudja, hogy a víz száz fokon elpárolog. Sarus Bálint nem erősködött, elballagott, de két perc múlva újra élém állt. Te János, mondta, újra megnéztem, *tényleg* folyik a víz a kamrából. Az ajtón keresztül. Azt pedig neked kell megreparálnod. Újra elküldtem, most már mérgesebben. De visszajött harmadszor is, így oda kellett mennem vele. Leemeltettük az ajtót, s lám: az ezervalahány fokos koksztól kis fekete pataokban csordogált a víz. Milliő esetből egyszer történhetett meg, a hidraulika szórófeje elromlott, nem permetben, hanem sugárban ontotta a vizet. Az pedig ujjnyi vékony csatornát hűtött magának az izzó anyagban, több mint három méter hosszú csatornát! Emlékszel, Bálint?
- Emlékszem! Még a főmérnököt is odahívtuk, csodálja!
- És mit tanultál ebből? – kötözködött Józsi. – Hogy vannak még csodák?

- Azt, hogy hinni kell az embereknek! – jelentette ki Sanyi.
- Fenéket! Azt tanultam meg, hogy legyen bármennyire meleg, izzhat körülöttük a pokol, a vízcseppek mindig képesek egy kis csatornát hűteni maguknak. Nem sikerül elsőre, századjára, ezredjére, sikerül ezeregyedszerre.
- És ez olyan nagy dolog? – kérdezte Balogh Tamás, szájához emelve az új korsót.
- Hogy kérdezhetsz ilyet? – intette le őt az öreg ötvenhatos; majd a gégejét hűtő szakihoz fordult. – Nem változtál! Az Isten éltesse, János.

18. Sötétben minden téhen...

- Kit tisztelhetek az úrban? – mordul a mester a szekérre kapaszkodó parókás új útitársra.
  - Ne mondja, hogy ön is csak a fejemre állítva ismer meg engem! Bár a marxista óvodákban annyszer állítottak vissza a talpamra, hogy valóságos pörgettyűnek éreztem már magamat, vagy ahogy errefelé mondják: keljfeljancsinak!
  - Ó, kedves herr Kiffel, hm, hm, Wirbelhans, he, he, Hampelmann úr, üdvözlöm! Látom, megvan még, megvan! Sokat forgattam az ön művecskéit, feleslegesen sokat. Nem találtam bennük semmit, érti, semmit! Az az önmagától elidegenedett szellem mit bolyong a világban, míg rátalál magára! Nevetséges! Végigzavarja a természetet, a történelmet, a filozófiát, a művészeteket, a vallást, he, he. Aztán rátalál a Gondviselésre! Nahát!
  - Ne feledje, a Gondviselést, ha a kertek alatt is, de be kellett csempésznem a teóriába, meg akartam tartani a katedrám. Tudja, mi, németek, ragaszkodunk a hálósipkás, nyugodt éjszákhoz!
  - Féreg... – dűnnyögi az agg. – Kapituláns szellem!
  - Csak mint mindannyian, uram, mint mindannyian – tiltakozik a professzor.
  - Az egész szálnalmas életművéből egyetlen mondat maradt meg bennem – vigyorog a mester.
  - Ne is mondja! Tudom!
  - Pökhendi fráter! Milliós mondata van – hördül az agg.
  - Csak egy olyan, amit maga is megérthet. Ha nem tévedek, arra gondol, amit azon a nyelven, amin most beszélünk, Szemere Samu úr így volt szíves visszaadni: Sötétben minden téhen fekete. A szellem fenomenológiája előszavában voltam bátor említeni. Addig csak eljutott.
  - Ripők! Keresi a szellem megtestesülését, keresi, hát most megtalálhatná, meg bizony – húzza ki magát a szörnyű fuvaros. – Megijedt, mi?
  - Ha nem tévedek, ön saját becses személyére gondol? Kacagtat! Valami szálnalmas egyediben lelném meg éppen?
  - Mint általánosban, talán... – próbál ellendülni bakjáról a mester, de a vendég már saját útján vágat, nem hagyja magát eltéríteni.
  - A különösben, igen, mint ahogy kései tanítványom, a jó zsidó családból származó magyar nemes, a kommunista báró, Georg von Lukács volt szíves észrevenni, ott tetten érhető az intenzív totalitás, hogy maga is értse, az a bizonyos érzéki megragadás, a megtestesülés. Ön érzi általánosnak magát? Tipikusnak, vagy éppen különösnek? Uram, ön szálnalmasan egyedi jelenség, mondhatni: merő partikularitás! A nembeli lényeg az ön számára egy nemi szerv csupán!
  - Lebecsül, herr Keljfeljancsi! – védekezne az öreg. – Nekem hatalmam van, még a maga önmagára talált flancos szellemén is.
- A vendég nem hagyja magát.
- Viccelődhet, Földhözragadt úr! Névtelen marad, amíg csak létezik. Az egyedi, ha hatalommal bír is, csak ideiglenes lesz, csupán jelenség marad, ugye. Az általános hatalma *a megismerés*, amelynek célja *a szabadság*, s amely maga az út ennek létrehozására, mint ahogy Enciklopédiám 576. paragrafusa körül olvashatta volna.

- Szabadság! – legyint az öreg, de a tudós már nem hagyja szóhoz jutni.
- Az ön világa, már megbocsásson, siralmasan egysíkú, korlátolt. Hízgelgek, ha partikulárisnak mondom, higgye el! S úgy vélem, már lebonthatatlanok a határai. Végtelen, lehet, de határos. Az enyém, tudom, határtalan, de véges. A szellemé: *határtalan és végtelen*, ugye. De ezt már maga úgysem érti. Bocsásson meg, de talán nem tévedek, ha kijelentem, a műveltsége sincs kívánnivalók híján. Beszéljünk inkább kurvákról, ha meg nem sértem!
- Így hát kurvákról beszélgetnek, míg rájuk nem pirít a rózsaujjú hajnal.

19. Hagyjunk holnapra is

A házak tövében, a tenyérnyi parkban Dozsó és kontrása Pofapénzt rugdossa. A földre zuhant újságos segítségért kiáltana, de Dozsó rátérdel a mellére, megszorítja a nyakát, egy hang sem jön ki a torkán.

– Belepofázol a nagyok dolgába? Tudsz majd rendet, köcsög... – fújtatja Dozsó, és az arcába köp.

– Komenista, bolsevik, lila majom, cigány buzi! – a lejmos a mondóka ritmusára rugdossa a szerencsétlent, találomra, ahol éri. Pofapénz arcát elborítja a vér, vonaglik, szabadulna, persze hiába.

– Nem Dózsa-drukker – lihegi Dozsó –, Kerület.

– Nincs is már Kerület – kételkedik a kicsi. – Lenyúlták az ukránok. Vagy a románok?

– Hát, az eszed az kincs, meg kell hagyni – vigyorog Dozsó.

– Te Dozsó, vigyázz, még meghal... – riad meg a kicsi kontrás.

– Hét élete van az ilyennek, haver – nyugtatja meg Dozsó, de azért elengedi Pofapénz torkát. A csicskás rúc még egy hatalmasat a veséjébe. Aztán pihennek.

Balogh Tamás a bokor alján boldog álomból ébredszik, s talán nem a zaj, hanem a fröccsök emléke teszi, furcsa reflexek élednek benne.

– Rendőr! – mondja félhangosan. – Segítség...

– Kuss! – veti a szót a bokor felé Dozsó. – Akarsz te is, nem kettőt?

– Á, ne haragudj, Dozsó, nem tudtam, hogy ti vagytok – nyugszik meg hősrünk, s alszik tovább. Tényleg alszik.

– Buzi zsidó, bűdös cigány, bolsevik, lila majom! – cifrázza most a kontrás, már kisebbeket rúc, de pontosabbakat.

– Hagyd már, haver, elájult, úgysem érzi – inti le Dozsó, s elindul a pléhgomba felé. – Gyere, iszunk még egy gyorsítót!

– Annak a zsidóbérenc csövesnek még szívesen adnék egyet... – mondja sóvárogva a kontrás, miközben kiüríti az újságos zsebeit.

– Ugyan, rendes ürge, jó magyar csávó az, csak részeg. Hagyjunk holnapra is! – röhög rá Dozsó.

Szaporábbra fogja lépéseit, a kicsi engedelmesen kocog utána. Csillaghegyen harangoznak, harangoznak újra, visszhangos az éjszaka, üres turistabusz kanyarodik a Duna felé. A csillagos égen lassan fordul a Göncöl. „Krasznahorka büszke vára...” – bukik ki a kocsmá nyitott ajtaján a sörszagú ének.

20. Gyom növi be végleg

A ponyva alatt megint dal ébred, többen énekelnek, tízen, százan, ki tudja? Ősi dallam sodorja a szavakat, a szavak sem újak, a mondatok sem, könnyű bekapcsolódni, könnyen átvehetők a hangok, a hullámzó fohászok, a múlt idős igék.

Fülel a mester, ostor után nyúl, de hagyja, mégse, mégse. Lüktet a lassú dal, a ballada, persze, a ballada, a szók már *fájnak a szájnak*, hadd fájjanak, morogja magában, fájjanak is!

*Volt vala e tájon egy hatalmas műhely,
Abban munkálkodott száz jó magyar ember,
Abban munkálkodott, értette a dolgát,
Száz jó magyar ember, sváb, cigány, tót, horvát.
Megértették egymást, hangos szó se esett,
Vasból merítették gyönyörű kedvöket,
Vassal szorgoskodtak, emeltek világot,
Világot emeltek, fölé délibábot,
Javítottak gépet, építettek állványt,
Szereltek szivattyút, köszörültek csákányt,
Készült ott alkatrész, csavar is ezerszám,
Gondos rajzok nyomán precíziós szerszám,
Zümmögtek a gépek, csattogtak a szíjak,
Csattogtak a szíjak, mókák duruzsoltak,
Duruzsoló álmok, harsány ugratások
Tették derűsebbé a rideg világot.
Ahol műhely állott puszta rom van immár,
Csonka tört oszlopok meredeznek árván,
Rozsda, üvegcserep sebzi fel a tájat,
Rozsda, romok, szemét, néhány kóbor állat,
A gépek alapját gyom lepi be végleg,
Száz szép magyar ember pőréen vág a télnek,
Kegyelemkenyéren a világnak futnak,
Kegyelemkenyérre, koldusbotra jutnak,
Kocsmapultra dőlnek, vagy lopni tanulnak,
Karcos mondataik karcos borba fülnek,
Karcos borba, sörbe, hazug árulásba,
Árulók piacán hazug áldumákba,
Tudják, más világ jön, tán jobb, mint a másik,
Csak nincs helyük benne, idejük szétmállik,
Irgyelt a jámbor, ki szép halált halhat,
Ki élni kényszerül, hisz egy hamis dalnak
Hisz egy hamis dalnak, megy fejjel a falnak,
Vagy nyár derekán is téli csendben hallgat,
Téli csendben hallgat száz jó dolgos ember,
Nem ébreszt igéket, már dadogni sem mer...*

Elhalkul a dal, megbicsaklik, de felcsap újra, új tájra jut, más vidékre, más roncsok közé.

*Volt vala e tájon egy füstös kemence,
Száztizenhat kamra munkálkodott benne...*

A mester felhorkan.

– Újabb szakasz? Pocsék, dilettáns banda! Ócska rímek, száz éve elavult, hazug romantika! Proletárkodás, fűj! Ennyi elég volt, pancserok! – csördít az ostorával, de elmosolyodik, nocsak, az ősi ének benne is megmozdít valamit, átveszi a ritmust, a dallamot:

*Élt vala e tájon   száztizenhat medve,
Egy maradt belőlük: elemberegedve,
Azt küldöm közétek,   azt küldöm én rátok,
Hogyha nem tartjátok   végre a pofátok.*

Halkul a dal, elhalkul, néhol csap fel, hullámszik még, itt-ott vet még fodrot, itt-ott gyúl még lángra, nem száz, ha tíz ajakról, háromról, csak egyről.

*Száz jó dolgos munkás   már dadogni sem mer,
Késhez fohászkodik   az utolsó ember...*

– És nem hiába! – rikkantja a szekeres. – Nem hiába!

Csend lesz végre, súlyos, dühökkel, fájdalommal terhelt némaság. Fut a szekér, fut, robognak a lovak, a háromlábúak.

Beesteledik, parancsot ad a mester a cirkuszi truppnak, vidám zenét kér, bolondos indulót. Fel is harsannak a saroglyában a trombiták, lüktet a taps alá született menetdal, a fináléhoz szabott bummsztaratta-bummsztará, babák ülnek a szinkópákon. A ponyva alá azonban nem hallik be semmi, nem bizony, ott csönd van, kívülről nyalogatják csak a hasadozó vásznat a játékos harmóniák, a bohókás ritmusok.

– Nincs ez jól így – csóválja a fejét a mester, de nem szól semmit, nem csördít, figyel az indulóra, neki szól az, ki másnak. Tapsolna is, ha volna hozzá két tenyere. He, he.

21. A szívem útjai, ízé, kiszámíthatatlanok

Augusztusi, álmos délelőtt volt, halkan kopogtak a kemence irodájának az ajtaján.

– Tessék – kiáltott ki Lali, a technikus, aki általában az üzemvezetőt helyettesítette, egyre gyakrabban, egyre hosszabb ideig.

Három fiatalember lépett be, két férfi, egy nő, szerényen köszöntek, megálltak az íróasztal előtt.

– Munkát keresünk, a központban azt mondták, magát kell megkérdeznünk – mondta a szőke, ferde képű, sebhelyes fiú.

– Engem – bólintott Lali. – Együtt vannak?

– Mi ketten igen – vonja magához a fekete, eddig csak toporgó férfi a vékony nőt. – Vele csak az irodán találkoztunk.

– Akkor jó, nem kell egy partiba tennem hármójukat – lélegzett fel Lali. – Szóval, nálunk az a rend, hogy minden férfi ajtótisztítóként kezd. Azt egy hét alatt meg lehet tanulni, közben körülnéz, megismer ezt-azt, s azután feljebb léphet. A nőknek kevesebb a lehetőségük, itt a legtöbb munkakör egészségre ártalmas, így ők nem fog-lal-koz-tat-ha-tók. – A lányhoz fordult: – Érettségizett? Nem? Akkor csak a szivattyúházat tudom ajánlani. Nem éppen patyolat, de könnyű, értelmes munka...

Felvette az adataikat, azon sem akadt fel, hogy a nő asszonynevének köze nem volt a fekete fiúéhoz, megállapodtak a bérben, a munkarendben, betanulási időben, ahogy szokás. Gyula, a cegalji ezermester körbevezette az újakat az üzemben, elintézte velük a munkaruhát, az öltözőt, még az üzemi ebédet is.

– Furcsa palik ezek – mondta Lalinak, amikor visszatért. – A Deres Bandi, a fekete, tudod, finom úriembernek látszik, nem látott még gyárat belülről. A másik meg többet volt a rács mögött, mint te a Duna partján. A nő meg, anyám! Simul a feketéhez, de már a szőkével szemezik, meg hozzám nyomná a mellét. Persze, nincs is melle. Meglátod, bajod lesz velük.

– Nekem ugyan nem – vonta meg a vállát Lali, de azért örült, hogy hosszú próbaidőt kötött ki az érkezőknek.

Úgy látszott, hogy Gyula rossz érzése nem igazolódik, a három jövevény meglepően hamar beletanult a dolgába, beilleszkedett a többiek közé. Mindhárman a Szabó-partiba kerültek, először tanulóként, aztán véglegesen, ott hasonló korúakkal dolgozhattak együtt, könnyebben érthettek szót a régiekkel.

Teltek, múltak a hetek, hónapok, a három ember állandóan együtt jött, együtt ment, a tolatási szünetekben együtt étkeztek, lent, az aláfűtésben, az ötös váltóház nagy asztalánál. Lassan mindenki elfogadta őket, meghallgatták a meséiket, az élettörténetüket. Deres Bandi valóban nem látott még belülről gyárat, mégis hamar belejött a munkába, de – mint bukott aktakukac, kishivatalnok – elsősorban a könnyű munkakörök felé tájékozódott, a váltómű-kezelést, a szivattyússágot, a hidraulika-tisztítást tanulta meg. A ferdeképű szőke, akit Gruber Jánosnak hívtak, nem riadt vissza a legnehezebb tetős munkaköröktől sem, sőt, pár hónap alatt minden gép avatott ismerője, biztos kezű mestere lett. A vékony hölgyike a maga csendes, szerény módján elfoglalta helyét a vaskosabb testű, és nem kevésbé vaskos modorú idősebb asszonyok között, s mivel mindenkihez némi alázattal közeledett, úgy vélték, gyámolításra szorul, gyámolították is rendszeren.

Életrajzuk is kinyílt, megtudták, hogy a Bandi azért hagyta el a családját, mert a szülei nem tűrték, hogy a válófélben lévő asszonykával, nevezzük meg őt is, Kovács Ferencnével, Annuskával éljen, a munkáját azért hagyta ott, hogy a jobb kemencés fizetésből megfelelő albérletet tudjon szerezni.

Annuskát verte a férje, ma is verné, ha nem került volna vidékre, messze innen. Azért nem merészelt elválni tőle, mert a per során óhatatlanná vált volna a találkozás, s attól minden másnál jobban rettegett.

Gruber Jani a kültelki suhancok szokásos, balhész életviteléből szinte észrevétlenül billent át a bűnözők világába, egy kalászi verekedést a bíróság emberölési kísérletnek minősített, három év után szabadult, kedvezményrel. De most el akart szakadni a börtöncimboráktól, a régi haveroktól is, beiratkozott a technikumba, gépész akart lenni.

Mindenki úgy látta, igazi kemencés lesz a három fiatalból, megbízható, kapun kívül is vállalható munkatárs, barát. Csak Gyula húzta az orrát, ha róluk esett szó, szaguk van, mondta, nem tudom, mitől, de szaguk van.

Egy szép napon aztán megszűntek a váltóházi közös vacsorák, az együttes hazatérések, beérkezések. Amikor délelőtti lett a parti, Jani berontott az irodába.

– Főnök! Tegye át egy másik partiba a Bandit. Már holnaptól! Meg az Annuskát is! De ne ugyanabba!

Lali furcsállta a kérést, összesen négy parti váltotta egymást, háromnak a rendjét kellett volna ahhoz felborítania, hogy teljesíthesse.

– Miért? – kérdezte csodálkozva. – Hiszen sülve-főve együtt vannak.

– Egyet mondok – húzta a választ Jani –, nem adja vissza a Bandi a biciklimet.

– Kölcsönkérte? – értetlenkedett a főnök.

– Nem. Elcseréltem vele valamire, de meggondoltam.

– Ezért nem nyúlok a beosztáshoz. Inkább segítek a visszacserélésben – döntött Lali. – Mit adott a Deres kolléga a bicikliért?

– Nem érdekes – dünnyögte Gruber.

– Akkor hogy segíthetnék? Tudnom kell, mit segítek visszacserélni. Na, maga mit kapott?

– Annuskát. A Kovácsnéét.

– Annuskát? – esett le a technikus álla. – És vissza akarja neki adni?

– Ha akar, visszamehet az Annuska hozzá, ha nem akar, elmegy máshoz. Nálam nem maradhat.

– Nem szereti már? – értetlenkedett Lali.

– Ezen nem gondolkodtam. Annuska akarta a boltot. Olyan jó kézrejáró, ágybavaló lány, tudja, de az üzlet az cinkes volt, a biciklim visszajár.

– Mi baja ezzel a Kovácsnéval? – firtatta Lali.

– Most a Bandival van bajom, csak aztán az Annuskával – kezdte magyarázni János. – Olyasmit adott el nekem, egy drága versenybicikliért, ami nem volt az övé. Átvert. Én nem tehetek róla, hogy ő sem tudta, az Annuska nem úgy szökött meg a férjétől, ahogyan híresztelte. Otthagyta a jámbor tirpákot, meg a két gyereket, de az apósa pénzét, az anyósa aranykeresztjét nem hagyta ott! Még hogy verte az ura! Lett volna miért, azt hiszem. Ott sírt nekem tegnap este az a teszetosza ember, adjam vissza a feleségét, aranyba akarja foglalni.

Vidd, mondtam, de az Annus kilógott, átment a Bandihoz. Bár az nem engedte be, javára szóljon, az üzlet: üzlet.

Nagy nehezen, némi átcsoportosítással megoldották a szakmány-cserét, Lali mindig ügyelt arra, hogy haragosok ne dolgozzanak egymással, legalábbis pofonközelségbe ne. A bicikli sorsa lekerült a napirendről.

Teltek, múltak a napok, a három fiatalember fortyogott ugyan magában, de rendesen elvégezték a dolgukat, lassan úgy vélte mindenki, elcsitultak a hullámok. Aztán, mint derült égből a mennykő, jöttek a hírek. A rendőrség őrizetbe vette Deres Bandit, Gruber Janit. Egy nap leforgása alatt. Folyt a nyomozás, Gruber Janit betöréses lopással, rablással gyanúsították, Bandit pedig gyermekek terhére elkövetett homoszexuális erőszakkal. Alapos a gyanú, megbízható tanunk van, mondogatták a rendőrök.

Kitudódott, mert mi nem tudódik ki a kemencén, hogy a fontos tanú Annuska, s azt is rebesgették, ő volt a névtelen feljelentő is.

Másnap a fiatalasszony jelentkezett Lalinál.

– Főnök! Leszámolok – mondta. – Beperelnek, jobb, ha tudja, de nem vesznek őrizetbe, mert terhes vagyok. Rágalmazás, hamis vád, hatóság félrevezetése, lopás, sok mindent rámhúznak.

– Szóval igazat beszélnek az asszonyok? – képedt el Lali. – De miért, miért?

– Tudja, főnök – válaszolta szerényen az asszonyka –, a szívem útjai, izé, kiszámíthatatlanok.

– Dehát valamelyiknek a gyermekét hordja az alatt a kiszámíthatatlan alatt! – hüledezett tovább a főnök.

– Az az uramtól van – pirult el Annuska, de közben kicsit kihúzta magát. – Egy jó asszony ezt mindig tudja.

22. Etessük meg őket?

Két hegy között, sziklás szorosban áll meg a szekér, áll meg újra. Kis kőkatlanban, ősi kőfejtőben tartanak pihenőt, félkörben sziklafalak, bennük barlangok, hasadékok sora sejlik.

A mester kifogja a lovakat, abrakot vet eléjük, kénkő paraszát, hamvadó zabot. Lábukra békó kerül, szárnyuk nincs, persze nincsen.

– A zenekar leszállhat! – kiáltja be a ponyva alá. – Szálljon már le a zenekar! Ne kelljen értetek beküldenem a medvét!

Kikászálódnak a zenészek, lekecmeregnek sorban, most látni csak, hogy vékony acéllánc kapcsolja össze őket, a bokájukhoz erősített erős lánc, csak ötlépésnyi önálló mozgást enged mindannyiuknak. Na ja! Volt az három lépésnyi, két toppantásnyi is! Lesz majd hat, sőt hét, ha mondom. Nyolc, kilenc? Az már túlzás, dehogy, már-már szabadoság lenne, kerülendő!

Nagy, nehéz ebédlőasztal kerül elő, fényesre dörzsölt, *vikszolt* mahagóni, rég holt mesterek kezét dicsérő örök darab. A mester nehéz fehér abroszt borít rá, saját színével himzett súlyos damasztot.

– Terítsetek! – förmed rá a zenészek tolláskodó csapatára. – Tapsra, medvére vártok?

A barlangokban fények élednek, né, itt egy konyha, kunyhónyi tűzhelyekkel, kemencével, ott egy tálalószekrényekkel zsúfolt kamra, amott az éléstár, a borház. Kipirult arcú szakácsok, kukták, kézilányok, hentesek, megfontolt, rezes orrú pincemesterek, serfőzők nyüzsgönek, illatok, fűszeres ködök borítják be a katlant.

Lódulnak a zenészek, egymásban, s a láncban botladozva rohannak az asztalneműért. Egy személyre terítenek, csak egy személyre. Finom kínai porcelántányérok, tálkák, findzsák, bohémiai metszett üvegpoharak, kelyhek, kupicák sorakoznak hamarosan az asztalfőnél, aranyozott kupák, ezüst kanalak, villák, kések. Az asztal közepére ózüst karos gyertyatartót helyeznek, benne vérszínű, még gyújtatlan gyertyák, mellette töltényhüvelyből eszkábált rézüngyújtó, világháborús emlék, lövészárki babra-munka. Nem messze tőle a nagy pecsenyeszeletelő kés. Váza is kerül, benne rafináltan összeállított csokor, arany szalaggal összekötve gerberák, íriszek, párduliliomok. Alattuk, mintegy odavetve, matróruharól származó rézgomb hever, közepén ragyog a horgony.

– Valami hiányzik, valami kell még – dünyögi maga elé a mester, s íme, állványos tükröt cipelnek elő, félig megvakult barna keretes antik darabot, egy más időből, egy másik világból.

A tükörben ikonok óarany fénye oszlik éppen, mögüle régi fénykép dereng ki, kislányok állnak biedermeier bútorok szorításában, arcukon mesterkélt mosoly, a szemük jégüres. Buta Auguszt tartja a képet, másik kezében szegény Paula gyöngyházpisztolya, földre fordítva, tetszhalottan, feleslegesen.

A mester bólint, rendben van, harmatos karafából tiszta körtepálinkát tölt a legkisebb kupicába, felhajtja. Csettint.

– Jöhetnek az előételek!

Térülnek, fordulnak a zenészek, két nagy tállal térnek vissza: a laposabbikon libamájjal töltött forró fánkocskák sorakoznak, aranyos szalag fénylik ígéretesen a barna gömböcskéken, a mélyebbikben aransárgára sült flandria módra készített spárgafejek illatoznak, pompásan vegyítve a rokfort, a csöppnyi szardella férfias szagát az elkevert tojás, a tejfel és a vaj diszkrétebb gőzeivel. Nehéz a választás! A vénség nem is választ, mindkettőből rak a tányérjára, nem sokat, eleget.

Előkerül a medve, gazdája mögé áll, néma pohárnokként szolgálatba lép. A levesek elé barna bajor sört kínál, fedeles ónkupában, müncheni korsóból. A mester elfogadja, kortyol néhányat. A megmaradt előételeket az asztal alá veti, lecsapnak a muzsikások a guruló fánkokra, a szétszóródott csirágra, tömlik magukba fuldokolva, két kézzel, rogyásig.

– Hozhatjátok a leveseket, kutyák – bök csizmaorrával az asztal alá az öreg, előkúsznak a zenészek, nyeldekelve futnak a konyháig, szaladnak vissza. Először a sáfrányos fácánleves kerül a mester elé, a sárga karikák közül apró vulkánokként tör fel az íncsiklandozó aromákkal terhes gőz, a nagy tál mellett pici tálcákon ott a gyufaszál-vastagságúra metélt zöldségek sora, a fácáncombocskák, a kettéhasított mellek, külön a kifőtt, májpástétommal töltött tézstapárnácskák, tüdős táskák.

A másik levesestálban testesebb, sűrűbb lé illatozik, királynő-krémleves, átpasszírozott borjúhúsból készült, tejszínes, vajas különlegesség, szerecsendió ízesítéssel, egzotikus füvekkel. Mindkettőből kanalaz néhányat az öreg, s mennek is a tálak az asztal alá.

– Zabáltok, ebek? – mordul a mester. – Én meg éhezem, he?

Lélekszakadva talpal a csapat a konyhára, hozzák a főételeket, a főtt és sült húsokat, a körítéseket, mártásokat, salátákat, savanyúságokat.

– Ropogós kacasült fordított burgonyával!

– Rozmaringos főtt tehénhús tormamártásban!

– Fogas bíbornok módra!

– Mustos ürüpecsenye krumplisfánkkal!

– Őzgerinc narancsmártásban!

– Paprikás csirke aranyos galuskával!

– Sertésjava jóasszony módra!

– Szalonnába burkolt frissen sült fenyvesmadár, rizskása-ágyon, pástétomos pirított zsemleszeletekkel!

– Egybesült ropogós tejes malac, pezsgős káposztával!

– Sörtésztában kirántott süllőmetélt, rántott petrezselyemzölddel, szardellamártásban!

– Harcsatokány túrós csuszával!

Jönnek, mennek a tálak, a legtöbbjüknek alig van híja, mikor az asztal alá kerül. Mindegyik fogáshoz más-más bor dukál, tudja ezt a medve, egymást követik az édesebb, karcosabb fehér és vörös borok, testesek, könnyűek, sima fehérek és gyöngyöző rozék, tekintélyes portóiak, csalóka muskotályosok, s persze a borok királya, a királyok bora.

– Lazac nincs? – emeli fel horgas kezét a mester.

– Hogyne lenne, lesz az azonnal, ahogy parancsolja – buzgólkodik a harmonikás, s lohol is már a csörömpölő csapat. Persze, hogy lesz lazac, lesz hétféleképpen!

– Nyersen, finom gyöngyhagymával!

– Pácolva!

– Füstölve!

– Sóban sütvé!

– Garnélarák-mártásban!

– Sonkás tekercsbe göngyölve, szarvasgomba-szósszal!

– Palacsinta-bundában, boros csiperkével!

Piros terhüktől roskadozó halas tálak lepik el az asztalt, egyikbe-másikba belekóstol a mester.

– A medvének is hozzatok valamit! – veti oda a botcsinálta személyzetnek, s oda sem figyel a szavai nyomán feltámadt vad csörömpölésre.

Egész tábla lépes mézet kap a medve, s kecses kosárkákban frissen szedett fekete szedret, kerti számócat. Csám-csám.

– És a tészták? A desszertek? Sajtok, gyümölcsök? – rivall szolgálóira a vénség. Ugranak ők azonnal, de máris leinti őket.

– Mégse, maradjatok. Nem vagyok már a régi. Talán még ezt – nyúl a hatputtonyos aszú után, maga tölt, vékonyfalú kecses pohárba, hosszan nézi, szagolgatja, gusztálja az óarany színű nedűt. A rézőngyújtóval fellobbantja az egyik vérszínű gyertyát, majd a poháron át a lángba néz. Pazar, pazar. Hátradül, kortyol egyet, elégedett. Nem zavarja a medve csámcsogása, cuppogása, nem zavarják az asztal alól fel-felbukó neszek, a rőfögésszerű hangok, a zabálás szemérmetlen zajai. Ó, béke van, béke.

– Uram – tápászkodik fel a klarinétos –, uram, kérhetek valamit?

– Kérj – bólint nagylelkűen a mester.

– Ezeket kérem! – mutat az asztalon maradt tálakra, halakra, madarakra, az egészben sült malacra a zenész.

– Megehetitek, hiszen eddig is azt tettétek – morran az öreg, fölösleges kéréssel zavarják, illetlenek.

– Nekik kérem – mutat a szekérre a klarinétos –, nekik, odabenn. Mióta elindultunk, egy falatot sem kaptak. Mester! Azt suttogják, hogy már embert esznek, igen, a halottakat.

– Etessük meg őket? – villan a vénség tekintete.

– Ha lehetne, uram! – reménykedik a zenész.

– Lehet! – kiált az agg, kirántja a pecsenyekést a malacból, s a klarinétos mellébe vágja. Kihúzza, belevágja, megint, megint.

Csönd lesz, majd az asztal alól bátortalan gyászzene hallik, de egy rúgásra abbamarad. A messzi völgyből bokornyai kis falu egyetlen harangjának szava bukik be a katlanba, mi, mi, mi. Elhallgat az is.

A mester lecsatolja a láncról a halottat, int a medvének. Az a fehér damasztra teszi a félig kiszopogatott lépet, majd felkapja a tetemet, a kocsihoz viszi. Bedobja a ponyva mögé, a résen át szemek világítanak rá, szemek, szemek.

– Továbbmegyünk – dönt a pokoli fuvaros. Tapsol, bezárulnak a konyhák, kamrák, eltűnik a szolgálhad, az asztal, a tükör is, óarany kódéval, a láncra vert zenekar visszakucorog a saroglyába, csak Buta August árnya lebeg még a csontok felett, eloszlik az is nemsokára.

A mester befogja a jóllakott lovakat, csördít, gyí, indulás. A medve megmarkolja a legközelebbi lócsöt, cammog a lassan gördülő kerék mellett, szopogatja a megmentett lépet. Csám, csám.

23. A mester kedvenc receptje

Végy öt-hat magon nevelt, nagyocska jércét, tisztítsd meg kívül, belül, darabold fel, mosd meg rendesen. Végy egy fontnyi szalonnát, kockázd fel, olvaszd ki alaposan, szűrd le! Makói vereshagymát vágj apróra, csirkénként egy fejet számolva, épp annyit, hogy elegendő mártásod legyen. Pirítsd meg a zsírban szép aranybarnára, szórd meg kalocsai édesnemes őrölt paprikával, kevés vízzel ereszd fel, keverd el alaposan, majd süsd vissza zsírára.

Tedd belé a feldarabolt csirkét, sózd rendesen, fedő alatt párold meg! Karikázz rá két nagy, húsos zöldpaprikát, két nagyobbacska paradicsomot, ne többet! Adhatsz hozzá még majoránnát, szegedi csípős fűszerpaprikát, törökborsot, de ezeket el is hagyhatod. Ügyelj arra, hogy a hús a kevés lében inkább pörköljön, ne főjön szét! Óvatosan keverd meg néha, vigyázz, hogy a csirkedarabok össze ne törjenek! Ha megpuhultak, szedd ki őket a szaftból.

Félpintnyi zsíros tejfölt keverj össze evőkanálnyi liszttel, öntsd az elkészült alaphoz, s állandó keverés mellett forrald föl! Közben óvatosan adagolj hozzá egy nagy bögrényi tejszínt. Ha mindez jól összeforrt, vedd le a tűzről, finom szőrszítán szűrd át, majd forrald fel újra! Morzsolj a lébe nagy kanálnyi vajat, majd a kicsontozott csirkéket helyezd vissza a mártásba.

Tálaláskor díszítheted csorgatott tejfellel, vékonyra szeletelt húsos paprikával, paradicsommal, de karikára pöndörített ropogós sült szalonnával, reszre sült csibemájjal is.

Friss fűrjtojás sárgájából kevert apró, aranyszínű galuskát adj fel hozzá, királyok csemegéje lesz!

24. Sarkcsillag lennék

Egyenes derekú, délceg öregember tornássza fel magát a bakra, leül a mester mellé. Fején kapitányi sapka, illendően leveszi. Nyúl a hajtőszár felé.

– Néhány mérföldnyi úton, úgy vélem, nekem is jár ez a gyeplő – mondja szelíden, de határozottan.

– Jár? Nem jár az senkinek, legfeljebb nekem – csodálkozik a fuvaros, de azért letekerí keze horgáról a szíjat.

– Alig járt olyan fuvaros erre, aki ne szorított volna helyet nekem maga mellett, vagy legalább a saroglyában – jelenti ki az új utas.

– Aztán tudsz-e hajtani? Hiszen matróz lehetsz, valami tengerész, nem?

– Mesternek szólítanak – válaszolja a vendég.

– A mester én vagyok – csattan fel a vénség hangja, de el is száll a haragja nyomban. – Honnan hát ez a fejfedő?

– A népemtől kaptam, tiszteletből. Talán, mert mindig megmutattam, hogyan lehet a viharokból kijutni.

– Hiába, ahol bölcsesség van, ott bölcsesség van! – húzza el a száját az öreg, s átadja a szíjat. Hallgatnak kicsinyég.

– Ismernem kéne téged? – kérdi a vénség. – Tudós vagy? Bölcs? Népvész? Netán a király maga?

– Költő lennék, de közintézmény vagyok! – húzza ki magát a vendég. – Nem én akartam!

– Persze, persze! – bólogat az öreg. – Mindenki így kezdi: *ember és polgár leszek*. Aztán jönnek a pillanat csábításai. Felkérések, percnyi sikerek, a beleszólás illúziója, ugye? S máris kapitány vagy, király, mester, he, he!

– Nem álltatom magam azzal, hogy irányítottam a rámbízottakat. De alakíttattam a sorsuk, azt hiszem.

– Ki bízta rád őket, ember?! – vihog a mester. – Nem téged választott a néped, te választottál, sőt, ha jól rémlik, te találtál ki magadnak népet.

– Méltatlan gyanúsítás! – emeli fel a fejét az utazótárs. – Legnagyobb szégyenem, hogy nem egyszer menekülni próbáltam a kihívás elől. Nem zászlót ragadtam, sohasem fegyvert. Szavak erejével, hittal, tiszta igéssel szelídítettem a ránk mért sorsot. Néha sikerrel, azt hiszem. Nélkülem a tragédiák véresebbek, a sírgödrök mélyebbek, az öröknek szánt éjszakák feketébbek lettek volna.

– Sorsot emlegetsz megint! – komolyodik el az öreg. – Miféle sorsot? Vaskorban élünk, örök jelenben. Sem múlt, sem jövő. A vaskor alakít mindegyikönket, talán még engem is. Titeket biztosan. Hogyan formálnád lágy hússal, törekeny csontjaiddal a vasat? Megfoghatatlan szellemeddel?

– Nem járom, csak mutatom az utat, talán a szerszámokat hozóknak, a vaskor harcosabb leányeinek is. Remélem. Iránytű lennék, segítség az úton. Sarkcsillag inkább: az elveszít-hetetlen, az elrabolhatatlan, sarkcsillag lennék, igen.

– Valami hálát csak vársz ezért? Elégtételt? Szobrot a panteonban?

– Népem szívében kapok örök életet, naponta gazdagabbat. – ejti a padra a hajtószárat a költő, felteszi a *matróztishti* sapkát, ügyesen leszökken a mozgó kocsiról.

– Mindenki szög a zsákban – idézi valahonnan, persze, hogy rosszul a mester, de vendége már messze jár. Utolsó mondata visszhangzik a ponyván:

– Szép a medvéd. Táncoltatod?

Ócska matrólsruháról leszakadt, sárga rézgomb szomorkodik a simára koptatott padon, mint horgonyos, ó medália. A mester felveszi, csúcsos süvegére illesztené, de meggondolja. Feneketlen zsebébe ejti hát, az ezüstkör emlékei közé, farkasfogak, kihűlt csillagok, makulátlan csókok nyomát őrző kövületek társául. Csendül a fém, távoli harangszó felel rá, kiürült falvak felett bukdácsoló elárvult hármashangzat.

A mester felnéz, dőlt vitorla hasítja a háborús eget, táncol a felhők taraján, iménti vendége fenn, fenn, keselyűk és tűzmadarak közt keresi, toborozza megváltásra érett népét. Mutatja az utat, mint egy iránytű. Nem! Mint a sarkcsillag, mutatja az utat egy vélhetően *népesebb*, meghittebb tavaszba.

25. Költők a kemencén

– Furcsa népek dolgoztak ott, a kemencén – emlékezett Jóska bácsi –, mindig összejöttek a furcsa népek.

A többiek jól tudták ezt, bólogattak rendesen, de azt is tudták, mást értenek ők furcsa népek alatt, mint a jó öreg. Kíváncsiak lettek tehát, kik bukkannak fel a volt művezető emlékezetéből, kikre fogja rá: furcsa szerzetek.

– Mellettem például négy technikus is dolgozott az évek során, négy nálam fiatalabb, általában, mondjuk úgy, képzetesebb gyerek – folytatta az ősz hajú ember. Mind a négynek nagy tervei voltak. Nem éppen kemencés tervei, elhihetitek.

– Én mind a négyet ismertem – szólt közbe Gyula, a cegalji ezermester. – Nem mindet közről, de épp eléggé. Be is jöttek a terveik, nagyjából, úgy emlékszem.

– Be is, nem is – ingatta a fejét Jóska bácsi. – Tudjátok, az ötvenes-hatvanas évek fordulóján, aztán még úgy tíz évig, állt a zászló a vegyiparnak. Sikertörténetek ezrei járták be a sajtót, itt a magyar ész új csillagútja! A tehetséges gyerekek ezreit zavarták a családok a pályára, gyerünk, érvényesüljön végre valaki, nem? A kanizsai, a veszprémi remek iskolák mellett, meg persze a zuglói Petrick mögött csak úgy nőttek ki a földből az új technikumok, mint bolondgomba az eső után, Szolnokon, Kazincbarcikán, Debrecenben, meg itt a kerületben, Újlakon is. Sikk lett bennük tanulni, bizony! Esti, levelező, meg kihelyezett tagozatokon felnőttek száza, ha nem ezrei tanultak bennük, új esélyt adva maguknak. A Gázgyárban is volt ilyen tagozat, ott végeztem én is, a Kristóf Gyuri, Siklósi Dodó, meg a Vigh Öcsi, az öreg Duksz, akinek a fia, na, tudjátok mi lett, s mondhatnék még tucatnyit...

– Mégis a nappalisok iránt volt nagyobb a bizalom – bólogatott Bulenda. – Igaz, többet tudtak az elméletből, volt némi laboratóriumi gyakorlatuk is.

– És hatalmas önbizalmat tápláltak beléjük – helyeselt az öreg. – Szóval az a lényeg, hogy a legtehetségesebb gyerekek, a legjobb eszűek azokban az években oda tódultak, s már az én időmben az első hullámaik el is lepték az ipart.

– Az Ökrös Csaba volt nálunk az első, emlékszem! Okos srác volt, s milyen nagyvérű ember! – szólt közbe Sarus Bálint. – Tudott mindent, amit a munkája megkövetelt, pedig az éneklésen kívül nem érdekelt semmi!

– Az éneklés, meg az énekesnők! – helyesbítette Jóska bácsi. – Hetente kétszer járt énekórára, a fele fizetése ráment, amatőr csoportokban nótázott, pusziért elvállalt huszadrangú haknikat, csak hogy gyakoroljon, csak hogy a színpadot szokja. Micsoda hangja volt!

– Volt? – csodálkozott rá Balogh Tamás. – Van! Az Operaház magánénekes, nem az utolsó, nem ám! Világjáró művész! Nem fiatal már, de délceg, mint akkoriban. Megy a szekere, de megy ám! A főkarmester meg az osztálytársa volt, jó, iskolatársa, az is bukott vegyész! De ő nem volt a kemencén.

– Csaba után a Dani Péter jött, ő meg filmezett, fotózott. Akkoriban nem volt még videó – emlékezett Gyula. – Nyolcasra, majd szupernyolcas filmre dolgozott, ragyogóan vágott, montírozott... Rengeteget tanultam tőle, addig csak smárolni jártam a moziba. Volt egy laboráns, a Kolos Laci, azzal együtt zenés filmeket forgatott, az ám! Többen beszálltunk szereplőnek, egy sörért.

– Csoda, hogy gázt is termeltetek – ingatta a fejét Sanyi.

- Ha hiszed, ha nem, aki a hobbiját komolyan vette, megbízható volt a munkában is! – mondta Jóska bácsi. – A Kolos Laci filmezett, kórusban énekelt, de ő volt a legjobb laboránsunk! A Molnár Gyuri meg templomokat, zsinagógákat épített gyufaszázból, ő volt a legprecízebb műszerész. De hadd térjek vissza a technikusaimhoz! Amikor Pétert elnyelte egy filmgyári mókuserék, Baróti Miska követte. Ő meg, ne nevessetek, kerámiázott. Az üresen hagyott kamrákban is kiégetett ezt-azt, de otthon komoly elektromos kemencéje volt.
- Giccses rózsákat, kutyákat, absztrakt marhaságokat – legyintett Gyula. – Ő volt mind között a legközvetlenebb, a legjobb haver, de amit művelt, az nem volt nagy durranás.
- Nem értünk hozzá, de lehet, hogy tényleg nem volt egy Leonardo – bólintott az öreg. – Mindenesetre önállósította magát, ért a mázakhoz, az égetéshez, ma is keramikusként dolgozik, az emberei aratnak a vásárokon.
- De mikkel, Józsi bátyám! – hördült fel Gyula. – Bal lábbal jobbakat formázok, cegalji sárból, úgy éljek.
- Azt hiszem, igazságtalan vagy – veregette meg a vállát Jóska bácsi. – No, a Misi után a Lali jött, őt már mind ismeritek. Ő verseket írt, újságcikkeket, nagy lapok is közölték, mindenféle iskolákba járt, mindenki tudta, nem marad sokáig köztünk.
- Sose értettem, amit írt – húzta el a száját Gyula. – Volt nekünk egy igazi költőnk, a váltóházban, nem emlékeztek? Az Attila bátyó! Annak értettem minden szavát! A szívemből szólt, frankón. De őt sohasem közölte senki. Még az üzemi lapban sem!
- De riportot írtak róla, a Bulenda intézte el – emlékezett Sanyi.
- Vidám szilveszteri riportot, igen – erősítette meg Balogh Tamás.
- Hogy kiröhögtessék az öreget – dühöngött Gyula. – Pedig neki kellett volna írni azt a lapot. Szerintem a Lali is neki köszönheti a sikereit. Többször láttam, hogy a versírás fortélyait magyarázta neki.
- Fő a szótagszám, meg a tiszta szív, ezt mondogatta – idézte fel Jóska bácsi. – A Lali a tiszta szívet nemigen vitatta, de ezerféle formát mutogatott a bátyónak. Görögöt, latint, magyart, még japánt is. Ritmusokról magyarázott, vers-zenéről, szerettem hallgatni. Attila bátyó azonban csak mosolygott, úri huncutságok, hajtogatta, szótagszám, tiszta szív. Ha meg néha megkaparintott egy olyan újságot, amiben a Lali valami írása szerepelt, büszkén mutogatta a Vakegérben: a tanítványom! Ezt a rímet én adtam neki, egy kisfröccsért!
- Most milyen büszke lenne rá – hajtotta le a fejét Balogh Tamás. – Könyvek, cikksorozatok, díjak... Kár, hogy nem érte meg az öreg! Biztos meg is verselte volna, a maga módján. A Lali megköszönte volna neki szépen, és meghívta volna őt egy sörre. Talán még engem is. Bár nem szívesen ittam vele: pálinkát, bort sose kért, csak a csapolt sör, meg a tojásfejű szöveg...
- Hogy te valaha, valamit, valakivel nem szívesen ittál! – nyerített fel Gyula. – Látod, ez a költői túlzás. Még egy poétánk akadt, Józsi bátyám!
- Nem úgy értettem – vörösödött el a főhős.
- Valóban volt még egy költő a kemencén, igaz, csak látogatóban, a Lali szabadította ránk! – villant Jóska bácsi tekintete. – Nem emlékeztek? Nagy öreg volt, munkásszármazású Kossuth-díjas, a neve nem jut az eszembe...
- Aha, a Repülős! – jutott eszébe Gyulának is a vendég. – A háború előtt lehetett munkás, suhanckorában, aztán nagy ember lett, minisztériumi, meg intézeti hivatalnok. Vagy politikus?

- Azért neveztük Repülősnek, mert a méretére szabott kék munkásruha alatt fehér selyeminget viselt, propeller-nyakkendővel! Úgy éljek! – igazolta Gyulát Balogh Tamás.
- A Lali tapintatosan azt magyarázgatta az öreg írónak, hogy fogalma sincs a mai munkásokról – emlékezett az öreg művezető. – Harminc évvel a háború után hiteltelenek a régi világból hozott alakjai, a nevükben írott versek lehetnek jó szándékúak, mégis üresek, hazugok. Elintézték, hogy ösztöndíjjal két hetet a kemencén tölthessen.
- Az első nap úgy viselkedett, mint a földre szállt isten! – vette vissza a szót a cegalji ezermester. – Mintha szószéket cipelt volna magával, prédikált szünet nélkül. Minket oktatott arra, milyenek a munkások. A proletárok, ugye. Meguntuk hamar.
- Emlékszem, hogyne emlékeznék, volt bajom belőle – nevetett Jóska bácsi. – Pont akkor szabadult ki egy kis szén a surrantókból, amikor ő alattuk járt. Akkor csapott fel láng a töltőnyílásokból, amikor arra bóklászott, a Csumi Szabó is akkor nyitotta ki a legkénesebb hidratisztító lyukat, amikor a vendég arcába fújt a gáz.
- Na és az öregek! A hétpróbás szocdemek, a vén kommunisták nem győzték neki a kapitalizmust dicsérni! Folyton a másfél pengős órabérre emlékeztek, a cselédlányokat tartó keménykalapos szakikra, a gyári gyerekek járandóságaira! – idézte fel Balogh Tamás.
- Egy hét után feladta a küzdelmet az a nevezetes költő. Felment a párttitkárhoz, nagy úr volt az akkor, tudjátok, hozzá rohant, és panaszt tett. Micsoda reakciós csürhét dédelget a nehézipar fellegvárában, ezt mondta! Nem tudom, hogyan végződött a dolog, én mindenesetre hónapokig magyarázhattam a *buta viccet*, a Lali még tovább – bólogatott Jóska bácsi.
- Öneki lett nagyobb baja belőle. Nem igazi baja, persze, de nagyon fájt neki – jutott eszébe Balogh Tamásnak. – Csak a gengszterváltás után vették fel az írószövetségbe, meg az akkoriban elfogadott első könyvét is évekig fektették, míg *magától* vissza nem kérte. Nem volt rá bizonyítéka, de úgy érezte, hogy mindenütt betett neki az a Repülős.
- És vele vajon mi lett? – kérdezte Gyula.
- Él, mint hal a vízben – vigyorodott el a főhős. – Most írja a visszaemlékezéseit, micsoda ellenálló volt a Kádár alatt. Úgy éljek!
- Meghalt már – intette le Jóska bácsi. – Akkortájt, amikor az Attila bátyó. A János atya búcsúztatta Békásmegyeren, a Lali kiment a temetésére. Végül is tele volt jó szándékkal, csak eltévedt, a szegény, mondta. Jó szándékkal, naná.
- Iszunk a költőkre is? – kérdezte reménykedve Balogh Tamás. – A Csizmás Gézáról nem is beszéltünk!
- Ő igaz történeteket írt – vetette oda Gyula.
- Attól még ihatunk rá, nem? – ütközött meg a válaszon hősünk.

26. Tizenöt szál virág

– Nem tudom, miért hívják ezt hágónak – zsörtölődik a mester, amikor a két csúcs közötti nyeregben, patáig csatákban, megállnak a lovak. – Dehát nincs királyi út, ez az egy út van, he, he.

– Pihenő – kiáltja –, a zenekar leszállhat!

Lekászálódnak, csörömpölve, nyögve a muzsikások, az öreg elébük lép, komoly arccal magyaráz nekik valamit, hosszabbra engedi a láncot.

– Ne feledjétek, az örök mindenért felelnek! – fejezi be az eligazítást, majd újra nagyot rikkant:

– Mindenki leszáll! Csak sorba, sorba!

Mindenki leszáll, lassan, sorba, sorba. Tizen, százan, ezren, tízezren. Kíéhezett emberek, lézengő kicsik, összegörnyedt nagyok, mindenki, aki él!

A lovakat kifogják, abrakot vetnek eléjük, parazsat, persze, parazsat, a szekeret betolják a patakba, feljebb, a vízesés alá, hadd mossa ki belőle a robajló víz a szennyet, tízezrek szennyét. Előbb azonban a medve kicipeli a vászon alól a halottakat, a bohócokat is befogja, egy közeli szakadékba együtt dobálják be a testeket, köveket, földet omlasztanak rájuk, kész vannak hamar. Mossa a víz, mossa a szekeret, csillognak a deszkák, a löcsők, a küllők, a kerékagyak, lám, pirosak az abroncsok, nézd, a ponyva sem fekete, barna az, drapp, ilyen ázottan is látszik. A tiszta kocsit középre vonszolják, a mester elfoglalja a helyét a bakon, onnan osztja új parancsait.

– Mindenki enni kap! Ne zabáljatok, a kíéhezett gyomor, ha megtömiték, megöl benneteket!

Buta August egy kézírásos, frontot-fogságot járt szakácskönyvből olvassa a recepteket, aszerint dolgoznak majd a főzőemberek.

– Mondom a csalánlevest! Végy személyenként egy nagy marok frissen szedett csalánlevelet, vágd apróra, mintha kiskacsáknak szánnád! Fonnyaszd meg kevés zsiradékon, ha nincs zsírod, olajad, az sem baj. Sózd meg, ha van más fűszered, tegyél bele abból is! Ha nincs, úgy is jó. Engedd fel tiszta vízzel, forrald meg, vékony rántással rántsd be. A rántásba tegyél apróra vágott hagymát, őrölt pirospaprikát, ha nincs, akkor anélkül is jó! Forrón tálald! Apríts bele kenyeret, ha van, díszítsd petrezselyemzölddel!

Az erdő szélén már nincs csalán, soha ily buzgó népséget! Ölszám gyűlik a friss levél a bohóc lába elé.

– A cibere következik – kiáltja August. – Főzz meg személyenként tíz darab kimagozott szilvát (Jaj az erdőszéli csenevész szilvafáknak!) Passzírozd át őket, főzd fel újra, háromszoros vízben. Ízesítsd azzal, amid van, cukorral, fahéjjal, borssal, de fűszerezés nélkül is jó. Egy liter léhez egy kanál lisztet számolva készíts habarólevet, tejet, tejfelt is keverhetsz bele, de tiszta vízzel is jó. Háromliterenként egy tojást is szoktak belekeverni, de ezt elhagyhatod. A habarólét a forró levesben keverd el alaposan, rotytyantsd meg újra, s már kész is.

Honnan, honnan nem, önkéntes szakácsok hada kerekedik, liszt, módjával zsír is adódik, némi só, hatalmas üstökben főzik a ciberét, a csalánlevest, téglalakú fekete kenyeret szeletelnek, ujjnyi vastag kemény karéjok hullnak a kosarakba. Csajkák kerülnek elő, pléhkanalak csörömpölnek az üres edényekben.

Sorba áll a nép, tolakodnak, lökdösődnek, de a zenekar hamar rendet teremt, aki megbontja a sort, állhat máris a végére, hátra, bizony. Lassan megfőnek a levesek, hosszú, fanyelű, literes merőkanalakkal osztják is már, egy kanál csalánlé vagy cibere, két szelet kenyér, ez jár mindenkinek.

A fehér bohóc jön, a magáé mellett két üres csajkát himbál.

– Ketten hiányoznak, édes úr! – szólítja a mestert. – Vagy több volt az edény.

– Én mindig pontosan számolok! – förmed rá a vénség. – Megszöktek a bitangok! Nézzük, ki hiányzik?

Suttogás támad, mindenki keresi az útitársait, szomszédait, ki is derül hamar, ki az a kettő.

– Egy fiatal pár, uram, a nevüket nem tudjuk, majdnem gyerekek még. Ők tűntek el. Hacsak nem a halottak közé... – jelenti Harlekin.

– A halottakat levontam – horkan újra az agg. – Megszöktek! A szökést pedig halállal büntetem.

Elnémul a zsivajgó sokaság, csak a kanalak csörömpölését, az éhes szájak szürcsölését hallani. Soha ilyen figyelmesen nem ettek még sem csalánt, sem szilvalét! Lesunyit fejek, ételre szegezett szemek mindenfelé.

– Vissza kell hozni őket – rendelkezik a fuvaros. – Egy csapat utánuk megy! Nem ti! – int a zenészekre. – Ti is itt hagynátok hamar! Minden művész megbízhatatlan! Ide az összes nyolctíz éves kislány! Sorakozzanak fel a szekér előtt!

A zenekar tagjai, a medvével és a fehér bohóccal kiegészülve percek alatt bejárák a tömeget, nagy csoportba terelik a kislányokat, több százan lehetnek.

– Lépjenek vissza azok, akik nem az apjukkal jöttek! – rendelkezik a mester. A kislányok fele visszamegy a tömegbe, megkönnyebbült nagyapák, nagyanyák, anyukák karjai közé.

– Csak a nyolcévesek maradjanak! – szűkíti a kört az öreg. Így is sokan állnak még a szekér előtt.

– A szökéken kívül mindenki visszaléphet! Az is, akinek szalag van a hajában!

Végre csak tizenöt csöpp leányka szorong hüppögve, zokogva a lábai előtt, tizenöt szál virág.

– Mindegyik mellé álljon oda az apja! Úgy! A kislányok felszállnak a szekérre! Gyerünk, kaptok ott lépes mézet!

A medve feltereli a gyerekeket, s nagy nehezen a lépes mézet is előkeríti. Igen ingatja a fejét. A mester a férfiakhoz fordul, kivonja a kardját, azzal mutogat, magyaráz, de övébe tűzve ott van a félelmetes ostor is, láthatja mindenki.

– Előkerítitek nekem azt a két renegátot! Idehozzátok őket eléem, hogy megbüntethessem őket! Világos? Ez a nagyorrú lesz a parancsnok! – bök találomra az egyik apa mellére a karddal. – Értettem?

– Értettem! – csapja össze a bokáját a botcsinálta főnök. – De engedje el a kislányainkat!

– Meszet ettem? – röhög a mester. – Idehozzátok eléem azt a férfit és azt a nőt, akkor elengedem a gyerekeket. Ha megszöktök, vagy üres kézzel jöttök vissza, megölöm mindet. De előbb végigzavarom rajtuk a zenekart, talán még a medvét is! Világos?

– Világos, uram – hajol meg a kijelölt parancsnok, a társaira néz, tehetetlen düh a szemekben.

– Indulunk, nagyúr.

A tizenöt férfi elindul, már rohannak is az erdő felé, le az ösvényen, le a völgy felé, szekérnyomon, a meghajlott gyomok felszántott szőnyegén, futnak az ismeretlen szökevények után. Egy nő, egy férfi – dobog a talpuk. – Egy férfi, egy nő. Előre, hajrá, gyerünk, gyerünk.

– Rendnek kell lennie – néz utánuk a vénség. – Lennie kell valami rendnek, he, he...

Harangszó csap fel a völgyből, ugyan ki harangozna? A fülem cseng, a fülem, azt hiszem, gondolja a mester, s letelepszik a szakadék szélére, lesz idő, pihen, várakozik.

A tömeg újra zsong, zsibong, csörömpölnek a kanalak, fogy a leves, a fekete kenyér. Egyre többen végeznek az étkezéssel, kifekszenek a napra, élvezik a későnyári verőfényt, némelyikük énekelni kezd, de mester egy tekintetere abbahagyja. Lám, a kislányok is viháncolnak a ponyva alatt, egy-egy szót érteni is: szépségversenyt terveznek, meg zsákbafutást.

Buta Auguszt körbe-körbe jár az ejtőző sokadalomban, cipeli a kopott, barna keretes tükröt, dehát abban senki sem láthatja meg magát, tudják ezt a népek, oda se tekintenek. Pedig most nem üres a vak tükör, nem ám: egy régi kocsmá dereng benne, óidők füstjében pácolt arcok magányával telik meg, kár, hogy nem nézi senki, kár, hogy onnan, *átról* sem figyelnek.

Pihenő van, ott is, itt is, vadregényes tájakat fut be a szó, fut be a szem, lehetne ünnep is.

27. Ne sírj a Barbibárban!

- Már megint sírtál, barátnóm! – kíséri Gizás a Barbibár egyik tenyérnyi asztalkájához Évát.
- Leül mellé, ilyentájt üres a kicsi üzlet, holtidő, szokta mondogatni Józsi, amerikai órája az egyszemélyes ügyeletnek. Gizás örül, hogy egyáltalán benézett valaki, Éva meg még a gimi-ből jó ismerőse, mondhatni, barátnője, ritka vendég, mindig van egymásnak mondanivalójuk.
- Menj, igazítsd meg a sminked – küldi ki a mosdóba a vendégét –, addig hozok neked valami fincsit. Megkóstolod a Barbi-koktét, oké? A cég ajándéka!
- Nem telik bele három perc, Éva frissen púderezve, átfestett szemhéjjal visszaül, visszaül a helyére. Tíz évet fiatalodott, nem vicc. Párás kehelyben ott várja már a hely specialitása, a déligyümölcsökkel díszített, selyemfényű, rózsaszín koktél.
- Az eperlétől van ilyen gyönyörű színe! A piros vermut csak picit járul hozzá. De az erejét a finn vodka adja, a Dozsó hoz két litert minden héten.
- Csodálatos – dicséri Éva az italt, de alig nyal bele. Sóhajt nagyokat.
- Megint az anyádnál voltál – találgatja Gizás.
- Majdnem. De csak a lépcsőházig jutottam. Rámjött a sírás, a lépcsőn megfordultam, szinte futottam idáig. Jaj, de ver engemet az Isten!
- Ne bőgj már megint! Még elmázolod újra a szemed! Beszéld inkább ki magadból, míg nem jönnek a kuncaftjaim!
- De irigyellek benneteket! Neked is minden összejött, mint a drága nővérekémnek! Jó meló, pénz, rendes család, a férjetek sem piás, mi kell még!
- Elmaradtál egy brosúrával – nevet Gizás. – Otthagytam a férjemet, elköltöztem, itt lakom a tetőtérben, az üzlet fölött. Csak a csillárt hoztam el, meg a cuccaimat, otthagytam mindent annak a mulyának.
- Ott hagytad azt az aranyos palit? Egy szava nem volt, imádott téged!
- Ja, drágám, abból nem építész várat! Élhetetlen volt az én párom, csak a gyár, csak a műhely! Azóta, hallom, kirúgták. Nem értette meg az új idöket. Mondtam neki, vállalkozunk, nyissunk kocsmát, abban van a pénz, a jövő. De csak azt magyarázta, hogy valakinek dolgoznia is kell, meg hogy nincs kezdőtőkének. Mintha a többieknek volna! Így egyedül fogtam bele.
- Egyedül?
- Na jó, volt egy lamúrom a Dozsóval, segített egy kicsit.
- Beleszerelmesedtél abba a bivalyba? – csodálkozik Éva.
- Szerelem? Hát én azon a szerencsétlenül kívül nemigen szerettem senkit. Összejöttünk, így a pontos. Állati rendes a Dozsó! Minden nap gondol rám valamivel! Azóta is, pedig már rég nincs köztünk semmi! A lejmosával minden nap küld két szappant! Mintha kéne... Vodka is hoz, olcsó konyakot, naná, meg bort, amennyi kell.
- Kettőtőké az üzlet?
- Tudod, ez bonyolult. A Dozsó adta a pénzt, de az övé nem lehet, valami jogi marhaság miatt, így egy bizonyos Oszta Péter nevén van, nem is ismerem. Én Dozsóval számolok el, ez

a lényeg. Fele-fele, naná. A fele bolt az enyém, direktbe, ha nincs is róla papír. Ez lesz a lányom öröksége.

– Vele mi van? – kérdezi Éva.

– Még mindig bétiszter Spanyolban, a tengerparton, naná! Még két évig. Ne higgy az uramnak, nem konzumálni ment ki, dehogy kurvának! Ki sem engedtem volna úgy, ismersz! A derekát letörném! Dehát hagyjuk, folyton én beszélek! Mesélj, mi van? Mi a gáz az anyáddal?

– Csak a drága nővérkém, csak az számít neki! Meg a drágalátos unokái, azok! – tör ki Évából a keserűség. – Pedig én voltam mindig a szebb! Az okosabb! Emlékszel, egyből felvettek a főiskolára, azonnal. Hogy nem mentem férjhez, az a baj, nincsenek gyerekeim! Unokák, neki csak az a fontos. A drága nővérkémmel bezzeg ott az a két életterlen lakli, az a két málé irodakukac! Revizorok, ugyan!

Gizás hallgat, az udvarias kérdésre udvarias választ várt, de zsilipeket szakított fel, beletörődve hallgatja a lezúduló szavak robajlását.

– Hiszen férjhez mehettem volna én! A Hasszán, emlékszel rá, bármikor elvett volna, terveztük éppen, a napja is megvolt! Lett volna gyerekünk, három is! Négy! Terhes voltam tőle, már négy hónapos, amikor hazautazott lelövetni magát! Én meg itt álltam, a hasamban egy néger gyerekkel, s már elvetetni sem lehetett.

– Sose mondtad, hogy gyereked van. Azok a legcukibbak, a tejeskávé bőrükkel, a göndör fürtjeikkel. Kislány, ugye? – szól közbe zavartan Gizás.

– Dehogy van! Tettem róla, hogy ne legyen, én magam. A Tecu elmagyarázta, hogyan kell, ismered a Tecut, ő többször csinálta, kötőtűvel, s kutya baja se lett. Kétszer szült utána! Engem meg egyből kipakoltak – sírja el magát újra Éva.

– Ne sírj a Barbibárban! Rontod az üzletet – motyogja gépiesen Gizás, és egy papírzsebkendőt nyom a barátnője kezébe. Éva csodálkozva pillant körül az üres helyiségben, aztán hüppögve folytatja.

– Majdnem meghaltam, aztán meg a tárgyalások, ne tudd meg. Meg az anyám!

– Ő tudott róla?

– Az kellett volna még! Az ő ártatlan leánykája, esküvő előtt! Akkor tudta meg, ő vitetett be a kórházba, és ápolt aztán, istenem! – szipog Éva. – Szerette a Hasszánt, úgy igaz, kapott tőle egy kinyithatatlan ébenfa szelencét, ma is díszhelyen őrzi. Előveszi naponta! Ezt kaptam az unokám helyett, mondogatja. Megőrjít! Nekem azóta sem kell férfi, úgy érzem, mintha egy vakablak lenne a combom között, egy semmire se jó csempe bögre.

– Irtó fess leszbikus csajokat ismerek – dadogja Gizás, teljesen elvesztette a talajt a lába alól.

– Ne izélj – csodálkozik rá Éva.

– Nem azért mondom. Csak eszembe jutottak.

– Alig merek felmenni az anyámhoz! Tudod, mit csinál? – Éva már-már hisztériás hangon rikácsolni kezd. – Valóságos ceremóniát! Szertartást! Azt! Megterít, ha megyek, damasztal! Kirakja az összes emlékét az asztalra, a szelencét is, igen, meg a kötőtűket! Épp azokat, igen!

Két férfi lép be a helyiségbe, a pulthoz mennek, otthonosan elhelyezkednek. Gizás megkönnyebbülve áll be a pult mögé, máris csapolja a két korsó sört.

– Ugye, a szokásosat? – mosolyog. – Valami gyorsítót ne adjak eléje?

Éva összeszedi magát, megbánta már, jaj, de megbánta, hogy így elengedte magát. Gyűrött ötszázforintost csúsztat a majdnem teli kehely talpa alá, s mint aki menekül, gyorsan elindul kifelé.

– Ne haragudj, Gizikém – szól vissza az ajtóból.

– A Barbibár éjfélig nyitva tart – válaszolja Gizás, maga sem tudja, miért.

28. Szerolem az echós szekér alatt

Tart még a pihenő, várják az üldözőket, az üldözötteket is, persze. Áll a szekér a gyors patak mentén, a szakadék felett. A mester szórakozottan sétál, nem figyel a népre, a tájat nézi, ezüstkori emlékeivel veti össze, a medve alszik. Buta Auguszt a távolodó tükörben ágál, óidők ikonaranyát foltozgatja filctollal, gombfestékekkel, hiába. A fehér bohóc felügyel, ha ezt felügyeletnek lehet nevezni, hisz abból áll csak, hogy fennen csattogtatja pomponos pálcáját.

– Meghosszabbítom a pihenőt – hirdeti ki a tömeg felé fordulva a vénség.

– Meghosszabbítja a pihenőt – suttogják tovább a tömegben, száll a jó hír szájról szájra. – Enni is kapunk még! Talán szélnek is ereszt minket... Ha meghozzák a szökevényeket! Már hozzák őket!

– Meghosszabbítom a pihenőt – firkálgat az ostornyéllal a porba a mester, szórakozott, mint mondtam, köröket rajzol egymásba, koncentrikus köröket, aztán elsikálja őket a rossz lábával, ügyetlenül, majd, ki tudja miért, újra rajzolja mindet. Kis kört vesz körül két szélesebb gyűrű, a kis kör közepén sanda pont, pupilla a szembogáron. – Pihenjete, beszélgetsetek, szeressétek egymást! – mormolja. – Még van időtök, még van!

Idős pár tipeg a szakadék felé, vékonyak, törekenyek, majd felkapja őket a szél. Megállnak egy lépésnyire a meredélytől, néznek le, néznek le a völgybe. Törődött testüket óvilági, átmentett elegancia óvja, vasalás nyomát őrző kikímélt ruhák, megóvott ó kalapok. A szemük élénk, csaknem vidám, rég elmúlt víg napok filmje pereg *belülről*, szép emlék két öregnek. Nagy, asztalnyi kőlap fekszik a közelben, odaballagnak, a férfi gondosan összehajtogatott kisabrosznyi férfizsebkendőt húz elő, kibontja, leteríti a kőre. Az öregasszony leül, elegánsan, mintha trónszékre, a férfi mögé áll, vállára teszi a kezét. Nézik a völgyet, szóltan összetartozásuk kissé bosszantja a mestert, de nem zökkenti ki várakozó egykedvűségéből. Még nem.

Az echós szekér körül kisebb csődület támad, no nem vigadalom, az éppen nem, de valami más izgalom vet hullámokat, mint elébb a kondérok gőzében. A kocsi alatt a fuvoláslányt keféli vígan a dobos, már hárman várnak a sorukra, s jönnek többen is, zenészek, utasok vegyesen. A fuvoláslány sikongat, aprókat, éleseket, nem tudni, örömből vagy kötelességből, mindegy is. Hangja kitör a bábáskodók gyűrűjéből, legördül a völgybe, közben megakadt a szoborként emlékező öreg páron.

– Ó, szemérmetlenek – pillant oda az asszony a szekér alá, már fel is áll, fűgén odatipeg a kocsihoz, lekanyarítja setét útiköpenyét, férje segítségével, függönyként, a szeretkezők elé teríti azt. – Gondolhatnátok a gyerekekre!

A vén kocsis utánuk oldalaz, megragadja a köpenyt, letépi a kocs oldaláról.

– Megfosztod a népet a szórakozástól? – förmed az idős hölgyre. – Vagy irigyled a fiatalokat? Miért nem fekszel be melljük? Szét a lábad! Egy-két vendéged még neked is akadna!

Az öregasszony még az első kérdésnél tart, méltóságteljesen felel:

– Uram, ez annyira két ember dolga! – s ahogy kimondja, már eléri őt a sértések is, el bizony. – Irigykednék? Vendégem? Szégyellje magát...

Lehajol, felemeli a köpenyt, csíptetné újra a kocs oldalához, férje óvó mozdulattal segíti.

– Hiába beszélek? – ordít a mester, letépi újra az alkalmi függönyt, s hatalmasat taszít az öregasszonyon. Az idős hölgy megperdül, feje nagyot koppan a kerékagyon, majd összeesik, le a fuvoláslány mellé. – Ott a helyed! – segíti beljebb a jobbik lábával a fuvaros. – Szét a lábad!

Az idős férfi bekúszik felesége után, rádöbben, hogy a nő tarkójából széles vérpatak árad, szeme fénye megtörött. Hihetetlen gyorsan mászik ki, pattan fel, ugrik a mester elé.

– Megölted! – kiáltja. – Megölted, átkozott!

Honnan, honnan nem, régimódi spádé akad a kezébe, karcsú fegyver, de nem játék, halál csillog a hegyén.

– Védd magad! – s már támad is, mint ifjúkorában, mit az ántivilágban, valaha.

A mester kardja gyorsabb, mozdulatai gyakorlottabbak.

– Ripők! – kiáltja, s már szúr is, félelmetes erővel, a damaszkuszi penge átszalad a szíven, a vékony testen, s a kocsi oldalába szegeződik.

– Mint egy lepke, he, he – nézi kedvtelve a mester. – Éke lehetne a gyűjteményemnek. Hé, ti! Tüntessétek el őket! Majd együtt *pihennek*, ott, lenn, he, he!

Jön a medve, jön a fehér bohóc, a szakadék szélére cipelik a két testet, majd egyenként, fejtől-lábtól fogva meglóbálják őket, s messze, csaknem a völgyig hajítják őket.

A kocsi alatt a fuvoláslánynak vetélytársnője akadt, de nem haragszik, hosszú a sor, kettőjüknek is elég, bőven hullik a pénz a gondosan kikészített kosárcákba. A dobos másodszorra is beáll a sor végére, nem az új lányhoz, biztosra megy, hűséges fajta. Csörög a lánc a lábán, húzza maga után a többieket, gyűlik a fuvoláslány kelengyepénze, bizony, mert arra gyűjt, családra, boldogságra, szegény.

Nyárvégi álmos meleg van, a kondéroknaál kiosztják a maradék kenyeret, nem sok, de van, lökdösődés, hangoskodás támad, majd elül. Fogy a fuvoláslány és a társa körüli bámész had, inkább a délutáni nappal sütteti magát a népség, napra forgó lehunyt szemű arcok mindenütt. Méhek, bogarak zümmögnek, zúgnak, más semmi nesz, egy-egy apró sikoly a kocsi alól, ugye.

A mester visszaballag a szakadék pereméhez, újra a mélybe néz, nem, nem a holttestek után, dehogy, az óidők útjaira bámul, a farkasok nyomára. Hirtelen megfordul, eszébe juthatott valami, valami teendő, valami sürgős dolog. Tekintete az asztalnyi lapos köre esik, az abrosznyi elárvult férfizsebkendőre, s lám: éppen most telepedik rá egy fiatal nő, inkább süldőlány, arcán mosoly, az első királynői mosoly életében. Nyurga, magabiztos fiú lép mögé, arcán nemrég behegedt pörsenések nyoma, szemében a birtokló, az őrző és a gyámolító indulat szentháromsága. Kezét a lány vállára ejti, a lány keresztbe teszi karját a mellén, megszorítja a rásimuló ujjakat. Nem szólnak, csak nézik egymást, élvezik a napot, a csendet, a vérükben zúgó új áramokat.

– Takarodjatok innen! – csördít az ostorával a méltatlankodó mester. – Nincs több szökés! Míg szépen mondom, vissza a szekérhez! Vagy a vályúhoz, disznók!

A fiatalok riadtan tűnnek el a tömegben, nem értik az öreg indulatát, nem is kívánnák megérteni. A szél felkapja a nagy fehér zsebkendőt, megpenderíti, sodorná le, le a völgybe. A mester utánakap, keze otromba horgán fennakad a kendő, fehér zászlóként lobog, láthatja mindenki, láthatnák lentől is.

– Eh – mérgelődik az öreg, ép kezével leakasztja, majd gombóccá gyúri a keményített, vasalt zsebkendőt, odasántikál a szekérhez, bedobja alá.

– Még egy törölköző – vigyorog a kipillantó fuvoláslányra, majd visszakullog a fehér kőlaphoz, leül rá, nem, mint a király, nem, nem, csak mint egy tétova öregember, s türelmesen várakozik tovább.

29. Nem akarsz kérdezni valamit?

– Te vagy az első, akinek elmondhattam! Igyál még – tölti meg újra asztaltársa poharát Balogh Tamás. – Nem röhögtél a kampókezű, sánta fuvaroson, a háromlábú lovakon sem! A medvén sem csodálkoztál! Egészségedre!

A vékony, ólomarcú fiatalember vigyorogva emeli poharát hősünkre, iszik derekasan.

Valaki a *magból* a születésnapját tartja, kannás bor jár körbe, Dozsó csempészett finn vodkát bontott, nem két üveggel. Megkapja abból is a részét rendesen mindenki, egymás mellett állnak a telő-ürülő pálinkás- és a borospoharak. Nagy a zaj, a füst is persze, énekelgetnek itt-ott, alig értik egymás szavát a vendégek.

– Van ám tovább is! – húzza ki magát a hősünk. – Figyelj! Arról a ponyvás kocsiról, az *echós* szekérről, ahogy a Tanárúr mondja, ketten megszöktek. Láttam, frankón, ezzel a két szememmel!

A fiatalember morog valamit, és félszegen az üres poharára mutat.

– Jó, jó – önti teli a kannással a vastag falú háromdecis söröspoharat Balogh Tamás. – A huzatodra aztán nincs panasz! Szóval ketten kicsúsztak a ponyva hasadékán, egy férfi és egy nő. Inkább úgy mondom, egy fiú és egy lány, hiszen még majdnemhoggy gyerekeknek látszottak. Anyaszült meztelenek voltak, úgy éljek!

A kopott barna keretű, vakoskodó tükörben feltűnik Buta August, feszült arccal figyel hősünkre, szétfújja maga körül az ikonok aranyfüstjét, szomorú szemébe valami furcsa, meleg öröm tolakszik, valami remény. A füstben, az ünneplés szeszgőzeiben persze nem veszi észre senki, Balogh Tamás sem, természetesen ő sem.

– Azonnal befutottak az erdőbe, a sűrűbe, naná! – folytatja a főhős. – Futottak, mint a nyúl, én meg, magam sem tudom, miért, utánuk! Jó, jó, mondhatnád, hogy rossz a lábam, de ők meg meztéláb voltak, úgy sem könnyebb szaladni. Egy erdőben! Rohantak, mondom, egész az erdészházig, ott kopogtattak. Nem volt otthon senki, én azt mondom, szerencsájükre! A ház előtt, két fa közé feszített kötélén ott száradtak a kerülő göncei, három váltás, legalább. Azokat kapkodták le, azokba öltözködtek. Anyám! Azt látnod kellett volna! A fiú még csak-csak, de a lány! Mint aki a bolondoktól szökött meg.

Buta August elmosolyodik, régen láttuk mosolyogni, egészen beleszépül ebbe a titokzatos mosolyba.

– A fészerben ócska, öreg gumicsizmákra letek, foltnak tehette félre őket az erdész. No, azokból húztak fel egy-egy párat. Kissé megnyugodhattak, egy percet üldögéltek a farakáson, aztán a fáról szedtek néhány maroknyi szilvát, mohón befalták. Aztán elindultak, lefelé, a város felé, a régi úton. Most már nehezebb volt követni őket, de igyekeztem. Nem futottak, de nekem néha neki kellett iramodnom, olyan sebesen jártak. Egyszer aztán hatalmas csörtetés zaja ért be hátulról. Ennek a fele se tréfa, gondoltam, ez csak egy konda vaddisznó lehet. Mit volt mit tennem, felkapaszkodtam egy méretes tölgyfára, igen, az alsó nagy ágára. Éppen elrejtőztem a gallyak, levelek közt, amikor kibukkantak a sűrűből az üldözők. Nem, nem vaddisznók voltak, rosszabbak, vagy tizenöt tagbaszakadt, erős ember, tizenöt erős férfi, na.

– Íő – hallat furcsa hangot az ólomarcú legény. – Iiő!

– Igyál, tölts magadnak! – legyint a hősünk. – Szép, hogy izgulsz, de látod, itt vagyok. Nem vettek észre. Ezek biztosan a fiatalokat keresik, gondoltam, és megkönnyebbülve jobb,

kényelmesebb helyet kerestem magamnak a fán. Ekkor azonban, éppen akkor, amikor az utolsó férfi eltűnt az ösvényen, reccs, letörött alattam az a kurva ág! Lepotyogtam, begurultam egy bokor alá. A szökevények szerencséjére, s az én nagy ijedelmemre meghallották a recsegést-ropogást a vadászok. Megfordultak, felém rohantak. Én meg odábbgurultam, feltápászkodtam, s usgyí, a közeli vadetetőhöz. Télről maradt avas szénába bújtam, a jászol mellett, mélyre. Mégis megleltek volna, ha egy fiatal szarvas nem bóklászik a közelben, s nem csap zajt hirtelen. A tizenöt ember egy akarattal fordult a nyomába, rövidesen mind eltűntek a cserjésben, az új út felé, a hegygerinc irányában. Így a szökevények megmenekültek, de én is elvesztettem a nyomukat, nem remélhettem, hogy utolérem őket. Biztos, ami biztos, elballagtam az erdészházhoz, felmásztam a szénapadlásra, ott kuksoltam estig, onnan néztem, jön-e valaki, visszatérnek-e a férfiak.

Hősünk újra tölt, koccint a társával, a fiú szélesen rávigyorog. A tükörben Buta August megkönnyebbülten hallgat, arcán újra ott van, ott van a mosoly.

– Azt hiszed, elkapták őket? – véli kiolvasni a fiú gondolataiból a kérdést Balogh Tamás. – Dehogy! Láttam a tető rései közül őket, amikor visszatértek. Meg is számoltam, megvoltak mind a tizenöten. Nem gyalog jöttek, nem futottak már, egy szekéren ültek, összezsúfolódva, összevissza, öreg paraszt hajtotta a fogatot, idős asszony, gondolom, a felesége ült mellette. Összeszorított foggal, elkeskenyedett szájjal, szemében félelem és harag villogott. Két marha húzta a rossz erdei úton a szekeret, két szegény, járomhoz aligha szokott tehénke. Mentek vissza a horogkezükhöz, a háromlábú lovakhoz. Többet nem láttam. Na, gyerünk, igyál még!

Hősünk telitölti újra a legény poharát, a magáét is, isznak jóízűen.

– Köszönöm, hogy végighallgattál – sóhajt elégedetten Balogh Tamás –, bele se szóltál, ki sem neveltél. De nem akarsz kérdezni valamit?

– Már hogyan kérdezne, macskajancsi – röhög fel mellette Pofapénz. – Nem tud ez egy szót sem kinyögni!

– Nem is hall, süket, mint az ágyú – teszi hozzá a kontrás.

– Süketnéma, na! – összegezi a dolgot az újságos.

– Meg ha hallaná is, amit mondasz, haver – szól bele az újabb vodkákat töltögető Dozsó –, akkor sem értené. Ütődött ez, gügye! Igaz, komám? – Megveregeti az ólomarcú fiú vállát, tölt neki a vodkából. – De a tütüt mindig bekapja, be ám, nem kettőt! Csirió!

– Iő – mondja a vigyorgó fiatalember –, iiő, iő.

– Mesélj tovább nyugodtan, mondd neki, ne kíméld – biztatják hősünket többen is, de nem sokáig törődnek vele, újabb körök, újabb heccek között törik szilánkokká a figyelem.

– Igyál, haver – koccintja poharát a fiúhoz Tamás. – Jól megvoltunk azért, nem igaz? Oké?

Oszlik a tükörben a füst, az óidők ikonjairól pattog az aranyozás, Buta August távozni készül. Gondol valamit a várakozó harangokról, hiszen hála hősünknek, a mesének, harangos kedve kerekedett, de ebbe a ricsajba hogyan hívja meg őket? Legyint. Igaza van Aliznak, a mosoly tűnik el most is utoljára.

30. A bolondok kertje

A fehér bohóc, Harlekin Buta Augustot egrecíroztatja, unottan, rutinból, ahogy szokás.

– Én is tudom a szereposztást – mondja sértődötten August. – Dehát így, közönség nélkül, visszafoghatnád magad. Csípnek a pofonjaid, sajog az ülepem... Legalább kisebbeket rúgnál.

– Hidd el, unom én is, s néha sajnállak is. De mit tehetek? Ez a dolgom... Erre születtem, na. Meg kell értened!

– De hisz értem én! – bólogat szomorúan a színes bohóc. – Csak csodálom a *vehemenciád*. A kitartásod, a szorgalmad, ugye.

– Fáradt vagyok, hidd el, nehéz, nehéz... Ha valamivel elterelnéd a figyelmem! Pihennék már, rámfér nagyon.

– Én utoljára a bolondok kertjében pihentem – emlékezik Buta August. – Jaj, ha oda visszamehetnék!

– Bolondok kertje? – húzza fel a szemöldökét Harlekin. – Sohasem hallottam róla!

– Pedig létezik! Egy egész ország! Én jártam ott, elhiheted.

– Csupa csepűrágók lakják? – kételkedik a fehér bohóc. – Hivatásos bolondok, pojacák, mulattatók?

– Azok is, persze, de ők csak ha egy maroknyian vannak. Akarod, hogy meséljek róla?

– De mennyire! – csillan fel a fehér bohóc szeme, de közben alattomban hatalmasat húz pomponos pálcájával August fejére. – Mondd gyorsan, mert nem bírok magammal!

– Elég, elég már – visít a szegény bohóc, s nekikezd, nekifog, nekilát a történetnek.

– A bolondok kertje nagyon nagy, mondtam, egy egész birodalom. Kör alakú, nagyjából kör, hét napig járhatnád körül. Olyan, mint egy hatalmas katlan, egy valahai mérhetetlen vulkán krátere, befelé lejt mindenfelől. Három övezetre oszlik, két széles gyűrűre, meg a központi kör alakú magra. Mindhárom tartományban más a rend, más az egész világ.

– Te jártál mind a három részben? – firtatja a fehér bohóc.

– Várd ki a végét! – emeli mutatóujját August. – Először, értelemszerűen a külső körhöz értem. Úgy hívják, Legkülső Kör, ez a neve, nagybetűvel írják. Ez alig különbözik a mi világunktól. Éppen csak bolondok lakják.

– Csörgősapkások? Vagy örültek, komoly betegek?

– Nem, nem! Hétköznapi bolondok, bogarasok, habókosok, dilinyósok, félnótások, esztelenek és eszetlenek, féleszüek és félcédulások, észmentesek és hígagyúak, ostobák, kolontosok, tébolyultak, eszelősök és eszementek, agyalágyultak és agyatlanok, bődültek és golyósok, fajankók és hóbortosak, kótyagosak, botorok, badarok, balfékek és tahók, hóbörödöttek, hibbantak, hülyék, flúgosok és mesügék, palukák és nyomottak, mániások és kificamodottak, gügyék és csánbókosak, háborodottak és maflák, mamlaszok és bambák, ütődöttek és kergék, zagyvák és lököttek, idétlenek és lükék, oktalanok és csajbókosok, tökkelütöttek és hibbantak, butyuták és buttyantak...

– Állj, állj! A hibbantakat már mondtad! – kiált közbe diadalmasan a fehér bohóc.

– Csak azért – vigyorog Buta August –, mert ők voltak a legtöbb!

- Nem a buták? – húzza el a száját Harlekin.
- Dehogy! A buták másutt laknak. – tér ki egy rúgás elől a kis bohóc. – Ott, ahol az értelmesek, az okosok, a bölcsek, a fehér bohócok, a nagyeszűek és az eszenagyok, az agyasok és a...
- Elég, elég! – kap a fejéhez Harlekin. – Még egy ilyen szóroham, s a tigriseknek adlak! Vagy a medvének, he, he. Inkább meséld, mit csináltak azok a híres félkegyelműek ott, a balgák országban!
- A külső kör élete nem sokban tér el a miénktől. Csak sokkal vidámabb.
- Nem veszélyesek a vendégekre, vagy egymásra ezek a bolondok?
- Nem veszélyesebbek – sandít a pomponos pálcára a kis bohóc –, mint *egyesek* énám. Sőt! Roppant jókedvűek, egymást érik a mulatságok, bálók, vendégségek, ahogy mondják, minden csupa öröm, móka, kacagás! Elkövetik az összes kellemesebb bűnöket, elhiheted. S nem hiszem, hogy az ünnepek szakadatlan sorában a hét főbüntől különösebben tartózkodnának.
- Csak ünnepelnek? Nem is kell dolgozniuk?
- Dehogynem. Dolgoztatnak, módjával. Az élelem nagy része megterem, csak le kell szedni. Némi gabonát termelnek ugyan, tartanak állatokat, de nem viszik túlzásba, elhiheted. Drága gyümölcsök teremnek erdeikben, azokat cserélik be a legfontosabbakra, fűteniük nem kell, mindig meleg van, nincs sok gondjuk a megélhetéssel. Ha megszorulnak, belülről is kapnak segítséget. És milyen nagylelkűek! Mindenüket megosztják a vendéggel, alig tudsz kitérni az ajándékaik elől!
- Mit ajándékozhatnak? Hisz abból, amit eddig mondtál, világos, hogy szegények, mint a templom egere! – kételkedik a fehér bohóc.
- Dehogy! Honnan, honnan nem, de rengeteg elajándékozni valójuk van! Nekem is akartak adni egy négyhuszonnégyes gőzmozdonyt, tukmálták nagyon, alig tudtam őket lebeszélni róla. Így is el kellett fogadnom helyette hat ezüst golyót. Megmutassam?
- Majd máskor – legyint Harlekin.
- Kár! Olyan szép csillogó a hüvelyük! Mint hat szép, fényes kis rakéta!
- Hagyd már! Kik laknak a középső sávban? Dühöngők? Vadak? Közveszélyesek?
- No, ez igazán furcsa! A Legkülső Kör népe igen őrizkedik tőlük, de szerintem nem veszélyesek. Másféle bolondok élnek ott. Büntelenek, hogy úgy mondjam, igazi ártatlanok. De nem pontos ez a meghatározás, mert a Belső Körben élők nem is tudják, mi az a bűn.
- Betartanak minden parancsolatot? – csodálkozik Harlekin.
- Nem tudnak ők semmiféle parancsolatokról. Maguktól ilyenek, no. Mértékletesek, szorgalmasak, becsületesek.
- Istenfélők lehetnek, példátlanul.
- Nem, dehogy! Sokan hisznek közöttük Istenben, de félni senki sem fél tőle – magyarázza Buta Auguszt. – Miért is félnének? Úgy tekintenek rá, mint az idősebb, nagyobb erejű testvére. Tisztelik, szeretik, mint egymást, mint mindenkit.
- Valóban bolondok! – csóválja fejét a fehér bohóc. – Nem lehet mindenkit szeretni! S nem unalmas ez a nagy tökéletesség? Szürke világ lehet, ízetlen, néma. Nagyon megvetik ott a bohócokat! Vagy be sem engedik őket?

– Tévedsz, megint csak tévedsz – tér ki egy rúgás elől a kis bohóc. – Derűsek, vidámak, kiegyensúlyozottak, és a művészeket módfelett tisztelik. A bohócokat is. De a durva tréfákat – sandít a pomponos pálcára – egyszerűen nem értik.

– Miféle durva vicceket? – néz rá ártatlan szemekkel Harlekin.

– Hadd folytassam! Azonnal szállást, munkát kínáltak, nagy tisztelettel vettek körül, meghallgatták a történeteimet, egyszerű, ízletes ebédet tálaltak nekem, régi barátként fogadtak. Gondoltam is, hogy maradok. Ilyet nem láttál! A munka nem fárasztott, a pihenés nem tett tunyává, az étel nem hizlalt, a...

– A bor nem részegített – szakítja félbe a fehér bohóc. – Fúj! Könnyű lehetett az uralkodójuknak.

– Miféle uralkodójuknak? – csodálkozott a kis bohóc. – Nem csak parancsolatot nem ismertek, parancsot sem! Mindenkinek egyformán számított a szava! Még a nagyobb gyermekeké is. Ha valamiről eltértek a vélemények, az okos szó kimunkálta az egyetértést. Akárki mondta ki azt az okos szót, ha egy kislány, vagy egy aggastyán, akkor is hallgattak rá.

– Örület! Képzelem, milyen bolondok élhettek legbelül!

– A Legbelső Körön, így mondják! – kap a szón August. – Nem nagy az egész, akkora, mint egy kerek városi liget. De ezt a legbelső kört sűrű sövény veszi körül, áthatolhatatlan tüskés rózsabozót, sehol sincs kapu, átjáró, hasadék. Nem fúrtak alá alagutat, nem vezet fölötte híd. Senki sem tud bemenni.

– És kik élnek odabent? Kiket kell ennyire őrizni? Vagy kiktől kell ennyire őrizni a többieket? – Harlekin már egészen odavan a kíváncsiságtól.

– Sétáltam arrafelé, benéztem a sövény fölé, nem nehéz, tudod, az egész kert lejt befelé, mint a kráter – kerüli a választ a színes bohóc.

– Mondd már, kik lakják! – toporzékol a társa.

– No, ez az – hümmögi Buta August, míg elhajol egy nagy pofon elől –, épp ez az. Nem lakja senki. Egyetlen ember, de más lelkes állat sem! Amerre nézel, füvek, virágok, cserjék, bokrok, csalitosok, a patakok partján, mert két patak is csordogál ott, nádasok, szittyósok, de senki, semmi más. Két nagy fa áll a kert legközepében, de azokról sem csipkedi a gyümölcsöt még egy árva madár sem.

– Érthetetlen! Miért nem foglalják el a ligetet? Miért nem vágják ki azt a sövényt?

– Nem lehet. Ha egy gallyat levágsz, kettő nő helyébe. Pedig az egész makulátlan, tiszta parkból valami erős, meghatározhatatlan hívás árad. Várákozás, vonzás, sürgető készlet: gyere! Én is éreztem, amikor ott bámészkodtam, éreztem a hívást, de azt is tudtam, nem nekem szól. Sajnos, nem nekem.

– Olyan buta a történet, mint maga a mesélője! Nem tudod kikerekíteni? Poénra hegyezni?

– Hogyne tudnám! De nem hittem, hogy hazugságokra vagy kíváncsi – ugrik el egy kötelező farbarúgás elől August, de így szabadon lecsap rá a pálca.

– Azért örülök, hogy nem maradtál ott – vigyorog Harlekin. – Unalmas lett volna nélküled ez az utazás!

– Az ám, jó szó, unalmas – bólogat Buta August, és visszatérnek együtt, visszatérnek a kopott tükörbe, óidők ikonarányán túlra, a szekérhez, hova máshová, a szekérhez.

31. A baleset

Tálas Miska csak a százkilós, pontosabban a több mint százkilós hölgyeket szerette. Mi az, hogy szerette? Megőrült értük, minden harmadik gondolata, minden második szava őket idézte. Tudta ezt róla mindenki, nem csak a kemencén, nem csak az óbudai kocsmákban, nem csak a piacon, nem csak a futballpályán!

Szenvedélye városszerte ismert volt, a Rákóczi téri lányok éppúgy hallottak róla, mint a kisvendéglők cigányozó, dalos, gömbölyű hölgyei, tisztos otthonülő családanyák éppúgy emlékeztek heves udvarló szavaira, gáláns vagy bumfordi bókjaira, mint a gyári étkezdék kitenyészett, fuvarosló-tomporú konyhatünderei. Tálas Miskának valódi legendája volt, élő, gazdagodó, és – ami egy legendánál példátlan – ellenőrizhető, pontról pontra igazolható!

A korszellem nem kedvezett Miskának: az egész város fogyókúrázott, minden nő karcsú derékről, pillekönnyű testről álmodott, már-már be kellett érnie a nyolcvanöt-kilencvenkilósokkal. Micsoda csapás!

– Megbolondult a világ! – panaszkolta tolatási szünetben cimborájának. – Elment az asszonyok esze! Hónapok telnek el, míg egy igazi nőt találok! Az is alig százkilós, a jövő héten meg már kilencven! Hetvenöt! Tragédia.

Mindenki kénytelen volt átérezni a bajt. Megismerkedhettek a probléma részleteivel, a finom nüánszok fontosságával, a feszes bőr és a zsírpárnák összefüggéseivel, a kerek fenekek fontosabb jellemzőivel, a duzzadó keblek (így mondta mindig, keblek) izgató titkaival. Egyre inkább a vágyak világába vonultak a telivér asszonyok, egyre csöndesebb lett a Miska, ma már úgy mondanánk: letargiába zuhant. Akkor úgy látta mindenki: fenerossz a kedve. Sajnálták, sajnálták, persze, de nem segíthettek, pedig a nyugdíjas Juci néni a maga nyolcvanhét kilójával vénségére önfeláldozásra is képes lett volna, de Tálas csak a fejét ingatta. – Száz! Legalább száz kell, Juci néni! – de hízőkúrára már az öregasszony sem vállalkozott.

Egy szép napon azonban csoda történt. Tálas Miska énekelve, kurjongatva jött be az éjszakai műszakba, olyan virágos volt a kedve, hogy a portától a kemencéig, a kétszáz méteres úton két rendész is megfújatta vele a szondát. De nem ivott Miska, munkába jövet sohasem ivott, most sem volt ez másként.

– Megtaláltam! – ordította már az öltözőben Bulenda fülébe. – Megtaláltam! – ordította a tetőn a felszállócső-kezelőnek, a töltőkocsisnak. – Kettőt is találtam!

Nem sokáig kellett arra várnia a partinak, hogy megtudja, mit is talált meg a jókedvű fedélnyitó (mert Miska fedélnyítóként dolgozott a tetőn, a kamrák töltőnyílásait kezelte, nem is rosszul, de nem ám!).

– Megtaláltam az igazi cicákat! – hirdette ki az étkezőben.

– Bivalyokat akartál mondani – szakította félbe Miki.

– Elefántokat! – bólogatott Gyula.

De Miska nem hagyta magát megakasztani! Kivirulva, teli szájjal ismertette a részleteket.

– Ketten vannak! Testvérek! Az egyik százhuszonhét kiló, a másik százharmincegy! A legjobb korban vannak! És imádják az etyepetyét!

– Egyszerre? – szörnyedt el Gyula, amint elképzelte a dolgot.

– Mit gondolsz! Rendes úriasszonyok! Csak külön-külön, egymás után. Amíg az egyikkel vagyok, a másik vigyáz.

– Nincs zár a szobaajtón? – csodálkozott Miki.

Miska egy pillanatra elszontyolodott, de lesz, ami lesz, bevallotta az új kapcsolat hátulütőjét is.

– Nem zár, szoba nincs! Nekik csak a szabadban esik jól, a városon kívülre járnak, úgy ám, a Hűvösvölgybe, még azon is túl. Az erdőben van egy jó kis helyük, szénát hordtak oda, én meg viszem a pokrócot.

– Szép kis kirándulás! – zárta le a témát a parti.

Tálas Mihály pedig szorgalmasan kirándult, lett légyen délelőttös, délutános vagy éjszakás, minden nap kibumlizott az erdőszélre. Fárasztó lett volna ez egy ifjú, szabad legénynek is, Miska élete azonban szigorú rendben folyt, korlátok között, ugye, és ezek közé a korlátok közé kellett beszorítani a napi három és fél órát. A munkát nem hanyagolhatta el, a kamaszodó gyerekének nevelését sem, a mintagazdaság a ház körül szintén egész embert kívánt. Csak az alvásidő rovására szervezhette át a napjait. Ezt is tette. Fogyott, állandóan karikás szemmel, ásítózva lődörgött, de a túlvilági mosoly csak nem hervadt le az arcáról.

– Aranka! Bözsike! Angyalkáim! – sóhajtozott nem egyszer, amikor szóvá tették neki a változásokat.

Az egyik éjszakai műszakban történt meg a baj. Épp csak beesett kezdésre Mihály, egyenesen a hűvösvölgyi kirándulásról jött, mindenki láthatta rajta. Fáradtan cammogott fel a tetőre, kezdődött a tolatás. Alig volt szava a többiekhez, de tette a dolgát rendesen. Amikor az éjféli tolatási szünet ideje eljött, nem ment le az étkezőbe.

– Kicsit szusszanok – mondta a felszállócső-kezelőnek. – Ha vége a szünetnek, rúgj belém.

Beágyazott magának a hidraulikák kezelőjárdáján, a dunai oldalon, a közös elmenő vezeték mellett.

– Hála isten, dunai szél fű, nem hozza rám a meleget – sóhajtotta. – Fél órát alhatom, sőt picit többet is.

Ugyanis a szünet előtti első kamrát leválasztotta a rendszerről, a fedelét ki is nyitotta, amíg azzal bibelődnek, lesz még tíz perce.

Nem sokkal éjfél után azonban megfordult a szél. A felszállócsőből, a töltőnyílásokból felszálló szikrákat a kezelőjárda fölé sodorta, s néhány tüzes szemcse Miska takaróul szolgáló vattakabátjára esett. Izzó szegélyű kis lyukak keletkeztek a nyűtt anyagon, s egy nagyobb széllekés lángra lobbantotta a kabátot, s hogy-hogy nem, az alatta lévő ing is tüzet fogott.

Felriadt Miska a hőre, a fájdalomra, felpattant, rohanni kezdett a lejárathoz, közben ordított, ahogy a száján kifért:

– Tűz van! Segítség!

Meghallották odalent a segélykiáltást, egymást taposva rohant az egész csapat a tetőre. Pokoli látvány fogadta őket. Tálas egész ruhája lángolt, mint élő fáklya szaladt eléjük.

– Feküdj le, te örült! – kiáltott rá Gyula, lerántotta a földre, majd egy viharkabátot dobott rá. Hirtelen letépett zubbonyokkal, köpenyekkel eloltották a lángoló embert, ketten hozták a hordágyat, s máris rohantak Miskával az üzemi orvosi rendelő felé. A laborból felhívták az orvos lakását, mondták, mi a baj, s mire a hordágy megérkezett a sebesülttel, ott volt már,

pizsamára húzott fehér köpenyben az idős doktor is. Már a partimester értesítette a mentőket, pár perc múlva szirénázva elszállították a beinjekciózott, eszméletlen sérültet.

– Aligha éli túl – csóválta a fejét az orvos. – Imádkozzatok!

A hordágy mellett ácsorgó fiúk nemigen értették az égési fokozatok és a testfelület-százalékok összefüggéseit, de azt tudták, hogy a doki bácsi nem szokott a levegőbe beszélni. Szótlanul tértek vissza a kemencére.

Tálas Miska szervezete azonban nem adta fel a harcot – bár hetekig volt eszméletlen –, kivédte a halálosnak vélt sebeket. Amikor az intenzív osztályról kiengedték, Lali, a technikus meglátogatta, hivatalból, a jegyzőkönyv miatt neki mennie kellett, de elkísérte őt a szakmánya fele.

Amikor a kórterembe léptek, az alvó Miska ágya mellett apró, madárcsontú asszonykát találtak, éppen az éjjeliszekrényt rendezgette.

– A férjemhez jöttek? – kérdezte Lalit.

Egy emberként hökkent meg a csapat. Senki sem ismerte Miska feleségét, de mindenki elképzelte valahogy: száz kilón felülinek, nyilván.

– Maga biztosan az a Lali, akiről annyit mesélt az uram – folytatta az asszonyka, mire végre felocsúdott a társaság és sorban bemutatkozott mindenki. Mire az udvarias szavak végére értek, ébredezett az összevissza kötözött beteg is.

– Hagyom magukat, beszélgessenek, én szerzek neki egy kancsó teát – mondta az asszony, és kiment.

A látogatók pontosan látták, hogy minden mozdulat fárasztja a beteget, pár szó után sorban kioldalogtak a folyosóra.

– Mi lett ebből a szép, nagy, marha emberből – hümmögött Miki, de Gyula leintette.

– Megy ez még a Hűvösvölgybe, ne féltsd.

Csak Lali és Nyíró Robi maradt az ágy mellett, Lali felvette azt a bizonyos jegyzőkönyvet, őt teljes sor lett, a sérült nem felelős a balesetért, nem is hibáztat senkit, ugye, aztán ő is kiment. Robi suttogva elmondta azt a hírt, amiről a többiek nem tudtak.

– Kimentem Hűvösvölgybe, megkerestem azt az Arankát, meg a Bözsikét. Ha meggyógyulsz, várnak újra, de nem érnek rá bejönni hozzád. Sok a vendég.

– Aranka? Bözsike? – értetlenkedett Miska.

– Tudod, a két mázsás testvér, az egyik százhuszonhét, a másik százharminckettő – emlékeztette Robi.

– Ja, az a két tehén? – derengett fel valami Miska agyában. – Ismerem én őket? Gusztustalanok lehetnek.

Visszatért a csöppnyi nő az ágyhoz, hozta a teát, megitta a beteget. Miska hálásan nézett rá, megfogta a kezét.

– Látod, olyan, mint egy kislány – mondta fátyolos hangon Robinak. – Mindig az ilyeneket szerettem, karcsú, mint az őzike, könnyű, mint egy madárka!

– Vén számár – mosolyodott el könnyei közt a kicsi asszony.

32. Csak úgy pergett a mag

– Meghoztuk, uram, a szökevényeket – dobban a mester elé a tizenöt férfi, maguk előtt terelik, lökdösik az idős házaspárt, a szekereseket. – Engedd el a gyermekeinket!

– Ezek lennének a szökevények? – ingatja a fejét a mester, de int, a kislányokat elengedhetik. Szétspriccelnek a gyerekek, rohan mind az apjához, bújnak a biztonságba, a képzelt biztonságba, ugye.

– Miféle szökevények? – csodálkozik az öreg paraszt. – Összecseréltek bennünket valakivel, istenuccse! Mi az asszonyommal a földünkön dolgoztunk, akkor jött ez a csürhe!

– Az én küldötteim! – villan a vénség szeme.

– A kend küldöttei, lehet – biccent a gazda. – Fellökdöstek a saját szekereimre, a feleségemet is mellém, gyerünk, kiabálták.

– Mi csak a kévéket raktuk a kocsira, a frissen aratott búzát, nagyságos úr – egészíti ki az asszony. – Régebben jött a kombájn, csak a zsákokat, meg a bálázott szalmát kellett befuvaroznunk, de most a magunk gazdái vagyunk! Vittük volna be a kévéket, hogy otthon, hátul kicsépelessük.

– Ezek meg lehányták valamennyit a szekérről! Nem néztek sem istent, sem embert! Csak úgy pergett a mag! – kesereg az öreg. – Micsoda kár!

– A szökést szigorúan büntetem – mélázik a mester.

– Miféle szökést, uram? Magunk gazdáiként éldegélünk, kitől, mi elől szöknénk? – csodálkozik az asszony.

– A szökést halállal büntetem – erősíti meg előbbi mondatát az agg kocsis.

– Úgy volt az a fronton is, igen – helyesel a gazda. – Aki gyáva, vagy henye, engedetlen, pusztuljon! Dehát mi nem vagyunk szökevények, hitvány kutyák, mi aztán nem!

– Tudom – bólogat a mester.

– Ha tudja, miért nem enged haza? – csattan fel az idős nő. – Rengeteg a dolgunk. A kévékért is vissza kell szekereznünk, a tehénkéket is meg kellene fejnem... Éhesek már, nem látja?

– A szökést halállal büntetem – mondja újra a pokoli fuvaros.

– Dehát tudja kend, hogy nem vagyunk szökevények, hiteszegettek – kiált fel a paraszt –, maga mondta!

– Mondtam – bólínt a mester.

– És mégis megölne bennünket? – érti meg a szándékot az asszony.

– Meg! – mondja hidegen az agg.

– De miért uram, miért? – kérdezi a gazda.

– Mert rendnek kell lennie! – áll fel a bakon a mester. – Mert rendnek lennie kell!

Alkonyodik, nyüzsg a jónép, vacsorát osztanak, langyos ciberét, mellé most házikenyeret, a gyerekeknek – nocsak! – malátakávé. Szorgoskodik a lakájjá tett zenekar, szorgoskodnak a bohócok is, vacsoraidő, még a medve sem húzza ki magát a munkából, malomkeréknyi vekniket tép irgalmas adagokká.

A mester harangszót rendel, dó, mi, szó – láthatatlan tornyokban konganak a rabszolga bronzok, a láncra vert harangok, igen, bimm-bamm, dó, mi, szó. Mindenki felkapja a fejét, mindenki középre néz.

– A szökést halállal büntetem! – kiáltja az aggastyán megint. Köpenye alá nyúl, fényes kardot ránt elő, finom damaszkuszi pengét, mívés markolatú csillogó acélt. Villan az iszonyú szablya, kettőt villan, s az öreg parasztpár feje már a porban, már ott gurul a két szörnyű labda, ott gurul, le a völgybe, le, le a másik világba.

Kislányok sírása csap fel, de mindjárt hüppögéssé csendesedik, újra meghittebb, otthonosabb zajok kerekednek felül, kanálcörgés, hörpölés, esti morgás, talán ima, talán nem az.

A mester türelmetlenül sürgeti az étkezőket, mennünk kell, tovább, tovább! A holttesteket lelökik a völgybe, a szakadékba, ugye, a levágott fejek után, s kászálódik fel mindenki a ponyva alá. Tízen, százan, ezren, tízezren.

A két tehénke elindul a maga szekérével, az üres szekérrel, elindul, ki tudja hová. Senki sem áll elébük, mehetnek, mennek is, nyomuk, hírük se lesz, nem lesz már soha többé.

33. Hullámok a Dirac-tengeren

- Te vagy a csillagász, ugye? – kérdezi a mester az új vendégétől. A fiatalember csodálkozva kapaszkodik fel az ütött-kopott bakra, megütközve tapogatja a kemény padot.
- Nesze, itt egy patók – lök alá egy ülőpárnát az öreg –, így kényelmesebb lesz.
- Köszönöm – nyugtázza az új utas. – Valójában elméleti fizikus vagyok, de csillagászattal foglalkozom.
- Te vagy az én emberem – könnyebbül meg a vén fuvaros. – Én a másik világot keresem.
- A legjobbhoz fordultál! – mosolyodik el a fiatalember. – A szűkebb szakterületem ugyanis az exobolygók, a naprendszerünkön kívüli bolygók kutatása. Színképelemzéssel, a téridő-görbület anomáliáinak feltárásával tisztázzuk...
- Nem, nem, félreértesz! – szakítja meg a mester. – Én ebben a körülöttünk létező, belátható mindenségben keresem az én világomat.
- Jaj, akkor társadalomtudóshoz kell fordulnod – húzza el a száját a vendég. – Szociológushoz, szociálpszichológushoz, netán politológushoz.
- Ne becsülj le engem! – dörren rá a vénség. – Nem átvitt értelemben használom a másik világ kifejezést! Úgy tudom, egy Dirac nevű ember megtalálta. Őt akartam meghívni, de 1984-ben eltűnt, nem jut el hozzám az üzenetem. Ez is azt bizonyítja, hogy talált valamit. Erről beszélj nekem!
- Értem, Dirac úr és az ő tengere! Nem a szakterületem ugyan, de a szigorlaton szerepelt. Értesz a magasabb matematikához, az elméleti fizikához?
- Öregszem – vonja meg a vállát a mester.
- Megpróbálom anélkül elmagyarázni, hogy képletekbe bonyolódnánk. De hangsúlyozom, nem a szakterületem, és az államvizsga óta nem figyeltem, fejlődik-e ez a gondolat.
- Csak vágj bele bátran – türelmetlenkedik az öreg. – Majd kérdezek...
- A fiatal Dirac, még az első világháború után, felállított egy híres egyenletet, az elektronok relativisztikus kvantummechanikai viselkedésének leírására.
- Ühüm – vonja össze a szemöldökét a fuvaros.
- Egy egyenletet, hm, hm – érti el a torokköszörülést a fizikus –, amit aztán róla neveztek el. Becsületszóra el kell hinned nekem, az következik belőle, hogy léteznek valamiféle antirészecskék.
- Mondjuk, a másik világ részecskéi – könnyebbül meg az öreg.
- Mondjuk. Az érett korú tudós visszatért az egyenletéhez, így tételezhette fel a Dirac-tenger létezését. Eszerint kétféle energia-állapot létezik. A negatív energiaállapotú elektronok egyenletesen betöltik a teret, így létezésük nem észlelhető. Vigyázz, nem töltésről beszélek! A töltés, legyen az negatív, vagy pozitív, átlendíti az elektront a másik, a pozitív, az észlelhető energiaállapotba.
- Világos – ingatja a fejét az öreg.
- Az észlelhetetlen negatív tengeren így lyuk támad, üres hely, ha érted. Ez a betöltetlen negatív energiaállapotú hely, ne feledd, egyszerűsítek, és ez nem is a szakterületem, úgy

viselkedik, mintha pozitív energiájú és töltésű részecske lenne. Úszkál a láthatatlan tenger felszínén.

– Ha így nézem, egy üres zsák bontja meg a telistele világot, ha úgy nézem, egy ismeretlen valamivel teli zsák kerül be az ürességbe, egy lélekzsák – törí a fejét a mester.

– Csak nehogy valami földönkívülieket, idegen szellemeket képzelj abba a zsákba! – nevet a csillagász, s már készül, hogy másik példával szemléltesse a dolgot. Az öregnek azonban már nincs szüksége példákra.

– Idegen szellemeket? Ha ezt Hegel hallotta volna! Likak az elidegenedett szellemnek... Micsoda gólhelyzet!

– Ki az a Hegel? Futballista? – jön zavarba a fizikus.

– Az. Nagypályás! – vihog a mester. – Nem a te szakterületed!

Elbocsájtja, egy mozdulattal elbocsájtja a vendéget, megállítja a kocsit, persze. Sokáig néz az égre, hullámokként torlódnak a felhők, alkonyi színek kavalkádja simul a készülődő éjbe. Harangszó tép lyukakat a csöndbe, medvedörmögés közeledik.

– Lélekzsákok! Ha csak azok nem... – suddogja maga elé, legyint, aztán megrántja a hajtószárat. – Gyía, megyünk, megyünk!

34. Inkább papot...

Nagy a zaj a pléhgombában, zene is szól, mégse lehet a kinti csörömpölést meg nem hallani. Ki is dugják többen a fejüket, ki is szivárognak, Balogh Tamás persze köztük van, amúgy is indult volna éppen.

A buszmegállóban bőrdzsekis fiatalember tombol, rúgja szét a vadonatúj üvegezést, üti-vágja a tiszta táblákat. Már csak a vitrines végfal ép, reszketnek benne a moziplakátok. Tenyérnyi darabokra szakadnak a táblák, majd kavicsnyi rögökké, nem szilánkokká, dehogy, nem okozhatnak veszélyt! Bokáig gázol az üveggyöngy havába a gyerek, ordít, nem érteni, mit, néha ugyan egy trágár szó felbukik az üvöltés felszínére.

– Mit csinál, fiatalember? – vesz erőt megdöbbenésén egy szürke kalapos, vézna férfi. – Hagyja abba már!

A kamasz rá se hederít, meg sem hallotta. Idős hölgy támaszkodik az út menti korlátnak, ő is felbátorodik.

– Ki látott ilyet! Szégyellje magát!

– Te is akarsz egyet, nyanya? – kérdi a fiú, s az öregasszony felé rúg.

– Kisdozsó! Fejezd be! – lép mellé Balogh Tamás. – Jönnek a zsernyákok, és neked annyi!

– Kaphatsz te is, nem kettőt! – néz rá a fiatalember, szemében sárga fény, Balogh Tamás eltűnik, a rossz lábaival régen ért ilyen gyorsan a faházhoz.

– Dozsó – súgja a pléhgomba pultjánál a kontrás a barátjának. – A fiad balhézik, igen kiborult...

– Hadd balhézzon, egyszer fiatal! – röhög Dozsó, de azért elindul az ajtó felé. – Mit össze nem baromkodtam én is, annak idején, mégis rendes ember lett belőlem!

Kisdozsó kint tovább őrköng, a vitrin előlapja már romokban, most éppen a plakátot tépi miszlikbe. Tapossa, ugrál rajta, vicsorog. A szürke kalapos férfi rájön, hogy tehetetlen, hangosan kiabálni kezd:

– Segítség! Jöjjen már valaki! Rendőr!

– Papot hívj inkább, buzi – villan rá a fiú szeme, az a sárga szem. Odaugrik a vézna férfihez, egy ütessel földre dönti, mellére térdel. Zsebéből rugós kés kerül elő, kipattintja a pengét, belevágja a férfi mellébe, kihúzza, belevágja újra, megint, megint.

Az öregasszony sikítani kezd, sikít, sikít, mást nem is hallani.

Dozsó és a haverjai éppen ekkor érnek a megállóhoz. Későn, de nem megkésve. Dozsó felráncigálja a fiát, ráförmed, választ se vár.

– Futás haza! Otthon döglöttél egész nap! Értve? – a fiú már nincs itt, már túl jár a szánkózó-dombon, nem is volt itt, soha.

– Önvédelem! – kiáltja Dozsó. – Láttá mindenki!

Körülnéz, a szeszben ázott arcok nem érdeklik, az öregasszonyhoz lép, megmarkolja a mellén a ruhát.

– Te is így láttad, nyanya! Világos? – sziszegi az arcába. – Az a szegény öreg piás nem tudott másként védekezni!

Dozsó felveszi a kést, gondosan megtörölgeti az áldozat ruhájával, majd a kontrás kezébe nyomja.

– Viszed a balhét, oké? – hadarja. – Kihozlak. Egy kocsmát kapsz, oké?

Jön a busz, de a vezető látja, nagy a zűr, nem áll meg. Szirénaszó harsan, villog a kék fény, de a másik oldalról érkezik, szerencsére Békás felől, csak a Záhony utcánál tud megfordulni, van idő.

– Befelé, barmok! – ordítja Dozsó. – Senki sem volt itt!

Elszivárognak az emberek, szótlánul szétoszlanak.

– Add a kulcsod! – sürgeti Dozsó a lejmest. – Én lenn pecázok, a stégeteken, reggel óta – és már itt sincs, messze jár, inal a csónakház felé.

A csicskás áll, csak áll, kezében a rugós tör, ért is, nem is valamit a dolgokból. Nyugton túri, hogy leteperjék, hogy kicsavarják kezéből a kést, hogy hasra fektetve megbilincseljék, hogy betuszkolják a szirénázó kocsiba.

A gombában lassan helyreáll a rend, Dozsó majd fizet egy kört, persze, dehát szokott, szokott.

– Furcsa, hogy senki nem látott semmit – mondja a járőrparancsnok –, húsz lépésre szurkálnak, és senki, semmit...

– Ezek rendes, megbízható piások, főnök – tárja szét karjait a csapos –, egy-egy füles, nem mondom, néha kinéz, de hogy gyilok! Más világ ez, higgye el nekem, én köztük élek.

Egész este másról sem beszélnek a pléhgombában, mint *balesetekről*, szurkálásokról, titokzatos bosszúkról, legendás bicskásokról.

– Nálunk nincs ilyen, már nincsen, valaha is alig volt – tér vissza, vissza a szó.

– Valami pomázi simlis csinálta – véli két csuklás közt valaki.

– Egy bokszi menekült – állapotodik meg a közvélemény.

Beesteledik, üres turistabusz fordul a Duna felé, dudál, magának. Az égen elfordul a Göncöl, harangszóra fordul, bizony, Csillaghegyen újra harangoznak, későre jár. Régen elmentek már a mentők, a halottaskocsi is, néhány rendőr bóklászik a telep szélén, forró nyomon, mondják, forró nyomon.

35. Szirmok a lábam elé

Roncsolt ipari tájon, romok, szeméthegek közt, kavargó sivatagi porban fut a szekér, a szekér. Száraz, tarlott kőrök közt, csontokba, rozsdás vasakba ütődve ördögszekeret hajt a szigorú szél. Az egyik kapaszkodónál a kocsi lassít kicsit, hát egy köpcös, kerek férfiú kapaszkodik fel a bakra! Vállán bíbor palást, fején kettős korona, ünnepi korona, bizony!

Még le se ült, még ki sem pihegte magát, máris ráförmed a mesterre:

– Ide a gyeplőt! Itt csak én hajthatok!

– Nocsak – hökken meg a mester. – Hiszen hajthatsz, de erre csak ez az egy út vezet, bárki fogja a hajtószárat, ugyanoda jutunk.

– Ez az én földem, s az én népem megköveteli, hogy itt én vezessek – jelenti ki gőgösen a vendég, s már akasztja is le a kézkampóról a szíjat. – Gyía, táltosaim, sebesebben!

– Ki vagy te? – kérdezi a mester. – Afféle helyi uraság?

– Király vagyok. *A király.* – emeli fel dölyfösen koronás fejét az új utas. – Fogadnom kell a népem hódolatát.

– A néped? – néz körül csodálkozva a vén fuvaros.

– A népem, igen! Nem látod az ünneplő tömeget? A virágdíszes diadalkapukat, a transzparenszeket, girlandokat, a fellobogózott házakat, tornyokat? Nem látod a díszes ruhában pompázó polgárokat, a legszebb népi viseletükbe bújt parasztokat? A fehér ruhás szüzek menetét?

– Nem látom – mondja halkan az agg.

– Vak vagy, vak! – fortyan fel a vendég. – Nem látod az égig röpülő kalpagokat? A szalagokat, a léggömbök erdejét, a pántlikás botokat? A legszebb nők szórják a szirmot a lábam elé! Nem hallod az ujjongó kiáltásokat, a himnuszokat, ódákat, örvendő karénekeket? A gyermekek kacagását? A harsogó zenét? Indulók pezsgetik az illatos levegőt, babák ülnek a szinkópákon! Nem hallod, hogyan köszöntenek? A hálát rebegő öregek, a termékeny, ékes anyák, a bölcs szenátorok?

– Nem – ismétli tompán a mester.

– Süket is vagy, nem csak vak!

– Nincs itt senki – tárja szét a kezét a mester.

– Hát hazudok én, pimasz?! – önti el a vér az útitárs agyát.

– Hazudsz – bólint az öreg.

– Felségsértő! Leüttetem a fejed!

– Kivel? – néz szét göcögve a mester.

– Itt jön mögöttem a legfényesebb hadseregem! Ezer piros vitéz, talpig fegyverben! Bármelyikük egy miccenésre megszabadít attól a százalmas golyótól! Nem látod, hogy csillog vértjeik tükrében a nap? Nem hallod a harsány katonadalokat? Erős vagyok, erős! Megrettentem az ellenséget, védelmezem az enyéimet! Nézz csak hátra, gyönyörködj, a kopják hegyén mint játszadoznak a pici zászlók a széllel! Gyönyörködj utoljára!

– Néhány mérfölddel ezelőtt hagyunk el egy loncsos, csonttá fogyott, kivert, vén kutyát, az lett volna a sereged? Nincs más az úton, sem ember, sem más lelkes állat! Ha csak a medvémet nem soroztatod be.

– Itt vannak, itt! – ordít a király. – Itt van a népem, zúg a hálás tömeg, s itt ragyognak a hősök mind, a bajnokok. Viruló ország, boldog idő! Kertek, ligetek, dús mezők, zengő műhelyek, iskolák, örökzöld piacterek! Harangok köszöntik a bőség birodalmát, bimm-bamm, dó, mi, szó, harangok köszöntenek engem, ki mindezt folyton-folyvást meg- és megteremttem.

Leejti a gyeplőt a vendég, megugranának a lovak, de a mester időben megkaparintja a szíjat. Megállítja a kocsit, egy pillanatra csak, megvárja, míg az alkalmi útitársa nagy dérrrel-dúrral leszáll.

– Megfizetsz, бүдös paraszt – köpi vissza a szót az öregre, lám, büntetlenül.

A szekér tovább megy, a mester csördít egyet az ostorával, a medve fogja a löcsöt, gazdája jobbán baktat begyesen.

A király csak áll, áll az útközépen, majd kirántja ékes, damaszkuszi kardját, magasba vágja, felkiált:

– Utánam, katonák, utánam, vitézek!

Apró neszek cifrázzák a csendet, sem ember, sem állat, sem madár, bogár. A kutya sem kerül elő. Sivatagi szél támad, ördögszekeret hömbölget csontok, rozsdás vasak, műanyag zacskók, olajtócsák, savas földsebek között, homokot fú régvolt farkasok nyomára. Roncsolt ipari tájon, néma romok, tarlott kórók, kiszáradt gyümölcsösök, lerontott falvak, beszántott temetők közt üresen kanyarog, kanyarog az út. He, he.

36. Zárt ajtók, bereteszelt kapuk

- Szárnya van a rossz híreknek, hát még, ha hamisak – vonja meg a vállát Tanárúr a pléhgomba pultjánál.
  - Drágább lett a konyak? – érdeklődik sunyin Balogh Tamás.
  - Számít? – hárítja el a rossz viccet Tanárúr. – Persze, az sem számít, amit az ingázók mesélnek. Sok gyáva alak!
  - Alig találkozom velük, mióta a Gázgyár bezárt –sóhajtja hősünk. – El is felejttem lassan, mifélek.
  - Én is csak az újpesti kisállomáson szoktam velük találkozni, tudjátok, a restiben – magyarázza Tanárúr. – Jönnek most is a Pilisből, svábok, szlovákok, cigányok. Magyarok is. Ahogy régen. Csak sokkal, sokkal kevesebben.
  - Nem is hasonlítanak ezek a mostaniak a régi falusiakra! Csupa nadrágos pesti ember költözik ki, főleg dologtalan linkek, rablóvezérek – hőbörög Pofapénz. – A régieket direkt elüldözik.
  - Hát én mégis a régiekkel találkozom néha – folytatja Tanárúr. – Az ő friss rémmeséiket hallgatom.
  - Miről povedálnak mostanában? – kíváncsiskodik Balogh Tamás.
  - Amiről szoktak – legyint a kérdezett. – Nehéz megélhetésről, rothadékony krumpliról, kiégett szőlőről. Bár a napokban hallottam mást is. Nagy a félelem a falvakban.
  - Kitört a pénzárvány? – röhög valaki.
  - Az. Meg az iszapvulkán a fejedben – förmed rá a Tanárúr. – Valami kísértetek járnak a falvakat. Azoktól rettegnek.
  - Kísértetek nincsenek! – nyilatkoztatja ki hősünk.
- Tanárúr a zsebébe nyúl, hosszú cukorspárgára kötött lyukas kétfillérest cibál elő, gyorsan Balogh Tamás nyakába akasztja a rég nem látott érmét.
- Bajnok! Akire mi büszkék vagyunk! – hirdeti ki, s amikor elhal a nevetés, folytatja. – Nincsenek, és mégis vannak! Azt mesélik, hogy két ember, egy férfi és egy nő járja a falvakat éjszakánként. Ha szólnak hozzájuk, egyszerűen eltűnnek, szétfoszlanak a levegőben. Máskor meg ők mennek oda az emberekhez, kenyeret kérnek, munkát, szállást az istállóban... Ha kapnak, elfogadják, köszönik szépen, ha nem kapnak, eltűnnek.
  - Én is hallottam róluk – szól közbe a csapos. – Már őket keresi mindenki, a rendőrök, polgárőrök, még a finácok is. A vénasszonyok azt suttoják, hogy maga a gonosz jár közöttünk, egyszerre két alakban. Mások terroristáknak gondolják őket, de a legtöbben úgy tudják, különösen ügyes tolvajok. Zárnak is minden kaput, ajtót, soha ilyen alaposan.
  - No, akkor nemigen kapnak kenyeret, szállást – állapítja meg Balogh Tamás. – Munkát meg végképpen.
  - A kísértetek nem dolgoznak – véli valaki.
  - Ez is mutatja, hogy nem kísértetek! – lélegzik fel hősünk. – A marhák dolgozni akarnak, csak emberfélék lehetnek szegények.
  - De akkor hogyan tűnnek el folyton? – kötözködik az előbbi cimbora. – Élő ember nem foszlik szét csak úgy, ripsz-ropsz, a levegőben!

– Ügyesek ezek, ügyesek! – véli Dozsó. – Biztos ukránok, csecsenek, oké? Én is ismertem ilyeneket, nem kettőt! Szakítanak egy nagyot, s aztán se hírük, se poruk!

– Nem úgy mesélik – csóválja a fejét Tanárúr. – Félnék tőlük, bezárkóznak, igen, de eddig senkinek sem tűnt el semmije. Még azt is mondják, inkább előkerülnek a rég elveszettnek hitt dolgok, amerre járnak. Bár ez is ökörség.

– Csak valami dörzsölt menekültek lehetnek – erősködik Dozsó –, idegenek, bizony. Veszedelmések, mindegy, miért. A Barbibárban hallottam, mifelénk is megfordul néha egy ilyesforma pár...

– Itt a Rómain? – csodálkozik Balogh Tamás, hiszen itt semmi sem szokott az ő tudta nélkül történni.

– Itt hát – erősíti meg Dozsó. – Lehet, hogy ugyanazok! Lesompolyogtak a patak mellett, s most végigjárják a csónakházakat.

– Igaz! – szólal meg Gutentág. – Nálam is megfordultak! De azok nem voltak sem kísértetek, sem csecsen terroristák. A Bibicben is jártak, a Bankban is... Inkább olyan együgyű kölyköknek látszottak. Ócska vadászruha volt rajtuk, gumicsizma, nálam is kaját kértek, munkáért. Persze, elhajtottam őket, elvégzek én mindent magam, naná. El is húztak, mint a szél.

– Szétfoszlottak a levegőben?

– Dehogy, átballagtak a Vadkacsába. Hogy ott mire jutottak, nem tudom.

– Vadászruhában? – villant meg Pofapénz tekintete. – Akkor én is láttam őket! Tegnapelőtt éjjel! Ott aludtak a stégen, a Lidó előtt. Gondoltam, jól beszívtak, hogy éppen ott döglöttek le.

– És te mit kerestél arra tegnapelőtt éjjel? – vigyorgott Gutentág.

– Én is beszívtam, mi van akkor – csattan fel az újságos. – Nyertem eleget, ki szólhat?

– Az vesse rá az első követ, aki még nem vétkezett! – emeli fel mutatóját a Tanárúr. Röhögnek persze.

– Itt is keresik már őket – mondja elgondolkozva Gutentág. – Rendőrök, polgárőrök kutakodnak utánuk. Mindenesetre én is bereteszelem a bejáratokat. Így tesznek a szomszédok is, megdumáltak. Inkább dörömböljön a vendég, minthogy ezek bejussanak.

– Szervezhetnénk mi is egy vadászatot – csillan fel Dozsó szeme. – Szólok a csapatomnak!

– Elképtetek – mondja Gutentág. – Tegnap elmentek. Nem eltűntek, majom, elmentek, egyszerűen. Látták őket a kalászi úton, a tónál, talpaltak rendesen, mentek kifelé a városból. Elmentek, na, de azért az ajtókat zárjuk tovább. Lehetek többen is.

– Vagy lehetnek igazi kísértetek is a nyomukban, nem? – vigyorog Balogh Tamás.

– Ki tudja, hova mehettek? Nem hiszem, hogy valaha is hallunk róluk – emeli poharát lemondóan Pofapénz. – Ez a sorsa a helyi legendáknak! Mielőtt elhinnénk őket, kiderül róluk, hogy marhaságok. Kísértetek, na hiszen...

– Én tudom, hogy hova mentek! – suttogja boldogan Buta Auguszt a vak tükörben. – Csak én tudom!

Nem hallja persze senki, nem figyel rá senki, jönnek a régi kísértethistóriák, nagy tolvajok legendái, titokzatos eltűnések szedett-vedett krónikái. A rejtélyes idegenekre már csak a zárt ajtók emlékeznek, az elrekeszelt kapuk, fenn a falvakban, lenn a parton, mindenfelé.

37. Szólítottál, édes gazdám?

A hegy gerincén áll a szekér, percnyi pihenő a lovaknak, a háromlábúaknak, ugye. Fejükön abrakos tarisznya, tűzálló hálóban paraszas búza, alig ellobbant zabszemekkel keverve. Hosszú lesz az éjszakai út.

A mester az út menti kőkorlátra támaszkodik, merev lábát hátranyújtja, pihenteti, közben lenéz a völgybe. Ott van, ott *volt* a város, fényei beragyogták a hegyoldalt is, zajaiban jó volt megfürödni. Sötét most, néma, láthatatlan, hajdani lakói mind itt vannak a szekéren, bólint az agg, itt vannak mindannyian, a népség apraja, nagyja, valamennyi bent szorong. A ponyva alatt, igen, ahogy kell, ahogy elrendeltetett.

Leakasztja az abrakos tarisznyákat, összehajtja rendesen, belöki az ülésdeszka alá őket, s kapaszkodna a helyére.

– Már megint ki bitorolja a bakot? Ki mer a padomra ülni? – csattan fel a hangja, nyúl az ostor után.

A bakon bizony ott ül a váratlan új utas, földig érő kámzsában, mélyen lehúzott csuklyában, szótlánul.

– Ki vagy te, idegen? – fogja vissza dühét a mester. – Nem illene legalább bemutatkoznod, he?

Semmi válasz, a sötét alak nem moccan, nem morran, fel se néz.

– Titkolózol? Vagy nem tudsz beszélni? – bizonytalanodik el az öreg. – Tudnom kéne, hogy ki vagy, én mindent tudok. Na lássuk, ki lehetsz?

Ül, csak ül a vendég, egyre sötétebb, egyre súlyosabb a csendje.

– Visszajöttél, Nostradamus? – találgatja a mester. – Herr Keljfeljancsi, Sarkcsillag-kapitány? Nem, titeket megismernélek.

Csóválja a fejét az öreg. Tanácstalan. Minden esetre nem indítja el a lovakat, vár.

– Szólj már valamit, ember! – förmed a titokzatos utasra, odakap a fejéhez, lerántja róla a fekete csuklyát. S íme, a nehéz posztó csuha alatt nincs senki, semmi. Lehullik a csuklya a padra, összeroskad a fekete lebernyeg. Üresen lapít a két viseltes saru, nézi, nézi a mester, csodálja, a balon ott vannak, ott bizony, a sárkoloncok. Nocsak.

Összekapja az üres göncöket, megrázogatja, végigtapogatja őket, nem rejtenek-e írást, titkot, árulkodó tárgyakat. Nem, nem, semmit, dühöng a mester, s ledobja az egész ruhacsomót a szekérről, s lám, hulltában szertefoszlik, eltűnik a fekete öltözet, füst se marad nyomában. Utána dobja a sarukat is, egyenként, egyik sem csattan, eloszlanak, szétfoszlanak azok is. Utoljára az övként szolgáló kötél marad, az sem jut jobb sorra.

– Nem volt itt senki – törődik bele a mester –, senki sem volt itt.

Venné a gyeplőt, indítaná a lovakat, amikor előcammog a medve. A bak mellé lép, felnéz a vén fuvarosra, szemében ott a kérdés:

– Szólítottál, édes gazdám?

Megrázza a fejét az öreg, majd az ülés alá nyúl, kicsiny, hántolt fűzvesszőből fonott kosárkát húz elő, tele fekete szederrel. A medve bal mancsával átveszi a kaskát, jobbjaival belékap, tömi magába a gyümölcsöt, fröccsen a lila lé, folyik végig a pofáján. A mester ép kezét óvatosan az állat fejére helyezi, gyöngéd mozdulattal végigsimít a szőrös kobakon. Megriad a medve a szo-

katlan mozdulattól, bekotródik a bozótba. Persze nem iszkol messzire, jól idehallik elégedett laspogása, cuppogása. Csám, csám.

38. Intermezzó

– Rengeteg történetet tudok – mondja a harmonikás, miközben alaposan lekeféli a vén kocsis köpenyét. Fővegére is sort kerít, ledörzsöli azt is. – A rengeteg turné, a cirkusszal meg a zenekarral, az a sok utazás! Ülök csak magamban, robog a szekér, én meg végiggondolom az eseményeket. Igazgatok is rajtuk, kerekítgetem őket. Van időm! Akarja hallani az egyszeri bohóc esetét a törvénnyel?

– Nem akarom – vakkantja a mester.

A harmonikás a csizmákat veszi sorra, lehúzza a mester lábáról a nyútt lábbelit, törött késpengével, gyökérkefével megszabadítja a sártól (jaj, az a bal, az a bal, az odacementeződött koloncaival!), letörölgeti szépen. Piros kocsikenőcsöt kotor elő az ülésdeszka alól, szilikonos zsírt, felpattintja a fémdoboz tetejét, szép egyenletesen bekeni a csizmákat vele. Kicsit hagyja beszívódni, megállapodni a zsiradékot, majd durva ronggyal letörli. Finom, fekete pasztát kerít elő, egy borzecset segítségével gondosan bevonja mindenütt a bőrt, nem vastagon, de nem is takarékosan. Nézegeti, elégedett. Itt-ott pótolja a krémet, kiegészíti a bevonatot, tökéletes összhatásra törekszik. Kész! Előkapja a puha csikószőr kefé, gyöngéd mozdulatokkal kifényesíti az újjávarázsolt lábbeliket. Ragyog a csizma, mint lakkcipők az operabálon, mintha sohasem hordták volna.

– Katonatörténetek sem érdeklik? – kérdezi a zenész.

– Azok sem – válaszolja a vénség, nyögve, lassan felerölteti rossz lábára a csizmát, majd felhúzza a másikat is. – A szeretődről mesélj!

– Melyikről, uram?

– Olyan sok van? – göcög az öreg.

– Amennyit parancsol, kérem!

– Érett asszonyok, zsenge szüzek?

– Érett asszonyok, zsenge szüzek!

– Fess fiúk, mi?

– Fiúk, uram? – zavarodik meg a harmonikás, de a mester kezében már suhog az ostor, sudara végigszánt a csodálkozó arcon.

– Fess fiúk, ha úgy akarja – törli ki a vért a szeméből a megrettent zenész.

– Kecskék? – vigyorog az agg.

– Kecskék nem, mester, azok soha...

Az ólmos sudarú ostor könyörtelenül lecsap megint, s emelkedik újra, félelmetesen.

– Kecskék is, uram, lehettek kecskék...

– A kecskékről mesélj – parancsolja a mester, keze ügyében hagyva az ostort.

– Igen, a kecskékről – próbálja összeszedni minden, a kecskékről szerzett tudását a harmonikás. – A kecskék szerfelett gonosz jószágok, uram. Amíg kicsik, amíg gidák, érti, nincs náluk kedvesebb, szelídebb jószág. De később, ahogy a szarvuk kiütözik! Alattomosak lesznek, vadak! Főleg a bakok, de a nőstények is. Csendben zabálják a zsírpapírt, s egyszerre csak, zsupsz – felöklelnek. Szúrnak, taposnak... Meg aztán büdösek.

– Mégis meghágtad őket?! – ámuldozik az agg.

– Biztosan, ha akarja, meghágtam – ejti le kezét a zenész. – Meg én. A nőtényeket, a gidákat, a bakokat. Mindet.

– Untatsz – húzza el a száját a mester.

– Mesélhetek a legdögösebb színésznőkről is – ajánlja kétségbeesetten a harmonikás. – Mik történtek az öltözőkben! Hát még az énekesnők! Ezt hallania kell! Miket tudnak azok, uramisten! Hajnalig mesélhetném!

– Nem mesélheted – mondja szárazon az agg. Kampós kezét kinyújtja, a horgot a harmonikás nyakába vájja, beakasztja az ütőér alá, és kitépi az éltető csatornát.

A szerencsétlen ember térdre esik, majd elterül, nyakából buzog a vér, buzog, buzog, majd elcsöndesül. Tekintete elhomályosul, utolsó üveges pillantása a deli lábbelikre esik: a fénylő jobb csizmaorron egyetlen vörös csepp remeg.

A mester is észreveszi: beletörli hát a holt zenész ruhájába, mintegy mellékesen, mintha csak éppen odébb rugdosná a hullát.

Sem gyászinduló, sem harang – a medve sincs sehol. A tetemet Buta Auguszt kaparja el, benn az erdőben, az avar alá.

Szipog, hüppög, sír, hatalmas könnycseppjei végigszántják a festéket, a piros rózsákat az arcán, végigfolynak nagykockás zakóján, végül felissza, elnyeli őket a keserű föld.

Zokog, zokog, megállíthatatlanul, pedig sohasem szenvedhette az ebhitű harmonikást.

39. Mert az csak egy dátum

A mérnök nő búcsúztatóját, *a polgárit*, ugye, Tanárúr tartotta. Csodálkoztak nagyon a kemencések, sohasem hallották, hogy ismerte volna a fiatalasszonyt. És hogy tényleg a tanára volt, itt, Csillaghegyen, az általánosban! A család barátja! Nahát!

Csoda egy búcsúztató volt, annyi szent! A színjózan Tanárúr ócska, kék borítóba kötött iskolai füzetet húzott elő a kabátja zsebéből, piros szegélyű fehér vignettán gyöngybetűkkel ott állt az elhunyt neve: Ács Katalin, alatta kisebb jegyekkel: VIII./b.

– Tisztelt gyászolók, kedves atyámfiak! – kezdte Tanárúr. – Nem akarom méltatni elhunyt testvérünk életútját, megteszi azt az Úr, amikor majd magányosan elébe áll, megteszi, reméljük, irgalmasan. Én csak azt szeretném megmutatni, hogyan indult a nagybetűs életbe a megboldogult, milyenek voltak az álmai. Így jobban megérhetjük, kit is veszítettünk el, kit is gyászolunk. Ezt a néhány soros dolgozatot akkor írta, amikor azt a feladatot adtam a végzős osztálynak, írják le, milyen lesz az életük 2000-ben. Figyeljék, mit válaszolt 1963-ban a tizennégy éves Ács Katalin!

Bevezetés: „Sokszor gondolkodom azon, mi lesz velem az ezredfordulón. Megérem-e egyáltalán? Hiszen még olyan messze van. Minden nap új és új csodák születnek, napról napra szebb lesz a dolgozók élete, nehéz kiszámítani, mennyire jutunk előre a haladás útján!

Néha ezt gondolom, néha meg azt, most azonban, azt hiszem, sikerült összeszednem úgy a gondolataimat, hogy sem gyerekes álmok, sem a felnőttek sopánkodásai nem hamisítják meg a képet.

Tárgyalás: Kétezerben már ötvenegy éves leszek. Mérnökként dolgozom, olyan gyárat tervezek vagy irányítok, amelyekben olyan csodákat gyártanak, amilyenek ma még nincsenek is. Olyanokat, amik megkönnyítik az addigra már nagyon vidám életet, s mindenkinek a civilizáció fényét nyújtják. Szinte ingyen, mert lehet, hogy akkor már pénz se lesz.

Ahogy leteszem az egyetemet, férjhez megyek egy becsületes, rendes munkásemberhez, úrrakéta-szerelőhöz vagy martinászhoz, aki nagyon megbecsül majd engem, és keményen megóv a bajtól. Három gyermekem lesz, három gyönyörű kislány, szalaggal a hajában. Ötszobás lakásban élünk majd a századik emeleten, családi helikopterrel járunk dolgozni, meg az iskolába. Ők úrhajósnak meg női fodrásznak tanulnak, de lehet, hogy az egyik doktor néni lesz. Majd eldöntik, mert akkor már mindenki azt tanul, amit akar, nem lesz felvételi, meg protekció, ingyen lesz a könyv, a kollégium, még az ennivaló is.

Az emberek mind jók lesznek, megbecsülik egymást, egymás munkáját, eszükbe se jut, hogy valakit lenézzenek ezért vagy azért. Azért dolgozom majd otthon, a munkahelyemen és mindenütt, hogy mindenki átérezze a jót, a saját fontosságát, mindenki egyenlő legyen, ne csak a jognak asztalánál, hanem a valóságban is.

Sok lesz a gép, a bűvös szerkezet, a Holdra járunk majd nyaralni, de a legfontosabb akkor is az emberség lesz. Bár akkor már mindenki tiszteli a többieket, azt hiszem, még tudok valamicskét javítani a dolgokon. Nem lesz rablás, kizsákmányolás, de azért kisebb hibák biztosan lesznek. Azokat fogom javíttatni, s erre nevelem majd a gyermekeimet, unokáimat is.

Befejezés: Kétezer még nagyon messze van. De már ma is úgy kell mindenkinek dolgozni, tanulni, élni, mintha már eljött volna, önzetlenül, odaadóan, lelkiismeretesen. Ha nem így

tennék, hiába jönne el az ezredforduló, nem változna semmi. Mert az csak egy dátum, a világ pedig a tetteinktől jut előbb.” Fogalmazás: jeles. Helyesírás: jeles. Külalak: jeles.

– Legyen neki könnyű a föld, és ne legyen nekünk könnyű a lelkiismeretünk! – fejezte be a búcsúztatót a Tanárúr.

* * *

Ács Kata öngyilkossága alaposan felforgatta a kedélyeket a gyárban, s persze a kemencén, ahol különösen sok barátja, pontosabban kedves ismerőse volt, nagyon nehezen tértek napirendre az eset felett. A helyi lap riportere szenzációt szimatolt, megkereste Lali, akiről sokan úgy tudták, jó cimborája volt a mérnöknőnek, talán valamivel több is.

– Gábor! Megint a vénasszonyokkal beszéltél előbb, így nehezen értünk szót – nevetett Lali, de aztán kötélnek állt. – Egy flekkben akarsz írni róla? Nem voltunk közeli barátok, akármit gondolsz is, inkább meghitt ellenségeknek, ádáz, de egymásra figyelő vitapartnereknek számítottunk. Így is száz flekket mesélhetnék. Ha rövidítesz, hamisítasz, tudod.

– Bízd rám. Én sohasem hazudok – mondta kissé indulatosan Gábor. – Kérdezek, felelsz. Én írom a cikket, oké?

– Kérdezz – dőlt hátra a kerthelyiség zöld asztalánál Lali.

– Előzmények? Család, iskola, egyetem?

– Szülei kistisztviselők. Közszolgálat. Keresztyén elvek, de nem vakbuzgóság. Testvére nincs. Kitűnő általános iskolai, kitűnő érettségi bizonyítvány, otthon a fő erények a szorgalom, a kötelességtudás, az engedelmesség, ahogy Max Weber írja a...

– Semmi Max Weber. Egyetem?

– Műegyetem, vegyészmérnöki kar, kitüntetéssel. A szakdolgozatát a biokultúrák gáztermelési lehetőségeiről írta, különös tekintettel a...

– Semmi különös tekintet. Itt a kemencén írta a dolgozatot?

– Nagyrészt. A biobrikett száraz lepárlásának...

– Nem érdekes. Ez nem szakfolyóirat. Miért volt az ádáz ellenséged?

– Meghitt ellenségem, a vitáink voltak ádázak... – pontosította Lali.

– Jó, majd megfogalmazom. Miért fújtatok egymásra?

– Hosszú, úgysem írod meg.

– Ne félt engem. Mondd, de csak címszavakban! – morrant az újságíró.

– Címszavakban, tessék: szabadság, egyenlőség, testvériség. Mozgalmi munka. Ifjúság. Szavak és tettek ellentmondása. Új baloldal, Mao Ce tung, Che Guevara, tiltott szervezkedés. Én otthagytam, ő benne maradt. Én átláttam az illúziókon, a nagy kulturális forradalom blöffjén, ő haláláig hű maradt hozzá. Árulónak tartott, én meg bolondnak őt. Azért szerettem. Kedves bolond volt, csak magának hazudott, egyébként hidd el, maga volt az igazság bajnoka.

– Az igazság bajnoka... – írta szorgalmasan Gábor. – Leányanya volt, ugye? Tehát szexuális forradalom, öntudattal vállalt apa nélküli gyerek, feminista beütések, satöbbi?

– Óriási tévedés! Semmi szabadosság, elvszerűen vállalt gyermek! Egyszerűen csapdába esett, a maga által formált takaros csapdába.

– Címszavakban!

– Ne haragudj, rád hagyom a címszavakat. – Lalit már bosszantotta a rövidítési kényszer. – Az átkozott idealizmusából adódott ez is, mint annyi minden. Teljesen meg volt győződve arról, hogy a világ megváltása, a munkásosztály hétköznapi küldetése most esedékes, igen, az osztályonkívüli társadalom megteremtése. Az ember nembeli lényege...

– Igen, igen, ez volt a hivatalos ideológia. Ettől azonban a dolgok mentek a maguk útján.

– De nem Kata fejében! Ő halálosan komolyan vette az egészet, mindenki, aki csak bírálni mert az elméletet, vagy akár egyetlen hűsvér munkást, azonnal megkapta tőle a magáét. Az, hogy opportunista burzsujbérenc, az volt a legenyhébb szava.

– Egyetlen munkást? – figyelte fel a lényegre az újságíró.

– Úgy bizony! – felelte Lali. – Az általános ideológiai tételt, ami éppen igaz is lehetett volna, lebontotta az egyedire. Minden egyediben tipikust látott, mert azt akart látni, érted?

– Olvastam Lukácsot – hördült fel Gábor. – De ez a deduktív okoskodás több szempontból is tudománytalan.

– Ne nekem mondd!

– Tudod, ki áll le veled filozofálni! Egy flekket verekedtem ki, egyet! Mondd tovább!

– Persze, tudom, címszavakban! Számára tehát a munkás *a Munkás* volt. A jövő. Ezért határozta el, hogy csakis munkáshoz, azaz a jövőhöz megy feleségül, annak szül gyerekeket, és így tovább. Ki is választott egy stramm példányt, bele is szerelmesedett, annak rendje és módja szerint. Teherbe is esett az első éjszakán.

– És a fiú nem akarta feleségül venni?

– Dehogynem! Csakhogy az a dörzsölt Feri gyerek nemigen hordozta magában a nembeli lényegét! Inkább arra számított, hogy Kata segítségével kikerül a munkássorból. Arról álmodott, hogy a vegyészmérnök feleséggel alapíthatnak egy olyan kis üzemet, házi laboratóriumot, vagy mit, valami szőrtelenítő kenőcsöt, vagy hajnövesztőt árulnak, aztán irány Honolulu! A gyerekért is balhézott.

– Fogd rövidebbre – húzta össze a szemét Gábor.

– Vége van. A hátralévő két év az összeomlásé volt. Amikor kiderültek Feri céljai, Kata úgy hajította ki, hogy a lába nem érte a földet. Megszülte a gyermekét, a szülési szabadság alatt inni kezdett, a kislányt a szülei vették magukhoz. Éppen akkor jött vissza dolgozni, amikor tombolt a gengszterváltás. Ha más nem, ez felébresztette. Hol volt már a nembeli lényeg, a szabadság, egyenlőség, testvériség! Új értelme lett a szavaknak. Látta, de nem volt hajlandó belenyugodni. Aztán felment a vasúti hídra, tudod. Kész.

– Így nem lehet befejezni – morgott az újságíró.

– Írd azt – javasolta Lali –, nem hiszed el, hogy öngyilkos lett, nem lehetett az. Biztosan meglátott valamit a vízben, fuldokló gyermeknek vélte, utána ugrott, hogy kimentse. Hazugság lesz, de szép hazugság.

– Hülye vagy – bólintott Gábor, bokán rúgta barátját az asztal alatt, és morgolódva elment.

* * *

– Na, szép kis interjút adtál a Katáról – lobogtatta két nap múlva az újságot Gyula. – Nem is tudom, hogy fért bele abba a két órába!

– Csak címszavakat mondtam – legyintett Lali. – Nézzük, mit hozott ki belőle az a skribász!

Az újságban ennyi állt: „Pénteken az Óbudai Temetőben a református egyház szertartása szerint *végső búcsút* vettek a tragikus hirtelenséggel elhunyt *Áts Katalin* vegyészmérnöktől. Emlékét megőrizzük!”

– Anyátokét – kommentálta a kis keretes közleményt Lali, kibuggyant a könnye, Gyula csak nézett, vajon mi lelte. – Még a nevét is rosszul írtátok!

40. Dunai szél

Dunai szél fúj, dunai szél, minden kemencés réme, így augusztusban különösen kínozt mindenkit. Keleti, száraz szél ez, átfúj a szénpálya fölött, ott finom, fekete porba öltözik, s lecsap a kamrákra. A több száz fokos felszállócsövek között fúj át, hiába a pajzs előttük, a sugárzó hő is átjön, ezt hordja rá az emberekre a szél. Pedig a talpuk alatt az ezerkétszáz fokos falak is kétszeres erővel ontják a meleget. Pokol, tudja mindenki, ma már hétkor hatvanegy fok van a tetőn, délután lesz az hetven is, egyszer mértek hetvenhármat.

Forr a vér a hőségben, harapós lesz az ember, ha nem vigyáz magára. Szerencsére a gázfogyasztás is visszaesik ilyenkor, nem kell műszakonként 38-40 kamrát betölteni, 30-32 kerül sorra, így hosszú tolatási szünetek teszik elviselhetővé a munkát. De a szünet veszélyes dolog. Egyikben megreggelizik az ember, egy másikban megebédel, no jó, de mit tegyen a többiben? Egymást érik az ugratások, a finomabb és a gusztustalan viccek, fel-felcsattan a röhögés, nagy veszekedések robbannak ki – hiába, a dunai szél!

A mai nap viszonylag csendesen kezdődik, Sanyi, a Mackó áll a podeszton, a koksztoldalon, öklömnyi koksztarabok a baljában, a jobbjaival szorgalmasan dobálja őket a koksztelvonó felé. A sárga plüssmackót, amit a minap Gyula helyezett el ott a tiszteletére, már leszerelték, vajon most mit dobálhat? Nicsak, valaki egy ócska melegítőt, egy *mackót* tömött ki géptisztító ronggyal, bumfordi fejet is ügyeskedett rá, az most a célpont. Néha el is találja, de már erejét veszti a lövedék, mire odaér, nem fordítja le a telvonóház szögletéről. Néma mackó fenn, üvöltő Mackó lent. Hálisitennek, ürítik az első kamrát, menni kell. Mire a második kamrát lekezelik, kulcs is van a mackó kezében, pontos mása annak, amivel a modell szorgoskodik. A negyedik kamra után már kalapja is van, s az is a Sanyiéra hajaz. Ki érti! Zúgnak a koksztövedékek, hiába.

Bulenda az étkezőben, a barna nagyfazékban vizet forral, öt tojást rak belé, kemény tojást reggelizik, azt is ebédel, ma csak főtt tojást, fogyókúrára szorították. Két kamra az húsz perc – jön is már reggelizni. Dehát mi történt a tojással, ütögeti, csapkodja, csak nem reped a héja. Nicsak, kőből van! A másik: fából. No, a harmadik reped, reped, de széthullik, gipsz ez, vagy mi a rosseb! Lilul az öreg szaki feje, gipsz az összes többi. Éppen kidühöngi magát, amikor Miki kilép a kisműhelyből, kezében hatalmas, gőzölgő serpenyő, hóna alatt fél vekni kenyér. Mintegy véletlenül, megáll Bulenda mellett, onnan kiabálja a cegalji barátjának:

– Gyula, szereztem öt tojást, felturbóztam, gyere kajálni!

– Ötöt? – ordítja Bulenda, kiragadja a szalonnás, sonkás, gombás, hagymás rántottát Miki kezéből, s kikapja hóna alól a kenyeret is. Letelepszik, komótosan falni kezd, de bal keze ügyében elhelyez egy kisebb kalapácsot. Ha valaki megközelíti, felkapja a szerszámot, meglegeti, közben a jobbjaival nyugodtan emelgeti a villát.

– A rántottám! – bödül el Miklós. – Gyula, gyere, a Bulenda elrabolta a rántottánkat!

– Hagyd már – bömböli vissza Gyula, hogy mindenki hallja, talán még a tetőn dolgozók is. – Nem rabol az! Öregszik! Ez egy betegség, aggkori zabalítisz!

– Kigyógyítom én egy-kettőre – tajtékszik Miklós. – Kilépek a szakszervezetből, nekem ilyen bizalmi nem kell! Beírok az újságnak is.

Bulendában kétségek ébrednek, hátha mégsem Miklós volt a tréfamester. Tétován körülnéz, de addigra ott áll már az egész parti, röhögnek. No, jó, a serpenyő fölé hajol, befejezi a lakomát. A fogyókúrának úgyis lőttek mára, legalább jóllakik.

Alig teszi le a villát, Miklós kerek tálcán cirkalmas papírt szolgál fel elé. Számla, egy előkelő étterem papírján. Hús deka szalonna, tíz deka sonka, három kis fej hagyma, tíz deka gomba,

sorakoznak a tételek. Még a só meg a pirospaprika is be van árazva. A tojás nincs feltüntetve. A munkadíj igen.

Bulenda felmorran, felkap egy újságlapot, nagyjából egyforma darabokra szaggatja. Előkotorja a ceruzáját, minden cédulára felírja: 100.

– Nem pénz ez, cégünk nem fogadja el! – vigyorog Miklós.

– Ki mondta, hogy pénz? – csodálkozik Bulenda. – Belépőjegy a cirkuszba. – Minden bábész-kodónak a kezébe nyom egy cetlit. – A Miklós a pénztáros, neki teccenek fizetni!

Még el sem hal a nevetés, amikor a tetőről hallatszik le valami gyanús zaj. Hőfokmérés zajlik odafenn, négyóránként optikai pirométerrel a laboráns ellenőrzi a falak hőmérsékletét, a partimester írja az adatokat, előttük az egyik ajtótisztító szedi fel a kémlelőnyílások nehéz öntvénydugóit. Könnyű, de unalmas munka, aki tud, kibújik alóla. Egy műszakra két mérés esik, a dunai szélben a korábbi minden esetre kellemesebbnek ígérkezik, így mindkét ajtótisztító *most* akar dugót szedni. A mester nem szól bele a dologba, így maguk döntenek el a vitát. Megvívna férfiasan, csattog a két dugószedő vas, mint két damaszkuszi szablya, szikrázik az acél, támadás, védelem, lelkes vezényszavak harsannak, akad néhány gyönyörű találat. A szakmányvezető salamonni ítéletet hirdet: döntetlen! A jutalom sem marad el, egyikük szedi a dugót, a másikuk írhatja az adatokat a hőfokkönyvbe, így mindkettő egyformán izzadhat a dunai szélben.

De a mester sem pihen, őt is megcsapta a dunai szél. Bámul a parti, a technikussal együtt egy dögnehéz tartályt cipel fel a podesztre, a nyomáspróbához használatos szögletes tartály kétmázsás, daru szokta mozgatni, most egy üveg francia pezsgő az emelőerő, ennyiben fogadtak Gyulával, hogy ketten fel tudják vinni. Sikerül, de nagyon nehezen, nyögnek, fűjtatnak, alig ússzák meg a balesetet. Éppen kifújnak magukat, amikor jön Józsi bácsi, a művezető, csóválja a fejét. Szép kis főnökök vagytok, dünnyögi, azt sem tudjátok, hogy a szivattyúháznál, odalenn ellenőrzik a tartályt. Le kell vinni azonnal. Soron kívül kérnek darut, de hogy, hogy nem, a Balázs Jancsi csak egy üveg francia pezsgőért vállalja a nem ütemezett munkát. Érezteti, hogy a gépkezelő is megérdemelne egyet, dehát ez a megrendelő úriember voltán múlik, ugye. A két erőművész mit tehet, odaigéri a két üveget.

Kitolnak két kamrát, újra rövid szünet jön.

– Tűz van! Ég a hidra! – kiabálja Csumi Szabó, a hidrások korelnöke. Mindenki újabb ugratásra gondol, de jön Sarus Bálint, és megerősíti.

– Belobbant az aszkánia, ég az olaj, hívjátok a tűzoltókat!

A szakmányvezető telefonál a gyári tűzoltónak, nem veszi fel a kagylót senki. Már a városiakat hívná, de közben Gyula, Miklós és az öreg Bulenda véget vet a dolognak, gázoltóval, vízzel, szénporral lefojtják a tüzet, eloltják a szabályozórendszer csövein fel-feltámadó alattomos, maradék pici lángokat is.

– Figyeljete! – mutat le Gyula. Íme, a gyári tűzoltó bujkál ott lent, épp most tűnik el a kémény mögött, onnan les fel, óvatosan. Miklós lekapja kalapját, azzal integet neki, harsányan köszönti.

Előszompolyog a kis termetű egyenruhás ember, felkapaszkodik a lépcsőkön.

– Mi újság, mi újság? – kedélyeskedik. – Napoznak az urak?

– Jó, hogy jössz – süti el az ősrégi, rossz kemencés viccet Miklós. – Tűz van az aláfűtésben!

– Hol, hol? – tüsténkedik a hivatalos ember, s már viszik is le, le a fűtőfolyósóra, középre, oda, ahol ilyenkor a legmelegebb van

– Itt várj! Hozunk segítséget! – mondják neki.

– Hol a tűz? – értetlenkedik a tűzoltó.

– A fal mögött! Nem hallod, hogyan zúg? Mindjárt kitör... Hozzuk a tömlőt! – magyarázzák neki kutya-futtában, s otthagyják. A kis ember másfél óra múlva meri csak elhinni, hogy rászédtek. Elsomfordál, de a naplójába beírja: „Ellenőriztem a kemencét, minden rendben.” Egyenruhát vált, a régiből persze kifacsarja a vizet.

Újabb két kamra, újabb pihenő. Baj van néhány fűtőfallal, dugulnak el sorban a gáznyílások, a dűzék. Kis csoport foglalkozik a kiszúrásukkal, nem kellemes munka, hát még ilyen melegben! A hosszú, csuklós rúddal a kémlelőnyílásokon át be kell nyúlni az ezerkétszáz fokos fűtőfalba, be kell célozni a három centiméter átmérőjű nyílást, s néhány erőteljes mozdulattal el kell távolítani a krakkolódás során létrejött dugót. A rúd vége hőálló acélból van, de átizzik az is, sokszor olyan lágy lesz, hogy nem tud behatolni a nyíláson.

Boldizsár Rezső, az öreg laboráns káromkodik, aztán eszébe jut valami.

– Szabotázs! – ordítja, s régi vetélytársára, Zsiga bácsira néz. – Zsiga, te csináltattad a kiszúró-vasakat! Direkt lágyvasat tetettél a végükre, hogy gátold a munkát! De megyek is, panaszt teszek a párttitkárnál.

Zsiga bácsinak feszült a viszonya a párttitkárral, még gyerekkorukból ismerik egymást, s bizony, sok mindenre másként emlékeznek. A párttitkár tart-e Zsigától, vagy Zsiga a párttitkártól, nem lehet tudni, de az biztos, hogy közös gyermekkor ide vagy oda, csak hivatalos minőségben, s így igen ritkán érintkeznek.

Boldizsár lerobog a kemencéről, átvág a kokszpályán, s már ott is van az igazgatósági épületnél. Jól látják a tetőről, hogy bemegy a főbejáraton, de azt persze nem, hogy gyorsan átvág az alagsoron, és a takarásban lévő hátsó lépcső felől azonnal kijön.

Zsiga bácsi, mint a nyúl ered utána. Egy perc múlva ott liheg az irodista lány előtt, a párttitkárt keresem, fűjtatja.

Az éppen kilép az irodaajtón, s igen elcsodálkozik.

– Zsiga! Te itt? Tíz éve nem jártál nálam!

– Mit akart az a gané tőled, Berci? Mit hazudott rólam? Hova lett? – ontja rá a kérdéseket az öreg.

– Milyen gané? Ki lett hova? – döbben meg a párttitkár. – Boldizsár? Egy hónapja láttam utoljára.

Nagy nehezen tisztázzák a helyzetet, Zsiga bácsi megy vissza a munkájához. Boldizsár már ott szorgoskodik, elmélyülten szurkálja a makacs dugókat.

– Mi van? – vigyorog az érkezőre. – Te a pártirodára jársz mószerolni? Dologidőben?

Zsiga bácsi felkap egy dekliszedő vasat, olyan a célszerszám a feje, mint a fokosé, jaj annak, akit eltalálnak vele! Ketten fogják le, nehogy baj legyen. Haj, a dunai szél...

Alig csitul el a tetőn a harci zaj, újabb vetélkedő bontakozik ki a blokkok végénél. A kemence két hajdani híressége, Vízi Kálmán, a pehelysúlyú bokszbajnok és Méhes Jóska, a félbehagyott filmsztár ugrik össze. Kálmán idősecske már, nem csak a sok pofon, de a kisüsti vegyes is maradandó nyomokat hagyott rajta, de szívesen büszkélkedik egykori erejével. Jóska nagydarab, erős, kisportolt fiatalember, egy Apolló, mondták neki, ennek köszönhetette, hogy amatőr színészként Bacsó Pétertől főszerepet kapott, de Jancsó Miklóst is boldogította, legalább két filmben. Kálmán kifutott a pénzből, ilyenkor fogadásokkal próbál pótlást szerezni.

– Fogadjunk egy százasba, hogy egy csapással kiütlek – áll Méhes elé.

– Az neked nem lesz jó – néz végig a kis emberen a volt színész.

– Tuti játékot mondok – erősködik a hajdani bokszoló. – Te ütsz egyet, aztán meg én. Ha kifekszel, nyertem.

– Te akkor nem ütsz már – legyint Jóska.

Közönség gyűlik köréjük, pihenő ajtónyitók, néhányan a szénpályáról is. Ezek mindig kiszagolják, ha történik valami. Hogyan?

– Gyáva vagy. Amekkora melák, akkora kocsonya! Rádfújok, meghalsz! – éli bele magát a helyzetbe Kálmán. – Még egy gyerekkel sem mernél kiállni!

Jóska nem különösen hiú ember, de a bátorságára érzékeny, hajmeresztő dolgokat művelt annak idején dublór nélkül.

– Te akartad – veszi fel a kesztyűt, s talán a közönségre való tekintettel hozzáteszi: – De te ütsz először. Ha kifekszem, tied a százas.

Nekiveselkedik Kálmán, testre megy, gyomorszájra. De hol vannak már a bajnoki izmok! Méhes megrázza magát, s már üt is vissza. Gyorsat, mérgeket, állra. Kálmán úgy esik össze, mint a rongy, szálnalmas kupacként hever a szivattyúház bejáratánál.

– Elájult! Meghalt! – eszmélnek fel a szénpályások és rohannak telefonálni. Jóska egy vödör vizet hoz a szivattyúházból, rongyot kerít, előbb leönti, majd nedves ruhával masszírozza a bukott bajnokot. Mire az üzemorvos, a jó öreg Görgényi doktor kiér, Kálmán talpon van már, szédelegve, de talpon.

– Mi lelte? – vizsgálgatja az orvos a zúzódásokkal ékes, megduzzadt állat.

– Nem bírja a meleget! Negyven fok van árnyékban – magyarázzák a kemencések.

– Meg dunai szél, tudom – sóhajt a doktor. – Na, hozza ki a rendelőmbé, megfigyelésre, maga bonviván!

Az üzemvezetőnek is megárvhatott a szél, vagy valami, távoli irodájából átbaktat az üzembe, konyak szaga lengi körül, amerre jár. Beveszi magát a művezetői irodába, ontja régi történeteit, Józsi bácsi mind ezerszer hallotta már, most meghallgatja ezeregyedszer.

Lali esik be az ajtón.

– Jön a gyárrészlegvezető, a Megyer Pista! Ide tart!

Nincs mit tenni, rázárják a meglepett főnökre az irodát, s kimennek a nyolcas blokk végére, fontos dolguk akad ott, nyilvánvaló. Szólnak a partimesternek, hogy ott találhatók, vizsgálják a lehűtött kamrákat.

Gyulát intik magukhoz, a régi kitológép darujával leemelik az egyik üres kamra ajtaját, néznek be ráncolt homlokkal. Akkor ér oda a nagyfőnök.

– A mérnök urat keresem, nincs az irodájában, azt hittem, ide jött – mondja, miután mindenkivel kezet ráz.

– Nem járt ma kint – rázza a fejét Lali. – Legalábbis én nem láttam.

Józsi bácsi igen erősen vizsgálja a sérült falazatot. Kísérletbe fogtak, még sohasem javítottak részleges lehűtés mellett kemencét. A blokk utolsó négy kamrája teljesen hideg, már amennyire így augusztus végén hideg lehet. A lehűtés folyamatát megúszták a falak, de a nagy próba majd a felfűtés lesz. Őszön újra tölteni akarják a teljes blokkot.

– Megnézném én is – mondja Megyer Pista. Máris bújik be a kamrába, már is ott van a közepén, a tátongó hasadéknál, kis noteszbe felskicceli a sérült sorokat.

Recsegés hallatszik, nem figyel fel rá. Az ajtódaru előre csúszik, felhelyezi a tonnás szerkezetet a keretre, a kamra elsötétül, bezárul.

– Hé, itt vagyok még bent – kiáltja a gyárrészlegvezető.

– Már is nyitjuk, főnök! – kiáltja vissza Józsi bácsi, de már rohan is az irodába lélekszakadva, kiráncigálja a derús apátiába süllyedt üzemvezetőt álmai közül, vezeti előre, el a kemencétől.

– Kiment a biztosíték, főnök – kiabálja Gyula. – Majd a másik oldalon, a pajzskocsival veszem le az ajtót. Egy perc!

Valami szitkozódás hallatszik ugyan a kamrából, de az nem a nagyfőnök lehet, mert ő sohasem káromkodik, mást is int erre.

Lesz az két perc, három is, mire Lali és Gyula átér a kocszoldalra, zavarukban a hosszabb utat választják, érthető. Időbe telik, míg meglazítják az ajtót, amíg leemelik. Erre már akkor kerül sor, amikor a távolban feltűnik a visszafelé siető Józsi bácsi alakja.

– Elnézést, mérnök úr – mondja lángvörösén Gyula a kikászálódó nagyfőnöknek. – Láttam, hogy a technikus úr, a művezető úr kijött, nem tudhattam, hogy más is van benn. Meg hát maga mondta, hogy egyelőre tilos bemenni...

– Semmi, semmi – dünnyögi a gyárrészlegvezető, örül, hogy baj nélkül megúsza, s a tekintélyén sem esett nagy csorba. – Legalább tudom már, milyen a sötétzárka. Kipróbálhatná maga is! Nos, ennyit erről. Hol lehet a mérnök úr?

– Utánanézttem, főnök – jelenti katonásan Józsi bácsi. – Rosszul érezte magát, hazament, hagyott üzenetet a titkárságon.

– Hát, amikor elindultam, nem volt még üzenet – veszi tudomásul a hírt Megyer, s végre elmegy, visszatér az igazgatósági épületbe.

* * *

Másnap reggel Lali így köszönti Józsi bácsit:

– Szép kis napunk volt tegnap, soha ilyet. Remélem, ma nyugi lesz.

– Te még nem is tudsz mindent – mosolyog a művezető, aki tíz perccel hamarabb jött be. – A Kandúr meg a Török délután a kultúrház előtt pofozóversenyt tartott. A Kálmán találta ki, ő volt a bíró, a két mafla meg felment a szabadtéri színpadra, s felváltva pofozta egymást. Egyet én, egyet te, ki állja tovább. A Kálmán belépődíjat kért az arra járóktól, de nem akadt közönségre. Csak a szomszéd ház erkélyéről figyelt fel rájuk az egyik lakó, egy öregasszony, azt hitte, verekedés van, kihívta a rendőröket. Azok meg szépen bezsuppolták mind a két lüke gladiátort.

– Hajaj, be kell rendelnünk valakit – nyúl a beosztásért Lali.

– Minek? – nevet Józsi bácsi. – Ötkor kiengedték őket, ki is józanodtak. Időre itt volt mind a kettő.

– Remélem, csak-csak megszűnik már ez a dunai szél – sóhajtja Lali. Kinéz a podesztra, hát nem Sanyi áll ott, dobálja szorgalmasan a medvét, akinek reggelre hatalmas, bozontos bajusza is nőtt, pont olyan, mint az övé, a francba!

41. Kék Duna keringő

- Sihederként gyakran szórakoztam azzal – mesélte Gutentág Dozsónak –, hogy végigsétáltam egy-két haverral a Rómain, innen indultunk, az Összekötő hídtól, kifelé a Nánásin mentünk, a Királyok útján fel, egészen Békásig, vissza meg a víz mellett, lenn a parton. Mindenhol ittunk egy kortyot. Fiatalok voltunk, bírtuk.
- Meg nem volt ennyi kocsmá sem – vigyorgott Dozsó. – Százegy helyen lehet piálni, lefogadom.
- Tegyük egy próbát! – dünnyögte a gondnok. – Induljunk el a Dunai Hajóstól, menjünk belül a Bivalyosig, vagy akár a Pünkösdfürdőig, ott forduljunk le a vízhez, s jöjjünk vissza lassan a Hableány-büféig. Ráérsz?
- Ilyesmire mikor nem? De nem piálunk mindenütt! A flancos helyeket, meg a cinkeseket kihagyjuk.
- Meg azokat a csónakházakat, üdülőket is, ahol nem vagyunk ismerősök.
- Hol nem vagyunk mi ismerősök? – legyintett Dozsó.
- Hát, mondjuk a Tudományos Akadémia pihenőjében – töprengett Gutentág –, meg az izében...
- Na, mondj még egyet! – röhögött a barátja. – Ha nem tegnap nyíltott valami, akkor nincs több!
- Ne csináljunk tervet, menjünk! Egyszer te fizetsz, egyszer én. Mindenütt egy pohárral iszunk, aztán kialakul minden.
- Oké – mondta Dozsó. – A Duna Panziót kihagyjuk, a Hajósba benézünk, a belügyi strandon iszunk egy gyorsítót, gönci pálinkájuk van, baromi jó.
- A szavakat tették követték, fél óra múlva már a Papa kocsmájában üldögéltek, a gönci szilvát német sörrel öblítették le.
- Ez a Lejmos kedvenc söre – jegyezte meg Dozsó.
- Te elhiszed, hogy gyilkolt? – kérdezte Gutentág. – Egy szemrebbentésre összehúzta magát.
- Dehogyan gyilkos! Halált okozó súlyos testi sértés, jogos védelem túllépése, nem emberölés! Önvédelem, naná! Kedvezményel két év múlva kijön. Jót is tesz neki annyi, az elvonókúra miatt.
- Nem jön ki – rázta a fejét Gutentág.
- Fogadunk? Én tudom a barót! – erősítette Dozsó. – Frankó az ügyvéd, az előzetes beszámítva. Másodfokon három év, hidd el, harmadolják, no jó, negyedelik, bő két év, és itt van.
- Nem jön ki – ismételte a gondnok. – Lakva ismerszik meg az ember, tudod.. Te nem hallhattad, de egy ép alkatrésze sincs. Kivan a gyomra, a hasnyálmirigye, a mája, a veséje. Gyakran ömlik belőle alul-felül a vér. A kajakos doki megnézte, azt mondta, utolsó stádium. Áttételes rák, menjen kórházba. De az nem megy, ismered.
- Mondhattátok volna – káromkodott Dozsó. – Jó, nyertem egy kocsmát, de sokba kerül.
- Félrebeszélisz?

– Miért kéne neked mindent érteni? – röhögött Dozsó. – Nemcsak a Spori béténk volt az ő nevén. Sebaj, az ügyvéd beviszi az adásvételiket, a kis kontrás mindent aláír. Megfizettem neki, nem kétszer.

– Kannás borral – bólogatott Gutentág.

– Azzal, mi mással – vigyorgott a haverja. – Mit adtam volna neki, operabérletet? Megvolt a kajája, a két doboz cigi. Ha már bűdös volt, a ruháit is lecseréltem.

Mentek tovább, benéztek néhány vízitelepre, beültek a Vasasba (leánykori neve Piroschka, asszonyneve Civis), kihagyták a Monte Cristhót, Eszti néni vendéglőjében ettek egy bográcsgulyást, csalódottan tapasztalták, hogy a Sétahajó zárva tart.

– Te, Gutentág, halasszuk a túrát máskorra. Üljünk be valahová, beszéljük meg a Lejmos dolgát.

– Gyengülsz, mi? – egyezett bele sajnálkozó mosollyal a gondnok. – Akkor itt a közön menjünk le a partra, beülünk a Golyósba, ott elég messze vannak egymástól az asztalok.

Beültek a Golyósba (ehhez három helyet kellett kihagyni), elgondolkodva szopogatták a belga söröket.

– Kéne egy hapsi – mondta Dozsó –, aki falból megvesz legalább négy céget. Valami megbízható piás, nem okoskodó.

– Meg az enyémből is, legalább az egyiket – bólogatott a társa. – A Balogh Tamásra gondoltam, az nagyon maga alatt van.

– Maga alatt, oké! De a haverjai! Nem igazi link az, csak olyan *megélhetési* balfék, hidd el, ez a baró! Mellé ülünk hamar a sítten, csak vigyázz!

– Te is tartasz a régi kemencétől? – vigyorgott a gondnok. – Legenda az, semmi más! Lézeneknek csak az ürgék, jó, nem sárosak, tudom, de nem is villoghatnak.

– Biztosra megyünk, oké? Engem ugyan kihoznának hamar, kilóra megvettem őket, nem tegnap, de veled mi lesz? Meg a Gizással, a Józsival?

Régi haverok jöttek, letelepedtek hozzájuk, hozták a belépő söröket. Iszogattak hát csendesen, szokatlanul csendesen, aztán továbbálltak. A kikötőnél ettek egy nagy adag sült halat, heket, naná, majd fenolos keszeget! Felbaktattak a Lídó teraszára (öt hely maradt ki), ott folytatták a beszélgetést.

– A Pofapénz öccsét ismered? – kérdezte Gutentág.

– A Sunyát? Az óvodából! – csillant fel Dozsó szeme. – De az már komplett dilis, nem?

– Az a jó! – röhögött a csónakházi zseni. – Napi két deci barackpálinka, s minden oké! Remélem, írni még tud.

Sunya! Ebben maradtak. Már a Platánosban (azelőtt Stég) koccintottak rá, levezetésül a Bíbicben Talléros sört ittak, majd a Nyárfás teraszán két korsó bajort, nem akármilyet. A Jancsi és Juliska Duna fölé nyúló ácsolt kifutóján palacsintát rendeltek, diósat, nem kettőt, arra vörös bor dukált, három deci tisztán.

Már homályosodott ugyan a szemük, de több helyet nem hagytak ki. A Bankban *belül* nem ittak, csak ettek, báránybordát újkrumplival, de nem volt elég, kívül a görögnél faragtattak maguknak egy nagy adag gyrost, minden fűszerrel, persze, aztán a szomszédban leöblítették egy pohár kőbányaival, a jobbikkal, hogyne.

– Nem jön ki, mondod – vigyorgott Dozsó.

- Az aztán soha – röhögött Gutentág.
  - Baróra, mi?
  - A Sunyának van még öt éve! Tuti! Bivaly az egész család...
  - De a Pofapénz nem kap szagot?
  - Az? Nem beszélnek valami örökség miatt! Nem is köszönnek!
  - Holnapra készek az adásvételi szentszarok, oké? Máris megyek az ügyvédemhez!
  - Majd reggel Dozsó, azt hiszem, reggel! Most alszol egyet a Lejmos kabinjában, fürdesz is, frankón, aztán reggel odamész!
  - Igazad van! – bólintott Dozsó. – Amit ma megihatsz, ne halaszd holnapra!
- A régi Kikötő új köntöst kapott, flancosat, a kerthelyiségben szitált homokon nyugágyak sorakoztak, kettőben elvetették magukat hamar. Micsoda név, tűnődtek a francia feliraton, de nem sokáig. Megbízható dán sört rendeltek, azt szopogatták, amíg rájuk nem dudált az esti sétahajó.
- A Hableány megmaradt rozszant büféjében már csak kötelességből ittak egy-egy üveggel, s egyszer csak azt vették észre, hogy ott állnak újra a Dunai Hajós előtt.
- Vége a körnek, megcsináltuk! – örvendezett Dozsó.
  - Dehogy – mondta Gutentág. – Csak a kis kört jártuk be, a hétköznapi, ugye. Amíg számoltam, tizenegy helyet hagytunk ki. A Szivárványt sajnálom, ott olyan spéci minden. A Postásban meg jók a haverok.
  - Jövőre azt is az én cégem biztosítja – horgadt fel valami Dozsóban.
  - A Sunyáé, nem? – vigyorgott rá a gondnok.
  - Naná, majd másé – nevetett vissza Dozsó. – Na, tegyük el magunkat, indul az ágy!

42. Rájár a keze, rájár bizony

Csizmás Géza bukott kemencés, szépreményű író, pillanatnyi állapota szerint munkanélküli, hajléktalan, műkedvelő értelmiségi, frissen elvált férfi, a Duna partján oson, az épülő Graphisoft-üvegkockák között. Átvág az éppen elsimított síkon, megmássza a törmelékhalomokat, a szénpálya épületeinek szétrobbantott romjait. A kemence nagy része még áll, de előtte csinos domb magasodik, a bontási sített összetolták a bulldózerek, földdel borították, majd bevetik fűmaggal is, szánkózódomb, vagy mi lesz belőle, elé kis pihenőparkot, tavacsát álmodtak, le is festették, ott látta, nem messze a lókaputól.

A kemence nagy része még dacol az idővel, de bontják, látszik, serényen, csak éjszaka áll a munka, szerencsére éjszaka áll. A blokkok végén már égre merednek a horgonyzás csonka traverzei, felmerednek a sápadt teliholdra, az oltótoronyok mezítelen vázán átderengenek a csillagok.

– Hideg van – borzong meg Géza, s rádöbben, kimondta, levonta a legvégsőbb következtetést. – A kemencén hideg van! A felfűtésük óta ezerkétszáz fokon *létező* falak fagyot lehelnek a homályba, a csillagontó munka a múlté, a múlté véglegesen. Sehol egy szikra, egy parázsló koksodarab, egy pislá ernyős lámpa, kihunytak a reflektorok, nem zúg, zakatol a szénmalom, nem surrognak a szállítószalagok, nem zubog a gázvíz a hidraulikákban, iszonyú csend van. Csend és hideg.

A kitológépek pályájához ér, de azokat már, éppúgy, mint az öreg egyengetőt, szétbontották, alkatrészeik szépen egymásra rakva várják a sorsuk beteljesedését. Ott vannak az acélhegyek tetején a töltőkocsik hatalmas tölcseirei, a parancsnoki hidak kezelőjárdái, korlátai, s nicsak, a túloldáról átvonszolták a pajzskocsik bordázatait is, az erős tűzcsatornákat, igen. Külön halomban hevernek az aláfűtés hatalmas gázcsapjai, a generátorgáz-fűtés rég szolgálaton kívül került szerelvényei is, a földgázfűtés automata- és kézicsapjai, minden fém alkatrész, ami kimenthető.

Megbotlik, nézi, mibe ütötte meg a lábát, hát egy félrelökött nagykulcs, egy ajtónyitó szerszám nyelén esett át, van ott még vagy tíz, dekliszedő vasak, dugószedők, dúzé-szűrő csuklós rudak, golyós hidraletolók társaságában.

– Haszonvas, biztosan őrzik – fut át Géza fején a gondolat, s próbál még csendesebben, még óvatosabban a láthatóan ép lépcső felé osonni. Őrzik bizony, de az egy szem százéves éjjeliőr ott alszik a szivattyúházban, a nyolcas blokk végén, beállította ötre a vekkert, hogy a bontóbrigádnak időben megfőzhesse a kávéját. Persze, ezt Géza nem tudhatja, honnan is tudhatná.

A tetőről, csigákon átvetve, hosszú kötelek lógnak a lépcsőig, az egyik az arcába csapódik, megrántja dühösen. Nyikordul egyet a csiga, a kötel lecsúszik, ott marad a kezében. Gépiesen összetekeri, karjára akasztja, úgy megy tovább. A kisműhelyek előtt a folyosó sötét, sötét az étkező is. Kitapogatja a főzőlapot, nocsak, ez megvan még, lássuk, a szuflát kikötötték-e belőle. Nem, nem, ahogy elfordítja a csapot, szisszen a gáz.

– Ha gáz van, villany is lehet – gondolja, s egy pillanatra felkattintja az étkező armatúráinak kapcsolóját. Fény borítja be a lecsupaszított falakat, a kiürített termet. A törött ablakokon kibukik a gyárudvarra, a lecsupaszított koksztérre, nem akarja, hogy feltűnjön valakinek, eloltja gyorsan a fénycsőveket. Visszatér a folyosóra, benézne az üzemirodába, zárva van. Nocsak, ezt még használják! Nekifeszül az ajtónak, pattan a zár, szinte beesik a jól ismert helyiségbe. Felkapcsolja a villanyt, hálísten vastag pokrócot erősítettek a foghíjas üvegtáblák fölé, bent tartja a fényt, a hideget meg kizárja, ez igen!

– Itt alszom – dönti el hamar, majd az összetolt íróasztalokhoz lép, nézi, mit kell lepakolnia, mivel ágyazhat meg.

Gyanúsán nagy a rend az asztalon. Nem tudhatja, hogy az utolsó művezető, a Bolgár Laci innen irányítja a bontásban résztvevő *régiek* munkáját, itt készíti elő a múzeumba, irattárba kerülő kisebb csomagokat, innen próbálja szervezni a feleslegessé vált emberek munkához juttatását.

Nézegeti a katonásan sorakozó dossziék fedőlapjait, az egyikén ákombákom felirat: Odaadni Lalinak! Ebbe belelapoz, s lám, sok jegyzet, irkafirka, néhány öreg fénykép között ott bujkálnak az ő novellái, bizony, mind az öt megjelent munkája, a folyóiratokból rendben kimásolva, összetűzve. Géza egészen meghatódik. Hümmög, kinyitja az alkalmi füzetkét, elolvassa a dolgozatait. Egész jó novellák, állapítja meg, nem először. Olyan precízen vezetted a mondatokat, mint a kitológépet – hallja Lali hangját. Továbblapoz, hát az iratcsomó íróbarátjának híressé vált elbeszélésével fejeződik be, amelynek főalakja kétségkívül hasonlít őrá, nagyon hasonlít.

Gondol egyet, a másolat első oldalára odaírja: „Szeretettel ajánlom! A búcsúzó Géza”.

– Micsoda marhaság – mondja aztán félhangosan. – Búcsúzó Géza! Mitől búcsúzom én? Ettől a romhalmaztól? A szétszerelt gépektől? Lalitól? Holnap meglátogathatom! A mesebeli fűtőtől? Pétertől, a szülőapjától? Egy frászt! Pedig, ha leírtam, akkor búcsúzom. Még sohasem írtam le hazugságot.

Levackolódik, aludni próbál. Hallgatja a mélységes csendbe beszivárgó zajokat, egy mozdony húz Esztergom felé, idehallik egyszer a szolgálati HÉV kattogása is, majd szirénaszó a távoli Szentendrei útról. Nem jön az álom. Végiggondolná kemencés éveit, módszeresen, de csak egy-egy kép ugrik elő, egy-egy arc: Gyula, Miki, Béla, meg az öregek, Bulenda, Sarus Balázs, Tálás Miska, s persze Lali, a majdnem jóbarát, a mindenkori első kritikusa. Elhessenti őket, megszökött asszonyára gondol, itt ismerte meg őt is, őt lépésre innen, igen.

Felkel, kisurran az irodából, az étkezőben próbál egy korty vizet inni, nem sikerül, a vízvezeték már száraz, lekötötték. Eszébe jut, hogy az irodából nyílik egy nagy zuhanyozófülke, ott is van csap, hátha azt a strangot még használják. Visszamegy az irodába, belép a fülkébe, onnan azonban már minden használhatót leszereltek, csak az elválasztó függöny rúdja szeli át a teret, huszonötös gömbvas, faltól falig.

– Egy ajtónyira a pusztulástól – ül le a művezető székébe. – Békés, jámbor iroda, s a belső ajtó mögött meg ott szorong a holnap: a terjeszkedő úr.

Tetszik neki a gondolat, játszik vele, át- meg átfogalmazza. Nézi, nézi az ajtót, vonzza a mögötte ébredő úr, a légüres tér, ugye. Már nem ő van itt, már a holnapi Géza, aki oda tartozik, oda be, a holnaphoz, a semmihez.

Felkapja a fogásra akasztott kötétekercset, belép az egykori fürdőbe, átveti a kötelet a rúdon, erősen odarögzíti, dupla csomóval. Aztán a kötel rövidebbik végére hóhércsomót bogoz, gyerekkorában kiókumlálta, hogy megy az, még mindig rájár a keze, rájár bizony.

Átviszi a művezető székét, pontosan a kötel alá helyezi. Feláll rá, a hurkot a nyakába veti, meghúzza. Érdes nagyon, még felsértené a bőrét. Néhány papírsebkendőt csúsztat a kötel alá, így jó.

– A búcsúzó Géza! – mondja halkan és elvigyorodik.

Alapos, pontos rúgással feldönti a széket, még hallja, hogyan koppan a meztelen betonhoz, még hallja, messziről.

43. Közénk, sajnos, nem illetek

Frontátvonulásos nap van, dunai szél fúj, mondják a régi kemencések, nyáron a dunai szél bajokkal terhes, nem embernek való. Könnyebben csúsznak ki az ember szájából a sértő szavak, könnyebben lendül a kéz is, öröm, ha csak tenyérrel, nem ököllel, ugye.

Az ilyen frontos napon zsong, zsi bong a kocsmá, hisztérikus röhögések, ádáz veszekedések, harsány énekszó fals kakasai települnek a szokásos zajsintre. Több ital fogy, mindig erősebbre vágyik az ember, többször gyújt rá, ikrásodjék csak a nikotin a szájban, még a nemdohányzók is rá-rápöföntenek. Hiába, dunai szél fúj, hej, Dunáról fúj a szél...

A főhős persze itt van, de most nem mesél, nem, nem, töpreng. Ráncolja homlokát, gondban van. Az utolsó fillérjeit kipengette már, előtte az éppencsak kiszervenvedett fröccs, kisfröccs, deci bor, deci szóda. Szikvíz, he, he. Ha, mondjuk, kitalálná, hova szöktek arról a szekérről, s elmesélné valakinek, talán a Pofapénznek, esetleg a Dozsónak, csak leesne még egy feles... A Gutentág már régen fizetett, pedig mennyit mosta a flancos hajóit! Vagy az tavalay volt?

– Én tudom, hova mentek! – szólal meg Buta August, a tükörből, honnan máshonnan, a kopott, barna keretű, félig vak tükörből, az óidők ikonfényének roncsai közül. – Én tudom, hova lettek!

Nem figyel rá senki, miért is figyelne, a tükröt beborítja a füst, az emberi gőzök felhővé sűrűsödő vattafüggönye, ha néznék, se látnák, de nem is néznek arra.

– Amikor lerázták az üldözőket, kint a harmadik határban, kimenekültek a városból, elkerültek minden lakott települést. Utánuk eredt ugyan néhány rendőr, porkoláb, pandúr, kopó, fakabát, iparőr, zsandár, hírszerző, detektív, testőr, zsaru, biztonsági őr, milicista, vadőr, közterület-felügyelő, útőr, katona, rendész, csendőr, hé, zsernyák, polgárőr, kormányőr, pénzügyőr, koronaőr, adórendőr, ügyészégi nyomozó, elhárító, még két vízirendőr is, de bottal üthették a nyomukat!

– Azt gondolnátok, valaki segített nekik? Valaki kicsempészte őket a városból? Bulendára gondolhatnátok, Sarus Bálintra, Józsi bácsira, naná, gondolhatnátok rájuk, ha figyelnétek. Dehát nem figyeltek, hiába kiabálok, a ködnek beszélek csak, a füstnek, a foszló foncsornak, önmagamnak.

– Nem segített nekik senki! – kiáltja kétségbeesetten a kis bohóc. – Mégsem kapták el őket, de nem ám! Megkérdezhetnétek, egyáltalán miért eredtek a nyomukba! Hiszen nem az evilági törvény ellen vétkeztek, de nem ám! A mester rendje ellen, úgy bizony. Megkérdezhetnétek persze azt is, kicsoda az a mester? Mi is a rendje? Nem kérdezitek meg. Ha bárki bárkit kerget, üldöz, űz, hamar társakra talál. Habzó szájú szövetségesekre, csatlósokra, ebekre. Lel fegyverhordozót és parancsnokot, lel besúgót és tiszta tekintetű örömkatonát. Haj, haj! Így volt ez most is, mégis meglógtak, de meg ám!

– Csodát hallanátok, ha ide figyelnétek! Hajnalban elérték a bolondok kertjét, átlépték a határt, hálistennek! – ragyog fel Buta August képe. – A Legkülső Körön hatalmas ünnepséggel köszöntötték, ajándékokkal fogadták őket, még a négyhuszonnégyes gőzmozdonyt is felajánlották nekik, akkora volt az öröm. Zavartan kószáltak a jövevények a bennszülöttek közt, belekóstoltak ebbe-abba, ruhát váltottak, szerény vászonköntösre cserélték a szedett-vedett göncöt, sarura a lyukas gumicsizmát. Énekelgettek, ha kérték, meséltek is, de alig figyeltek a történetükre, úgy, ahogy ti sem figyeltek soha rám. Inkább mind, az összes bolond, a maga meséjét akarta rájuk zúdítani, fuldokoltak már a fordulatokban, a fel-felcsapó nevetésben, a buborékos, szétpattanó szavakban. Félrehúzódtak hát, egy színben elaludtak, pihentek kakasszóig, kanászkürtös reggelig.

– Amint felkeltek, alig reggeliztek valamit, máris beállított hozzájuk a félnótások küldöttsége, roppant hivatalos ábrázattal – Buta Augustzt, mint egy nyilvános főpróbán, el is játssza a küldötteket, fintorog erősen, persze, bele a vakvilágba. – Arra kérték a fiatalokat, költözzenek egy körrel beljebb. Vagy nem vagytok elég bolondok, vagy bolondabbak vagytok nálunk, szólt a szentencia, közénk sajnos nem illetek. Aki átalussza önnön megdicsőülését, méltatlan a Legkülső Körre. Őszintén sajnálták a dolgot, persze, de a törvény, az törvény! Különösen, ha a bűnt nem is próbálják tagadni. Ezzel vallottak magukra!

A tükör alatt újabb nótára zendítenek, szomorú nótára, cigányasszonyosra, Augustzt hiába próbálja túlharsogni a borral bélelt baritonokat. Pedig megpróbálja becsülettel.

– Ha befognátok a bagólesőtöket – kiabálja –, meghallanátok, mi történt a szökevényekkel a bolondok kertje középső tartományában, a Belső Körben, úgy hívják, bizony. Illendően köszöntötték őket a helybeliek, azonnal szállást, munkát kerítettek nekik, megmutatták az új otthonuk fontos és szép helyeit, majd hagyták őket pihenni. Másnap, munka után körülvették őket, meghallgatták a történetüket, nem úgy, mint ti az enyémet, nem ám! Álmélkodtak a háromlábú lovakon, eliszonyodtak a mester érthetetlen vérengzéseitől, mulattak a medvén, és rajtam, tudjátok meg, igenis, rajtam! Értették is, nem is azt a furcsa világot, amiről hírt kaptak, de eszükbe sem jutott volna kételkedni a létezésében. Itt egyesek még a kampókezet sem hiszik el! A lovakat sem, igaz, Pofapénz?! – szólítja meg, hiába, az újságost Augustzt. – Szóval, mondom, meglelték a helyüket a menekültek, otthont találtak, igen. Úgy éltek, éldegéltek, mint a bennszülöttek, úgy látszott, véget ér a mese.

– De nem! Most jön a legfontosabb része, figyeljete! – hadonászik feleslegesen a kis bohóc. – Egy szép napon, estefelé, gyönyörű, bíbor este volt, a két fiatal nem a szokott úton tért a szállására. Ismeretlen ösvényre tévedtek, egy sövényhez értek, rózsasövényhez, igen. Néztek, csodálkoztak, miféle ligetet, kerek parkot övez ez az áthatolhatatlan sűrű szövedék. A férfi egy rózsáért nyúlt, talán, hogy a nő hajába tűzze, vagy a gallérjára, nem tudom, amikor nagy recsegés-ropogás támadt. A sövény kettévált, csinos utat nyitott előttük, királyi utat, s ők elindultak azon az ösvényen. Ahogy kiléptek a bokrok közül, a sövény újra összezárult mögöttük, sűrűen, tüskésen, sötétén.

– Miért? Miért? Nem próbálnám megmagyarázni, hiába is kérnétek. Én csak egy bohóc vagyok, egy bolond, hogy mernék versenyre kelni az eszenagy Balogh Tamással? A penge Pofapénzzel? A főagyas Dozsóval, vagy a Tanárúrral, aki csak azért nem doktor úr, mert az nem *alliterálna* a valódi nevével? Nem tudom, nem tudom, mi és miért történt velük. – Buta Augustzt meséje a végéhez közeledik, szinte sikítja a mondatokat, de hiába, köd, aranyfüst, dohánybűz, borgőz nyeli el a szavait. – Az biztos, most ott élnek, ott, a Legbelső körön, ott ülnek a két fa alatt, és várnak. Várnak valakire, vagy valamire, nem rám, sajnos, nem.

– Én most elmegyek – tesz még egy kísérletet a figyelem felkeltésére a színes bohóc. – El kell mennem. Halljátok, elmegyek! Miért nem hallja senki?

– Iőö! Iő – rikolt fel az ólomarcú fiatalember, s a tükörré mutat. – Iő!

– Igyál, fiam – tölt neki Pofapénz, s poharához koccintja a sajátját.

Buta Augustzt árnya éppen szétfoszlik a tükörben, magára húzza az ikonok aranyának roncsolt függönyét, elmegy, végérvényesen.

– Valaki beszél a tükörből – ébred fel Balogh Tamás.

– Már megint – néz rá szánakozva Pofapénz.

– Delirium tremens potatorum – biccent rá a Tanárúr hatodik konyakja mellől.

* * *

A mester félrehessenti a hófehér hajú öregasszony árnyát a gömbben, nézi, nézi a két szökevényt, morog maga elé, tanácstalan.

– Miért olyan fontos nekem éppen az a kettő? Mert olyan ártatlanok? Tapasztalatlanok! Tiszták? Jámborak? Együgyűek, üresek csupán! Odavalók, Bolondvár közepébe, pontosan oda!

Tesz-vesz a bakon, ostorát ellenőrzi, kalapját igazgatja, idegesen rángatja a gyeplőt.

– Éretlenek, ez az! – kiáltja. – Éretlenek! Benő a fejük lágya egykettőre, hazudni fognak, lopni, rabolni, talán már holnap! Minden bűnt elkövetnek, ők is, az utódaik is, ölni fognak, gyilkolni, rogyásig! Még hogy ártatlanok!

A hangos szóra előrecammog a medve, megfogja az ülésdeszka szélét, kérdően pillant az öregemberre. Látja, hogy nem őt hívták, mégis marad, félálomban rója tovább, tovább az utat.

– Ölni fognak! – rikácsolja kárörvendve a mester. – Lesz hely számukra még a szekéren! Maguk fognak felkéredkezni, úgy ám! Könyörögnek, hogy felszállhassanak! Még hogy tiszták, jámborak! Járatlanok, így van, *járatlanok*.

Harang szól, de nem hallja senki, talán senki. A mester minapi utasaira gondol, úzi a szökevények emlékét, így volt vendégeivel vitatkozik, sohasem hallott *elményeket* tulajdonítva a felcserélt bölcseknek, hiába. *Azok* ketten ott ülnek rendületlenül ama két fa alatt, mosolyogva várnak. Elhessenti a gömbből a képüket a mester, de akkor meg a hófehér hajú asszony árnya tolakszik vissza. Ki érti? Morran, letakarja a gömböt, majd a lovak közé csap. Zeneszót ébreszt maga körül, győzelmi harsonaszót, de érzi, tudja, a letakart üveggömb lassú forgásba kezd, baljós forgásba, önmagától.

44. Merre van a magyar hazám...

Sokan voltak kinn Géza temetésén, rengetegen, családtagok, régi kemencések, barátok, bámészkodók.

– Mennyi barátja volt – tűnődött Balogh Tamás –, és senki sem vette el tőle a kötelet. Én se, persze.

– Nem is tudtam, hogy volt családja – tette hozzá Béla, a hajdani kisfőnök. – Persze, az asszonyról tudtam, a válásról is. De a többiek! Őt testvér! Soha egy szót sem ejtett róluk.

– Előkerültek – bólogatott a főhős. – Temetésekkor mindig előkerülnek. Már lakodalmakon se, de itt mindig megtarthatod a létszámellenőrzést.

– Hullunk, haver, és mindenki igyekszik meggyőződni róla, hogy nincs-e valami változás, nincs-e felmentés a következőnek. Akiért a végén imádkoztunk – mondja egy rosszul öltözött fiú, talán a nagyműhelyben dolgozott valaha, ismerős a képe.

A Búfelejtőhöz ért a szétszakadozott menet, a család betért azonnal, utána a többiek. A fele társaság se fért be, a kemencések nem is próbáltak bejutni, mentek tovább. Van egy öreg sváb vendéglő, a volt téglagyár alatt, oda igyekeztek.

– Minket meghívott a család! – figyelmeztette Béla a főhöst. – Vissza kell néznünk hamar. A Józsi bácsinak is, meg tán a Lalinak.

– Visszanézünk – bólintott rá Balogh Tamás. – Egy buszmegálló...

A vendéglő üres volt, a hétköznapi délelőtti lanya unalma lengte be. Rajtuk kívül csak két nehéz vagány ejtőzött a sarokban, de ők sem maradtak soká.

Összetolták a csővázast, öreg asztalokat hamar, az asztalfőre – hosszú szabódás után – Balogh Tamást ültetett, végül is ő állt legközelebb az elhunytához, mondták. Bár Béla talált rá *akkor*, úgy bizony, mégis az asztal végére ült, oldalt, elhúzódva. Lali két ismeretlen barátjával jött, őket is betuszkolta a társaságba.

– Írók – mutatta be őket –, Péter és István. Géza haverjai, közülünk valók. Még ha egyik *császárnak* hivatja is magát, a másik őst meg lefejezték a Vérmezőn. A Péter legjobb novellájának Géza a hőse, legalább kegyeletből elolvashatnátok.

– Nem egészen így van – védekezett a megszólított remegő kezű fiatalember. – Géza lehetett az egyik modell, de a hős legalább annyira én vagyok.

– Nem író-olvasótálalkozón vagytok, haver! – csattant fel Gyula, a cegalji ezermester, a Mocsárosból. – Igyunk a Géza emlékére.

– Igyunk bizony! – könnyebbült meg az író. Ő hozatott először négy liter savanyú bort, szikvízzel, így mondta, szikvízzel, nem szódával. Kitöltötték hamar, felálltak, koccintottak. A valahai szivattyúkezelő, Margit éles hangja némította el a társaságot:

– Gézára!

Csöndben maradtak egy hosszú percig, majd töltöttek, ittak újra. Kifogyott a négy üveg hamar. Számolatlanul hozattak újra, bort, sört, vegyesen.

Béla mondott három mondatot, búcsúbeszédül, megkönnyezték, nem csak az asszonyok. Aztán jöttek a történetek, közösen viselt dolgaik, s ím, hamar kiderült, mennyiszor volt Géza fontos, ha nem főszereplő! Körülötte forogtak a kemence csodái, ő kaparta ki legügyesebben a beragadt kamrák közepét, ő zárta be a gyárrészlegvezetőt a lehűtött kamrába. Ha valaki másként

emlékezett, lehurrogták. Láncszemekként kapcsolódtak egymáshoz a vidám és szomorú történetek, s a lánc egyre szorosabban köréjük tekeredett, Géza fogta a végét, valahol, messze, messze.

Harangszó csapott be a félig nyitott ablakon, s Margit felugrott.

– Jesszusom! Dél van! Még nem is főztem – szedelőzködött, elrohant. A többiek is mozgolódtak.

– Vissza kell mennünk a családhoz – állt fel Béla, magához intve Balogh Tamást. Elköszöntek, indultak is.

* * *

A Búfelejtőben a család és a közvetlen *barátok* éppen túljutottak az ebéden. Hortobágyi palacsintát, majd tyúkhúslevest ettek, kirántott húst, hasábburgonyával, vegyes savanyúsággal, majd orosz krémtortát, desszertnek. Étvágygerjesztőnek konyakot ittak, a leves mellé sört, később nehéz borokat, ahogy illik. – Ahogy szegény Gézánk szerette! – hüppögött az egyik nővér. Balogh Tamáson végigfutott a gonoszkodó gondolat: szegény Gézánk, mióta ő ismerte, soha nem evett végig egy ilyen komplett ebédet, tejet ivott régi üvegből, átöntötte a zacskóst, zsírpapírból parizert harapott, zsemlével, kiflivel, igen. Libatöpörtyű, disznósajt, olesó borok. Sokszor osztottak rajta, testvériesen.

A rokonság gyorsan helyet szorított az érkezőknek, Béla főhelyre került, hősünk az asztalvégre, naná, majd máshova.

– A pohárköszöntőkkel megvártuk magukat – mondta egy tekintélyes, természetes, piros arcú férfi, nagybácsi tán. – Bele is kezdenék, ha megengedik.

Lendületesen beszélt, érezhető rutinnal, szóvirágait régmúlt szertartáskönyvek lapjairól szakította. Férfias baritonja túlzengte mondatai értelmét, szépen beszélt, de mit is? Balogh Tamás belefeledkezett a kihűlt krumplibá, húsba, néha-néha figyelt csak.

– Ez a magyar sors, a magyar művész sorsa! – halotta félfüllel. – Írhatta ő a legszebb verseket, ódákat...

– Novellákat írt, papus – kotyogta közbe egy süldőlánny. A szónok nem zavartatta magát.

– Írhatta volna a legszebb ódákat, verseket, mondom – folytatta a bácsi –, nem kellett volna senkinek. Ahogy nem kellett a novellái sem.

– Amit befejezett, azt mind kiadták! – csicssergett az előbbi lány. – Csak alig fejezett be valamit.

– Nem látta értelmét, hogy befejezze az írásait, tudta, nem kell a kommunistáknak, nem kell az őket követő álmagyaroknak sem. Ezért dobta el ifjú életét! De bosszút állunk érted, Géza, bosszút, a Hadak Ura nevében, s ha győzünk, ott áll majd a szobrod Ménrót, Bendegúz és Kurszán szentélyében!

– Papus, megint rádjött a fehér ló, mit táltoskodsz itt nekem... – ráncigálta a zakóujját a felesége, s a férfi minden további nélkül, hirtelen leült. – Rendes keresztény temetést kapott, ami a szabályok szerint nem is járt volna neki, tudod jól. Ne nehezítsd az üdvözlését az ilyen pogány zagyasággal! – az asszony felállt, megköszöörülte a torkát, s mindenki számára folytatta:

– A család, bizony, a család megőrizhette volna. Kész voltunk rá, mióta szegény Paulánk meghalt, próbáltuk magunkhoz kötni, bevonni az életünkbe. De büszke volt, önfejű, a maga útját akarta járni. Munkásnak ment, fekete porban gázolt, mint az ördög, a legpiszkosabb helyet választotta. Na és a társaság! A jelenlévők mindig kivételek, de megbocsássanak, uraim, kik dolgoztak azon a híres kemencén? Csavargók, lumpenek, hazátlan bitangok, kétes egzisztenciák! Ők igazgatták az útját, ők tették a nyakára a kötelet. Egy jóra való keresztény úrifúnak!

– Kereszténység! Ez vitte tévútra a magyart – kapott erőre újra a leintett nagybácsi. – A ti Szent Istvánokat óta tűzzel-vassal irtják az igazi magyart! Nem a németek, oroszok, zsidók, törökök, tatárok! A jó magyar családból való Názáreti Jézus hazug katonái, azok! Micsoda sámán lett volna ez a Géza!

Balogh Tamás észrevette, hogy Bélán kívül senki sem figyelt már a szónokra, kávéztak, iszogattak, hétköznapi ügyekről beszélgettek a jó rokonok. Látszott, régen találkoztak, kicserélték híreiket, fényképeket mutogattak egymásnak, gyerekeket, autókat, hétvégi házakét. Valahai ismerősök, barátok, atyafiak nevei röppentek fel, ültek el a pohárcsörgésben.

– Ne kísértsd az Istent, papus! Még hogy sámán – vijjogott az asszony hangja. – Ha az a proli banda rá nem telepszik, pap is lehetett volna! Püspök! Én bevitettem a szemináriumba, te hagytad kiugrani!

Balogh Tamás látta, hogy Béla agyára vörös köd ereszkedik, felállt, odalépett mögé, de már későn. Béla felugrott, s a házaspár arcába ordította a mérgét.

– A proli bandából jövök, abból, és azt mondom, elég! Asszonyom! Uram! Maguk itt, az egész család, tán egy-két gyerek kivételével, nem is ismerték a Gézát! Kerülték, mint a pestisest! Kizárták a házaikból, ezt a kislányt is eltiltották tőle! Mi voltunk a családja, mi, hogy is mondta, mi, a hazátlan bitangok, a kétes egzisztenciák, a lumpenek, csavargók! Az a koszos kemence volt az otthona, igen! Ott vetette meg a lábát, onnan indult kalandokra, kocsmákba, az irodalomba, akárhova.

Béla mélyet lélegzett, s már higgadtan folytatta.

– Onnan nősült, igaz, szerencsétlenül. Aztán szétszórtak bennünket, lebontották a gyárat, az anyja halála, meg a válás után ezt a harmadik csapást, az *otthonának* harmadszori elvesztését nem bírta elviselni. Ha együtt maradunk, ha van még az a koszos üzem, vígan él ma is. Ne forgassák a szemeiket! Nem gyászolnak itt maguk senkit! – zsebébe nyúlt, egy gyűrött ezerforintost húzott elő, az asztalra lökte. – Ebből kijön, amit megettünk. Gyere Tamás, megyünk!

– De uraim, uraim! Minek a hangoskodás, hova vezet? – állt elébük egy jovialis öregúr, eddig sose látták, talán Géza se. – Énekeljük el inkább felejthetetlen halottunk kedves nótáját!

Balogh Tamás Bélával együtt kicsörtetett a teremből, még megvető tekintetek sem kísérték őket. Az öregúr régi, szép katonaénekbe kezdett, s amikor bezárult mögöttük az üvegajtó, éppen ott tartott a jó rokonság: „csillagos ég, merre van a magyar hazám”.

– Ezt jól eltalálták – dünnyögte hősünk.

– Ezt el – mondta Béla, s lám, könnyes volt a szeme. A kőkemény Bélának, csodálkozott magában Balogh Tamás, a nagy vagánynak.

Nem beszéltek össze, de egyértelmű volt, visszatérnek a sváb kocsmába. De az övéik már elszéledtek, csak a két író ült a visszarendezett asztalok egyikénél, előttük savanyú bor, érintetlen szikvíz.

Gyalog mentek a Flórián térig, aztán buszra szálltak, a Vakegérnél jeleztek. Bent ott ült Bulenda, Sarus Balázs, Gyula, Jóska bácsi, halkán énekelgettek. Szépen szóltak Géza kedvenc dalai, szépen szóltak a többieké is. Késő délután lett, jöttek a közeli üzemeiből az ismerősök, Sanyi, Józsi, Péter, ők is ittak egy kortyot Géza emlékére. Hősünk persze többet.

45. Álomcsapat lesztek, oké?

Az építész véletlenül vetődött a Vakegérbe, de Bulenda szemén látszott, segített ő is valamit ennek a véletlennek. A napokban többen látták vele mászkálni Aquincumban. Körbesétáltak a Gázgyári lakótelepen, a külsőn, és persze bent is, a Duna mentén. A kerítésen kívülről, a vasúti dombról, a bakterház felől, majd a töltésről is megszemlélték a megmaradt gyári épületeket, csarnokokat, tornyokat. Az építész, javakorbeli férfi, járatos volt szakmája történetében, örömmel fedezte fel az Almási Balogh Loránd tervei alapján felhúzott házakon a mester, Kós Károly kezenyomát, gyönyörködött az ipari célszerűség és a küllem romokban is impozáns harmóniájában. – Albert Weiss, ha nem tévedek – mondogatta a tornyoknál. Párhuzamokat keresett, a bécsi Arzenált emlegette, svájci tornyokat, a marosvásárhelyi gázgyár régi tömbjeit, a kisésti Wekerlét. Egészen lázba jött.

– Örülök, hogy megint összefutottunk – mondta Bulendának, amikor beléptek a Vakegérbe. – Képzeld, amióta megmutattad ezt a furcsa szigetet, mindig idehoz a lábam, alig tudok aludni, s ha elalszom, marhaságokat álmodom róla.

– Nocsak – somolygott Bulenda, míg a törzsasztalukhoz vezette az építészt. – Nem akartam én neked ártani! Igyál velem egy jó sört, az megnyugtat. Lefekvés előtt iszol egy másikat, nem lesz gondod az álmokkal sem.

– Éppen azt akarom, hogy gondom legyen velük – emelte fel a hangját az építész. – Szeretném, ha valódi gondot adnának. Jó lenne feltámasztani, s ha én vihetnék új életet a málló falak közé...

– Itt nem lesz gyár többé – tárta szét a karját az öreg szakí. – Körülnötte a város, egy ilyen légszennyező üzemet nem telepíthetnek újra a túloldal, Újpest, Angyalföld légkapujába, így mondják.

– Nem is gyárra gondoltam, van ennyi eszem – legyintett az építész. – Ha új kemencék épülnek, azoknak valóban nem itt a helyük. De én tudnék mai szerepet találni szinte minden épületnek.

– Voltak itt már ilyen álmodozók – csippentett a szemével Bulenda. – Amikor világkiállításra szemelték ki ezt a területet, ezer terv készült rá. Aztán füstbe ment mindegyik, Lágymányos nyert. Aztán senki: nem lett kiállítás.

– Emlékszel, mit akartak belőle?

– Ajaj, annyi volt a terv, ahány erre járó okos ember. Meg nem annyira okos. Nekem az tetszett legjobban, amelyik kiállítási helyé alakította volna át, afféle ipari múzeumká, technikatörténeti gyűjteménnyé. Aztán itt akarták elhelyezni az óriási fekvő Gullivert, vagy fel akarták építeni fából a régi Aquincumot, olyanná, mint amilyen majdnem kétezer éve volt, szóval villogott az elme, mint Jani a kuplerájban. De semmi, semmi, a Graphisoft terjeszkedik csak, józanul, lépésről lépésre.

– Józanul? Korszerűen, a szépség törvényeire is ügyelve – kapta fel a fejét az építész. – Kétszeres szégyen, hogy az elegáns új mellett nem becsüljük a legalább annyira értékes régit. De nagy kiállítóhelynek elkészült a Ganz-park, műszaki múzeumok is vannak, több, még Gázmúzeum is a Józsefvárosban, olyat pedig, mint a varsói gázgyár, a bontások miatt már nem lehet csinálni belőle. Végignézttem, mi hiányzik Óbudán, össze is írtam, és látod – húzott elő a belső zsebéből néhány papírt –, már fel is skicceltem magamnak, nézd, szinte minden magától megtalálja a helyét! Fantasztikus!

- Csak nem bevásárlóközpontot álmodtál, mezőnyi parkolókkal?
- Figyelj már! Én árutemplomokkal nem foglalkozom. Nincs Óbudán színház, nincs egy olyan nagy terem, amelyikben egy elegáns bált, vagy akár egy szalagavatót normálisan meg lehetne rendezni. Nincs egy igazi, nagy ifjúsági szórakozóhely. Nincs korszerű konferenciaközpont. Szabadidő-park. Soroljam még a nincseket?
- Utak, hidak – kezdte volna Bulenda, de rájött, hogy költői volt a kérdés.
- Hát idenézz! Ez a hatalmas, több szintes csarnok, az óraház, ez lehetne a szórakoztató negyed központi épülete. Nagy bálterem az emeleti szinten, kisebb helyiségek, kiszolgálóterek, klubok, kiállítóhelyek a földszinten, a tágas pincerészen. Ott lennének a tekepályák is. Megmaradt a gáztisztító impozáns épülete, az isten is színháznak teremtette, belefér akár két játszóhely, egy modern színpad, nem is akármekkora, meg egy pódium, beleférnek az irodák, öltözők, közösségi terek, a konferenciákhoz szükséges technikai helyiségek, kamaratermek, mellette az az épület egyenesen kínálkozik erre.
- Az volt a nagyműhely – bólogatott Bulenda.
- És a tornyok! A magasabbik tetejére kilátópresszót terveznék, az alacsonyabbak más-más funkciót kapnának. Az egyikben élő szobrászműhely lenne, egyszerre műterem és kiállítóhely, a másikban zenés klub, olyan színvonalasabb diszkó, ugye. A harmadikban kiállítóterem, minden szinten, a helyi múzeum időszakos kiállításai. Ugye, azt mondtad, hogy a tornyok alja lépcsőzetesen lejt, körkörösén, mint egy amfiteátrum? No, az egyik lehetne kamaraszínház, irodalmi színpad, efféle, akkor a kiállítóhely mehetne a nagy csarnok egyik szegletébe. A kevésbé jellegzetes épületek is szerepet kapnának. Abba a magas raktárfélébe kerülhetnének az öltözők, szertárak, kelléktárak, hiszen a sportlétesítményekről még nem is beszéltünk! A szervizépületben fedett fallabda-pálya, talán még tenisz is elférne, de hát arra ott van a sátor! Ez az edzőpálya megmaradna a futballistáknak, de építenénk lelátót hozzá, kétszárnyút. Arra a romos mezőre, ott a kerítés mellett belül kosárlabdapályák kerülnek, kívül parkolók, ne morogj, az is kell. Odébb a gördeszkásoknak, görkorsolyázóknak, falmászóknak adnánk helyet, lent, a part felé homokos röplabdapályák, meg egyéb dühöngők épülnének.
- A vízmű medencéiből uszodák... – bátorította új barátját Bulenda.
- Úgy van! – vette a lapot az építész. – Fedett uszodák, egy a sportnak, egy a szórakozásnak! És a kikötő! Micsoda lehetőség! A dunai személyhajózás központja lehetne! A mélyített meder megvan, a rakpart kiépítve, az alapok készek! De lehet a kishajósok Mekkája is, ha megfelelően átalakítjuk! Nyári vizitábor, napközis rendszerben, gyerekeknek, kamaszoknak! És mindehhez megfelelő vendéglátás, és fák, fák, parkok, virágok mindenütt! Csodaváros lenne, hidd el. Ezrek pihennének, szórakoznának, sportolnának itt naponta! Mi pénzt hagynának itt, önként, dalolva!
- Mennyien dolgoznának újra benne! – sóhajtott Bulenda. – Engem is zavarnak az omló falak, de mennyire, mégsem ez keserít el a legjobban. Valamikor több mint ezer ember nyüzsgött itt, mit ezer, kétszer annyi! Most, ha nézem, s nézem, hidd el, szinte naponta, úgy érzem, kísértetvárost látok. Ha egy iparőr végigcammog valamelyik úton, az már ünnep, ha a kutyáját is hozza, az már tömeg! Érted?
- Az én álmomban a vendégek a főszereplők – csóválta mosolyogva a fejét az építész –, a tiédben a vendéglátók. Persze, a kettő csak együtt létezhet, igaz?
- Szép álmok születnek itt a Vakegérben – húzta a székét az asztalukhoz a szomszédból Péter.
- Kár, hogy álmok maradnak. Ha dédelgetitek őket, jobban fáj, ha ráébredtek a valóságra.

- Nincs igazad! – fortyant fel az építész. – Nem készíthetek megrendelés, konkrét célkitűzés nélkül részletes terveket, de pár nap múlva készek a vázlataim. Egyetlen politikus, egyetlen önkormányzó gazda sem söpörheti le majd az asztaláról. Tudom, tudom, a pénz... De ez megtérülő beruházás, nem értékőrzés csak, hanem folyamatos teremtés! A bolond is látja!
- A vázlataidat sem fogják kifizetni – jósolta Péter. – Bár tudom, ti erre nem is számítatok. A múltkor a Kerék vendéglőben összesodort a véletlen egy kollégáddal, nyugdíjas professzor az illető, ezer díjjal. Ő szórakozásból újratervezte az aquincumi amfiteátrumokat, mind a kettőt. Fedett játékterek, kiegészítő létesítmények, egyszerre rekonstrukció, mondta, és hipermodern új funkciójú térelemek! Meg is mutatta a távlati rajzokat, fantasztikusak. Tíz éve álmodik róla, és senki sem figyelt fel rá. Ha meghallgatják véletlenül, lemosolyogják.
- Szívesen megismerkednék vele – Bulenda és az építész egyszerre fordult Péter felé. A fiatalember elmosolyodott, de aztán szokatlanul hivatalos hangon jelentette ki:
- Összehozzuk, hamar összehozzuk! Ti lesztek az álmocsa, oké?

46. Vissza a szekérre

– A jó szívem! Igen, az visz a sírba! – vigyorog a mester, s elrendeli az utolsó, bizony, az utolsó pihenőt. Leparancsolja a kocsiról a zenekar maradékát, a bohócokat, melléjük adja a medvét, készítsenek ennivalót a tömegnek.

Kis halmokban áll a nemrég kiszántott, összegyűjtött, vermesre váró krumpli az út mentén, az kerül a kondérokba, héjastól, földestől, a csaknem kiszáradt kis patak medréből két vödörrel hordják rá a vizet. Nemsokára minden üst alatt lobognak már a lángok, tüzesednek az üstházak, pirosodnak az arcok. A vén kocsis kis zsákot akaszt a kézhorgára, ép kezébe lapátkát markol, sorba járja a katlanokat. Minden főzetbe két merítésnyi sót vet, finom tengeri sót, az Óperenciáról, naná.

– Zenét! – parancsolja a pihegő muzsikusoknak.

– Indulót, uram?

– A macskásat, ahogy a múltkor! Vigyázzatok a hangnemre – vicsorít rájuk a mester, s előhúzza köpenye rejtekéből a hangvillát. De nem szűr, nem, tréfál csak, he, he, a gyilkos szerszám a pad alá kerül, fel a bakra.

Szól a zene, szól, szebben, mint *akkor*, mint a múltkor, ugye. Egymásra találnek, ölelkeznek a nyávogások, miákolások, dorombolások, kialakul a ritmus is, szinkópás, pörge tánc, mulatság az élet! Szól a zene, fortyognak az üstök, száll a bükkfa jószagú füstje, hej, haj, tallárom.

– Leszállás! Mindenki leszáll – tüsténkedik a fehér bohóc, kászálódnak le az emberek a ponyva alól, sorban, tízen, százan, ezren, tízezen.

Tudják már a rendet, mindegyikük kapja a csajkát, felsorakoznak az üstök előtt, csendben, rendben, figyelemben. Az utolsókat visszafordítja az agg fuvaros, kisikálhatják a kocsit, homokot szórnak a szennyre, a húgyra, ürülékre, gennyre, vérre. Lesöprik, vizet hoznak a patakról, kicsit iszapos, de *használható* vizet, végigöntik a deszkákat egyszer, háromszor, ötször. A halottakat egy krumpliverembe dobálják, rájuk rogyasztják körben a földet, kész. Jöhet az estebéd, jöhet a trakta.

Szól a zene, babák ülnek a szinkópákon, illatozik a krumpli, a lenyugodni készülő nap langy hullámokat küld búcsúzóul az utasokra, távolról harang szól, megint harang. Madarak csivitelnek, megkésett méhecskék zümmögése andalít, messziről tücsökzene szól, verseng a macskazajjal, már-már legyőzi, gyönyörű nyárvégi koraeste jön, a világ alkonyodik.

Kiosztják a krumplit, két-három nagy szem jut mindenkinek, a gyerekeknek is, igen, hámozzák, fűjják szorgalmasan, s máris falják, tömik magukba, micsoda lakoma, micsoda *tor*!

Kiürülnek rendben a kondérok, a maradékot is kiosztják az élelmesek között, kis csoportokban üldögélnek az utazók, csendben emésztene, élvezik a koraeste színeit, illatait. Lassan megjön a hangjuk, halk beszélgetések, hangos viták alakulnak ki egy-egy társaságban, másutt énekelgetnek, anekdotáznak, öregek emlékezéseit hallgatják, hajdani nagy utazásokról, persze, persze.

A mester nézi, nézi a lerongyolódott, lesóványodott, tétova tekintetű tömeget, nézi az eddig üres szemekben az itt-ott kipattanó szikrákat. Elégedett, pedig nem ezt várta, nem ezt akarta, nem is emlékszik rá, mit is akart.

– Ez lenne az én népem? – tör ki belőle a szó. – Pedig itt van mindenki, majdnem mindenki! Ó, hogy unom őket, mennyire unom!

A csendes beszélgetések egyre szaporább vitákká alakulnak, a hangos vitákban dühös elhatározások érlelődnek. Oszlik a koraeste nyugalma, vége az élceknak, adomáknak, senki sem figyel hajdanvolt menetek mesés tanulságaira.

Csomósodnak a dühök, minden csoportban felcsap valamiképpen a harag, hullámokat vet, mást sodor a felszínre minden szigeten, tömeges szökés, lázadás, forradalom eszméi érlelődnek, a lesunyt fejek felemelésének láza tüzesíti ki az arcokat.

A zenészek izgatottan járkák sorba a kompániákba verődött embereket, csörömpölnek erősen, mutogatják láncukat, letelepednének ők is, de mennyire, részt kérnének a tervezésből, a készülődő tettekből, de késő, immáron késő, közeledtükre elapad a szó, befagynak a szemek. A medve fél tábla lépes mézzel a mancsában unottan eszeget, fejét egy kőnek támasztja, szeme a mesteren, tudja, nemsokára érkezik a parancs. A fehér bohóc nem ül le egyik csoporthoz sem, nem csatlakozik a zenészek csapatához, egyedül áll a kihült tábori konyha közepén, a bükkfa hamujával keni be arcát, ezüstszürke maszkot varázsol magának, majd a pálcáját ellenőrzi, puffan-e rendesen. Buta Auguszt kétségbeesetten rohangál a megvakult tükörrel, biztat mindenkit, nézzenek bele, lassanak, de alig hallgatnak rá. Aki mégis belepillant a nemrég még az óidők ikonaranyát dédelgető foncsora-vesztett üvegbe, csak lángokat lát benne, füstöt, lávába roskadó romokat.

A dalok is egyre élesebbek, nem siratók, kesergők már, csak ritkán balladák, keserédes dalok. Régi forradalmak indulói harsannak, katonanóták, elszánt csatadalok, hajrá, előre, csak még ez egyszer.

– Saját nótátok persze nincs – pattan fel a nagy köre a mester, körülnéz, lábánál a lépet szopogató medve. Mindenki ránéz, a tekintetekből hiányzik a rettegés, ádáz ígéretek fényesítik a szemeket.

– Nemrég az énekeltétek, ebek, hogy *késhez imádkozik* az utolsó ember. Azt hiszitek, elfelejtettem? – mondja lassan a setét fuvaros, s hatalmas, fényes kést húz elő a köpönyege alól. – Ím, itt a kés! Térdre, kutyák! Azt nem tudom, ki lesz az az utolsó ember, de azt tudom, ki lesz az első!

Mintegy találomra kiválaszt egy nőt, egy tüzes tekintetű elgyötört szépséget, horgát a ruhájába akasztja, és egy mozdulattal felrántja maga mellé az alkalmi emelvényre. A kést a torkához emeli, fel is sérti a finom bőrt, igen, éppencsak, de a kibuggyanó vért mindenki látja, mindenki nézheti.

– Térdre, ebek! – ismétli az agg, s lám, a tömeg térdre veti magát, a gyűlölet lángjai a földet perzselik immár. – Hálátlan kutyák! Mindegyikötök velem akart jönni, mind követni akart, vagy rosszul emlékezem? Most, a cél előtt lázadoztok? Szöknétek? Vagy engem akartok elcsapni, talán meg is ölni? Ki tudja itt az utat, he?

Felemeli a kést, magasra, pengéjén megcsillan egy ismeretlen csillag fénye, aztán leengedi, elrejtí a köpeny alatt. A halálra rémült nőt visszalöki a tömegbe, s megvetően utána pöki a parancsot:

– Beszállás, indulunk! Csak sorba, sorba!

Éled a zenekar, tereli a népet, pufog Harlekin pomponos botja, helyreáll a rend, a mester kis csatát nyert, tudja, nem háborút.

– Vissza a szekérre! Szaporán!

Vonulnak már, mennek hosszú sorokban, kapaszkodnak fel, fel a ponyva alá, tízen, százan, ezren, tízezren. Nem szótlank, ahogy, a krumpliról beszélnek, néha a késről, a közelgő csípős éjszakáról. A gyermekek belefognak az imént tanult dalokba, de lecsitítják őket, még a szájukat is befogják, bizony.

A ponyva alatt a ballada ébred fel újra, de lepisszegik azt is, gyom növi be végleg. Végleg? Ki tudja. Befogják a zenészek a jóllakott lovakat, ugye, a háromlábúakat, nincs akadálya az indulásnak. A mester megvárja, míg az utolsó muzsikos is felgyötri magát a saroglyába, aztán csördít egyet a pokoli ostonnal.

– Gyí, táltosaim! – mondja, majd hátrakiált. – Nem hallom a zenét!

Felharsan a tökéletes macska-dal, már-már a nyávgások szimfóniájává magasodik.

– Nem ezt! – vigyorog a mester. – Gyakoroljátok a finálét!

Nincs mit tenni, zeng a bummsztaratta, bummsztará, babák ülnek a szinkópákon, harsog a taps alá született zene, indul a szekér, őrli a mérföldeket. Néptelen égő falu világítja meg a hasadozott ponyvát, az egykedvű lovak csillogó szőrébe kapaszkodik a fény, megcsillan a vénség kézhorgának halálos hegyén. Fáklyaként lángol egy torony, a megolvadt harangok súlyos könnyecseppjei vak kopolyákat égetnek a felperzselt földbe.

47. Az megtalálja, az olyan!

Király vagyok, király, az tuti! Nem mondom senkinek, sok az irigy muksi, hajaj, de te már tudhatod, oké. Saját kéróm van, mint az új! Nem, nem a Dozsónál lakom, dehogy! Lenn a csónakházban, a Gutentágnál, az ott a főgondnok. Van egy saját kabinom. Hajón, az anyád... Így hívják, kabin, pedig igazából szoba. Melegpadlós! Tudod te, mi az a melegpadló? Műkö, apám! Egyik sorban fehér-fekete-fehér-fekete, a másik sorban fekete-fehér-fekete-fehér kockák! Széltiben hét sor, hosszában tizenegy! Nem ám, mint ez a cement!

Lejmos, Kontrás, Csicskás – te is így neveztél! Majd ad neked a Dozsó, nem kettőt! Ez olyan királyszerűség, vagy mi... Felségsértés, hogy te miket hallasz. Tudd meg, régen mi járt érte: nyissz, le a fejed, vagy karóba. Csicskás! Tudod, ki vagyok én ott? Vendég úr! Jönnek a zsaruk, van itt valami lejmos, valami kontrás, he? Tudod, mit mond a Gutentág? Csak egy vendég úr van odafenn, erre elmennek, érted? Elhúznak, mint a vadlibák. Egy vendég *úr*. Oszt a Péter *úr*! Mert hát így hívnak, ha nem tudnád, köcsög! Most a Péter *oszt a...* simliseknek, oké?

Fűtés, világítás, péntektől melegvíz. Hogyne lenne, alattam a zuhanyozó, tetőmön az ablak! Jöhetnek az anyócák, habár! Nem fizetek én ezért semmit, helyre teszek ezt-azt, odaadom a papírajmat, aláírok... A Dozsó meg a Gutentág, azok tudják a frankót, néha még egy rongy is leesik, ha nem kettő! Apám, és tudod, mi a legjobb? Saját kocsmánk van, mit szólsz? Dehogy a Bíbic, dehogy az Evezős. A Gutentág csinálja, barón, az irodában. Piros, meg fehérbor, sör is, meg kétféle tömény, ezt kapd ki. Meg vermut a csajoknak, bár azok mostanában vodkát piálnak, cefetül, csak nézem... Fél áron adja, úgy éljek. Nem a diszkonthoz, a Nyárfáshoz képest, te köcsög! Neki is élni kell valamiből!

Téged miért varrtak be? Csak úgy berúgtál? Balhé sehol? Behozza a család a papírokat, reggel mehetsz is. Alászolgája, Balogh úr. Nekem? Kinéz a veszélyeztetés, vagyis hát halált okozó súlyos testi sértés, így mondják, nem emberölés, az kéne még! Nem vagyok én gyilkos, az ügyvéd is tudja! Jár az! Kirendelik, frankón, pénzt se kér, pedig a Dozsó adna. *Aznap* is majdnem adott.

Képzeld, *még előtte* kaptam tőle egy kannát! Gyöngyösről hozta neki a Feró, lopta, hagyd már, tanálta, he? Valódi gyöngyösi volt benne, nem tablettás, nem olyan trágyadombi siller! A Dozsó is ivott belőle, meg a Gutentág is, de az kiköpte. A gyöngyösit! Vette a jó dógát...

Még hogy Csicska, Lejmos, pláne Kontrás! Megmutatom, ki vagyok én! Te is megtudod! Te csak Balogh Tamás vagy, egy fark Balogh Tamás, de én egy király vagyok, titkos király, vendég úr, kérdezd meg a Dozsót! Csak a gyomrom ne fájna!

Na jó, akkor megverték, belebrunyáltam a főnök hajójába, meg aztán, izé... De bekötöztek, szépen megmostak a Dunában, patikába is mentek. A Gutentág új inget adott, a máltaiaktól hozta, pipec! A Mátyás királyt is megverték, pedig az nem volt akárki, a tatárok, vagy kik, naná. Attól király lehetett, tutira! Nem, a Dozsó nem volt ott, ő valami gyűlésre ment akkor, tudod, ő olyan gyűlésező meg menetelő fajta. Komoly pali.

Templomba, te? Valamikor harangoztam Csillaghegyen, de hatszor áthelyeztem a delet. Egyszer este nyolcra. Kirúgott a sekrestyés, nem az atya, az finom ember volt, de szólhatott az akármit, isten nyugosztalja. Pedig ott aludtam a toronyban mind a hatszor, hogy el ne mulasszam a melót. Csak akkor még nem bírtam így a pálinkát, főleg nyáron, a toronyban, érted-e. Kirúgott, ahelyett, hogy felkeltett volna. Egyszer ugyan próbálta, de nem igaz, hogy megrugdostam. Elesett a gerendában, frankón. Mennyi volt ott a galamb!

Annak a gyöngyösi kannának megvan még a fele. Jó, a harmada, biztos. Csak hát hova tettem? A hátsó kajakba szoktam begyugni, ha van, nehogy valami csöves lenyúlja. De most nincs ott,

aznap is csak azt kerestem. De most már mindegy, nem? Ide úgyse hozathatom be, még az ügyvéddel sem, naná. De ha tudnám, hova lett, mindjárt megnyugodnék. Fejem se? Nem a fejem fáj, haver, a gyomrom, a hasam, az oldalam, a májam. Az fáj, ne tud meg. Figyelsz? A Gutentág nem nyúl hozzá, az tuti, az kiköpte, a tök. A Mónika lehetett, az kutakodó...

Még hogy én sohase dolgoztam? Ki mondja ezt, az a Mónika? Ő meg tetves, az egész parton tudják, langsam spaciren, kiabálják utána, frankón. Még hogy nem melóztam, én! Segéd lettem a Rosemannál, a strandon is takarítottam, még a gázgyárban is voltam próbaidős, a szénpályán, na majd az irodában! Csak a Spori fűjt rám, mert nem a Gáznak drukoltam, nem ám, a Csillaghegynek, naná. A Spori olyan művezetőféle volt, de főleg a focistákat ajnározta, meg a pályát, dologidőben. Mindenki piált ott, a szénpor miatt, érted, de csak engem szűrt ki, engem, már a második nap. Megszakadhattam én...

Mentem vissza poharat szedni, söprögetni a Gombába, a Vakegérbe. Ma is odajárok, két feles leesik egy délutánra, meg a haverok se hagynak kiszáradni. Szeret ott mindenki. A szappanokat is el szoktam hozni. Nem szólnak, röhögnek, minnek az neked. Még hogy én bűdös? Egy felest ad értük a Gizás a Barbibárban, meg olyan flancos szendvicset, ha marad. A Józsi persze kitiltana, oda csak a Dozsóval mehetek, megyek is, ne félj.

Ha kiengednek, nézz oda, kérdezd meg a Gutentágot, megvan-e a kanna? Aztán üzenj. Csak ennyit: a Mónika megszlopálta... Vagy: megbugázta egy idegen csövedék. Megígéred? Kösz.

A Dozsó? Az *akkor* sem volt ott, lent volt nálam, pecázott a stégünkön, talán még most is ott van. Nála a kulcsom, használhatja a kabint, miért ne. Szokta. Ott pecázik, csak pecázik *aznap* reggel óta, imádja a halat, baróra, érted? A Gutentág megsüti neki, halászlét is tud, szegedit, bajait, ahogy tetszik. Azt nagyon csípi. Közben megkeresheti a kannát is, megkereshetné! Az megtalálja, az olyan! Megihatná az egészségemre, jutna a Gutentágnak is, de az kiköpi. A gyöngyösit!

Ki mondta, hogy a Mónika a feleségem?! Rámakaszzkodott volna tényleg, de undorodom a laposoktól, frankón. Meg folyton rinyál, ezt ne tedd, azt nem szabad. A sörömet is megissza, brrr. Udvaroltam én egy pomázi bíró lányának, az fain bögyös anyóca volt, de rászálltak a tisztiiskolások, Endréről persze, majd Kaposvárról. Vezértábornok már az ura, úgy éljek.

Meccsre, én? Mióta megszűnt a Kerület, alig megyek. Fradira sem, messze van, drága. Csillaghegyre, meg a Gázpályára ki-kinézek, ott beengednek ingyért, bár mióta az Elek meghalt, az se a régi. Ugatják a focit, megmondom neked, és az a közönség! Nem hallgatnak az okosabbra, pedig én negyven éve tudom a frankót, hiába beszélem rojtosra a számát, kiröhögnek. Aztán bajnokok akarnak lenni, bajnokok! Profiliga, naná! Még most is, ezzel a rossz lábammal, hatost rúgnék nekik, mondtam, leszek az edző, pusziért, hogy megmutassuk, erre kivezettek. Köpködtem, lehet. A Sanyinál kellett kivárnom a végeredményt, az Ízművekben, sört se adtak, persze zakó lett, otthon, simára! Nincs vevő a tudásra, testvér, megnézhetik maguk! A Dozsó is mondja, pancserok, kutyák!

Apám, mondok még valamit neked, nem hallotta más, te tudhatod, te nem dumálsz ki! Bár Csicskásnak mondtál, akkor is. Már elfeledtem.

Lesz nekem egy saját kocsmám. Becsszóra. Csak az enyém, érted, a Dozsó megígérte! Ketten visszük a boltot, a Dozsó lesz a csapos, úgy ám. Én meg ülök a sarokasztalnál, saját sarokasztalom lesz, naná, egy székkal, majd hárommal, egy főnöknek! Tulajnak, pontosabban. Ott ülök, pipázom, holland dohányt, nem ám csikkeket, haver, ülök, mint a király, és elpielom a haszont!

Úgy ám! Mindenkit meghívok! Csak a Pofapénzt nem, mert az millát szakított a totón a Kiskakukkal. Hatvanezret? Az majdnem annyi! De te jöhetöl, köcsög!

48. Pihenő

Valahol, egy másik világban, egy extragalaxisban, naná, valami léleklyukban, he, he, együtt ejtőznek a mester vendégei, volt vendégei, az ám!

– Valami jelet hagyhattál volna neki – dűnnyögi a király –, kell valami, amiben higgyünk, nem?

– Ha csak nem a lovak tomporára írta volna – legyint a csillagász. – Nem vette volna észre úgysem.

– Ilyesmire gondolsz? – kérdezi Nostradamus, feláll, s szavalja máris:

*Máglyák fényébe fül a rét,
Gyöngyház okád ezüstöt,
Sebhelyre lép a két gyerek
Gömbbé gyúrja a füstöd.*

– Nem rossz – bólint a költő. – A jambikus megerősítés a hosszú sorokban indokolt, elfedi az 5+3-as ütemek sutaságát. A hétszótagú sorok virtuális hiányérzetet keltenek, fokozzák a feszültséget. A rím is elmegy. Többet kellene írnod. Persze, ilyet csak magyarul lehet.

A király nem szól rá, csukott szemhéjain belső film pereg: felmentő seregek csatáznak, törnek hadi kopják, csattognak csatabárdok.

Előcammog a medve, hóna alatt egy doboz dominó. Buta Auguszt követi, letelepülnek. A medve kiszórja a köveket, a bohóc elteríti őket.

– Nektek még, ha nem tévedek, dolgotok van – csóválja a fejét Hegel. – Kelekótya népség!

– Itt is dolgozhatunk éppen – védekezik Buta Auguszt. – Te is ezt teszed, nemde, professzorom?

A medve is dörmög valamit.

– Dolgozol? – csodálkozik Nostradamus. – Azt hittem, lezártad az enciklopédiát.

– Azt le – vonja meg a vállát Georg Wilhelm Friedrich Hegel. – Mással foglalkozom, nem bölcseséggel.

– Na végre – böki közbe a király. – Nincs szebb a hadtudomány nál!

– Félreértesz. Rovarokkal foglalkozom. A természetekkel. – mondja szégyenlősen a professzor.

– Lehet, hogy ők öröklék a világot. Csak növényi táplálékon élnek, csodálatosan szervezettek! Sokan összetévesztik őket az afrikai vándorhangyákkal, pedig...

– Hát, időd az van rá éppen – legyint nagylelkűen a király. – Kitelik az öröklétből.

– Öröklét? – kapja fel a fejét a csillagász. – De hiszen én még élek!

– Mi a különbség? – döbben ki egy hihetetlenül mély hang az üres kámsza alól. – Mondd már, mi a különbség?

Csend lesz, a bohóc és a medve befejezik a játszmát, összerakják a dominókat. Búcsút intenek, valóban, sok még a dolguk, hajaj, de mennyi!

Pihennek a vendégek, igen. A szó, ha fordul, apró jel csupán: vagyunk még. A mondat: összeverődött szavak csűrheje. Mire lenne jó még? Nincs átjárás az elhagyott világba, vége a kivételes utaknak. Tudja mindegyikük.

A csillagász néhány pillanat múlva a ligetes úton megy már, *odahaza*, andalog, ballag, baktat, zavartan botladozik gyújtatlan máglyák között, a rét felé halad, maga sem tudja, miért.

Elfeledtem, szól-e a harang.

49. Az ötödik kamra

A Koppers féle horizontális kamrakemencék kigázosítási technológiája tökéletes, mondja, mutatóujját magasba emelve Józsi bácsi, a maga nemében csúcs, mint a négyhuszonnégyes gőzmozdony. Kétszáz esztendő mérnöki tudása, felhasználói tapasztalata érlelte azzá. Lehet simogatni, csiszolgatni, itt-ott javítani, de lényegét tekintve kész, mondhatni, örök.

Igen, a földgáz kiszorította, háttérbe került, pihenőbe. Nem halt meg! Visszavonult a rajztárak polcaira, vastag könyvek lapjain várja, míg eljön az ő ideje. Mert eljön! A földgáz nem tart örökké, a futurologusok tíz éve riogatnak, csak eddig, meg addig lesz elég, egy emberöltőre, többet én sem adok neki.

Bolond az ember! Elégeti a földgázt, a jövőjével fűt! Alig van értékesebb alapanyag, sokoldalúbban felhasználható *matéria*, tudjátok ti is. Szén pedig van bőven, ha nem is kimeríthetetlenek, de hatalmasak a tartalékok. Ha a fekete kőszén elfogy, ott a barna, a lignit, a tőzeg! Sikeres kísérletek folytak azok kigázosítására, elgázosítására is. Kis módosítás a kemencéken, aztán jöhet! De jöhet a még csak ígérgetett biobrikett is, a mezőgazdasági hulladékból préselt szinte ingyen anyag, micsoda gazdag szénhidrogénforrás, ugye!

A rajztárakban, mérnöki irodák fiókjai mélyén együtt van hozzá minden: tervek, folyamatábrák, az idomkövek recepturái, az alaplemez, a regenerációs fűtés, a horgonyzás, a gépek rajzai, a szükséges szén adatai, a felfűtési diagrammok! Sikeres kísérletek dokumentációi, melléfogásaink leírásai is, persze, ne kövessük el kétszer ugyanazt a hibát. Akár holnap elkezdhetnénk az új blokkok építését. Közeledik a felismerés ideje, a rajzok leporolásának órája!

Csúcs volt, mondom, de nem csak az épületre, a gépekre, csőrendszerekre gondolok, nem ám! Az egész rendszer valahogy emberi volt. A szükséges és az elégséges egyensúlya uralta, ha értitek, mire gondolok, a leghatékonyabb egyensúly. Emlékeztek, egy-egy kitolás, újratöltés annyi energiát fogyasztott, mint egy egész falu. És száztizenhat kitolás volt egy nap! Két sűrűn lakott járás szükséglete... Tudnunk kellett bánni ezzel a hatalmas energiával, s az a rendszer hagyta, sőt megkövetelte, hogy jól bánjunk vele!

Példát? Mondhatok példát, de ezt csak az érti, aki ismerte a kemencét, dolgozott rajta, érte. Azért megpróbálom, egyszerűen, csak egyet! Tudjátok, a huszonnégy órás kigázosítás ezer fok fölött történik, ezerkétszáz fok van a fűtőfalakban, néha több is, a kohókoksznál mindig több! Az a tíztonnányi szén, amit egy-egy kamrába zúdítunk, az meg olyan hőmérsékletű, mint a környezete, mínusz tíz, plusz harminc fokos. Ezerkétszáz foknyi különbség! Értitek, mekkora sok lehet a kényes szilikakő falaknak ez a hirtelen, drasztikus hőmérsékletváltozás? Ha egymás melletti kamrákat töltenénk be, ki se bírná. A tervezők tudták ezt, s mindenképpen el akarták kerülni a korai katasztrófát. Minden második, harmadik kerüljön sorra? A köztük lévő egy, esetleg két – még félig kigázolt – kamra nehezen egyenlítené ki a megterhelést. Az ötödik, hatodik, igen, ezek a jó megoldások. Legjobb az ötödik: így nincs túl messze egymástól a két kezelt kamra, míg az egyiket tolják, az előzőbe betöltött szenet ugyanarról a gépről lehet egyengetni, *planérozni*, ahogy mondtátok, ugye, a következő kamra előkészítéséhez sem kell messze bókászni az ajtókezelőknek, felszállásoknak, fedélnyitóknak. És így két egymás melletti kamra töltése között legalább tizenhat óra telik el, inkább több, tizenharc, húsz is! Szükséges és elégséges a távolság, elkerüljük a sokkhatást, kíméljük az embert is, amennyire lehet.

Igen, igen, az embert! A hatalmas gépek azt sugallhatnák, hogy az ember alkatrészé silányul, kereke és csavarja lesz a szerkezetnek, alárendeltje, kiszolgálója, cselédje. A kemencén ez

sohasem volt így! A gépkezelő, mind a kitoló-, mind az egyengetőgépen, a pajzskocsin, az oltómozdonyon, a töltőgépen parancsnoki hídra került, felelős kormányzója, gazdája lett a gépezetnek, lóerők ezreinek józan parancsolója, alázatos ura! Tudta, milyen erőkon van hatalma, ez megfontoltta, felelőssé tette. Ezért voltak a kemencések megbízhatóak, komolyak, kemények! A tolatási szünetekben tomboltak, mint a betöretlen csikók, éretlen ugratásokkal neveltették, keserítették egymást, de ha munkáról volt szó, senki sem tudta náluk jobban a rendet.

Mondom, csúcs volt a kemence, emlékezett tovább Józsi bácsi, a maga módján tökéletes, mint a négyhuszonnégyes mozdony, említettem volna már? Lehet. Összecsiszolt rendszerek együttműködése jellemezte: mechanika, elektromosság, kémia... A vízrendszer körei, az iparvíz, gázvíz visszaforgatása, a kátrány elnyomtatása, Worthington gőszivattyúkkal, persze, a centrifugál nem bírja azt a viszkozitást, jó, jó, ez részletkérdés, bocsássatok meg. A gázvezetés trükkjei, a hidraulikák, a hűtők, tisztítók sora, mind-mind áttekinthető, önálló, mégis a többivel szigorúan harmonizáló egységet alkotott, a szemlélőt is gondolkodásra, új felismerésekre ösztönözte, hát még azt, aki benne dolgozott! Úgy működött, mint egy kezes állat, mint egy kedves, bár hatalmas élőlény, s mi lehettünk az agysejtjei, a vezérlő idegszállai. Azok is voltunk, a szükséges és elégséges mértékben.

Nem halt meg, ismétlem, pihen. Ne feledje senki az ötödik kamrát! Szükséges és elégséges az a visszatéréshez. Szükség lesz majd a gázra, az így nyert metánra, a telített, telítetlen homológokra, a hidrogéntartalomra is. Nem fűtésre, dehogy! Alapanyagoknak, műanyagok, gyógyszerek, festékek, isten csudái készülnek majd belőle, mindenkinek elégséges. Eljön hamarosan a rajztári ébresztő, el bizony. S a fiad, az unokád odalép majd valamelyik parancsnoki hídon a kezelőpulthoz, és a műszerek lámpa-szeme vidáman köszön rá: megjöttél, édes gazdám?

* * *

Hosszasan néznek a távozó egyenes derekú, galambősz férfi után, akkor sem volt nagyobb tisztelet a szemekben, amikor az üzem művezetője volt. Tudják, hogy húsz éven át a lelke volt a kemencének, alkoholbeteg főnök, álmodozó munkatársak, saját karrierjüket igazgató magasabb vezetők mellett ő volt az első számú gazda. Tudják, hogy megaláztatások sora érte, szívinfarktust kapott, nyomorúságos rokkantnyugdíját söprögetésből kellett kiegészítenie, tudják, hogy felülkerekedett a test bajain, visszaverekedte magát, s mivel már lebontották a kemencét, az új gázszolgáltatás diszpécserként ment *igazi* nyugdíjba. Tudják azt is, hogy épüljön fel bárhol újra a kemence, Nyíregyházán vagy Nagyatádon, vagy akár a pokol közepén, Józsi bácsi ott lesz a felfűtésnél, ott bizony, ügyel a diagrammra, csapokat állít, szelíd tanácsaira mozdul a parti, mosolyog majd, mélykék zubbonyára új térképet rajzol a sós veríték.

50. Fekete folt

– Megérkeztünk – rikkantja a mester. – A zenekar leszállhat! Mi lesz? A zenekar leszáll!

Nyárvégi koraeste van, lám, megérkeztünk, meg bizony, végre itt a cél, az ígélet földje, igen. Lekaszálódik a zenekar, csörömpölnek a láncok, zihálnak a tüdők, a fogak csikorognak. Lekecmeregnek a bohócok is, ropogtatják rozsdás izületeiket.

– Megérkeztünk! – mondja Buta Auguszt, s körbecsodálkozik. – Megérkeztünk?

Lám, a hatalmas tisztáson állt meg a szekér, a fekete-sárga cirkuszi sátor előtt, az ismerős réten. Íme, ott sorakoznak a bódék, a kantinok, a mutatványosok kutricái, az elárvult pódiumok; ott hevernek halomban a papírvirágok, a műanyag kisautók, a sípok, a dudák, a kipukkadt léggömbök, a leszopogatott vattacukros pálcák, a papírpoharak, az üres üdítő- és sörösüvegek, a szétépett tikettek, az összegyűrt szalvéták, papírtálcák, az elejtett kiflivégek.

És körben ott állnak, mindenfelé ott állnak a setét farakások, ott meredeznek a közepükön a póznák, ott állnak a máglyák, igen, gyújtatlanul.

– Mindenki leszáll – vezényel az agg. – Be a sátorba, gyorsan!

Mit tehetnénk, mindenki leszáll, vonulunk be a cirkuszi sátorba, tízen, százan, ezren, tízezren. Szökni nem lehet, az erdő szegélyében, a csetvesz bokrok között sárga-fekete villanások: tigrisek járnak körbe-körbe, méltóságteljesen, fenyegető nyugalomban. A sátorban hideg van, nagyon hideg, röntgenfényű lámpák dermesztő fénye zuhog a porondra, a dobogóra, az elhagyott harangokra, igen.

Nem lép senki a porondra, a zenészek felmászna a bejárat feletti emelvényre, de nem nyúlnak a hangszerekhez. Várunk. Tapintható a csend, formázható, szobrok hidege lappang benne, eljövendő piéták ideje.

Várunk.

A zenekar mégis rázendítene egy indulóra, de úgy enyésznek el a tétova hangok, mint a hajnali köd a tó felett, abbahagyják hát hamar. Nicsak, ott hevernek még szerteszéjjel a feldobált fejfedők, a nemrég még fennen lobogó kendők, porba hullt emlékekként szőnyeggé simulnak össze a belépő mester elé. Jön, jön, rossz lábát nagy ívben minden lépésnél kikanyarítja, bevonulása most is produkció. Süvegén beteges fényben rezegnek a csillagok, fekete köpenyének bíbor bélése ki-kivillan, mint a nyers hús a felhasított bőr alól.

Várunk.

A mester komótosan elhelyezkedik a dobogón, beinti a medvét, az pedig megkondítja sorban a három harangot, a csend tavába visszhangtalan bukik be a három hang, dó, mi, szó, ahogy kell, ahogy szokott. A zenészek emelik hangszereiket, de az öreg int nekik, lefelé, ide mellém.

A hajdan ékes, pompás együttes maradéka görnyedten, piszkosan sorakozik fel az aggastyán előtt. Egykedvűen nézik, a becsámpázó két bohóc hogyan szabadítja meg őket a láncoktól, nincs kérdésük, miért is lenne. Egy elsuttogott mondatból megértik, mit kell tenniük, kivonulnak hát a sátorból, hozzákészülnek a feladathoz. Láncokat, bilincseket, köteleket, kábeldarabokat, szögeket, vastag drótokat halmozna a kijárat mellé, s várják az áldozatokat.

– Egyenként, csak egyenként, induljatok – szól a mester, s mi megmozdulunk, tízen, százan, ezren, tízezren, sorakozunk rendben; sorba állunk, a kijáratnál már libasorrrá apadó sorba, s csoszogva, araszolva elindulunk ki, ki a rétre, ki a ránkdőbbenő éjszakába. Halk beszélgetés

kezdődik itt-ott, hiábavaló üzeneteket bízunk egymásra, búcsúzkodunk, imádkozunk. A késhez, he, he. Apró tárgyak cserélnek gazdát, feljegyzések, emlékek. Buta Auguszt hat szép fényes, ezüsthegyű rakétát ad egy ébenfa dobozkáért, hófehér hajú idős nő a cserepartnere, ismerős valahonnan.

A zenészek az egyenként kilépőket átkísérik a tisztáson, a félálomban lépkednek az emberek, felsegítik őket egy-egy farakásra, s a középen meredező cölöphöz kötözik mindegyiküket. Nem esik egy szó sem, csak a szapora munka zaja hasít néha az éjszakába, ritkán, véletlenül.

Éjfélre jár, mire mindenki megleli a maga farakását, a gyermekeket már kettesével, hármával bilincselik a cölöpökhöz, már alig van gazdátlan máglya, s mi még jövünk, jövünk.

– Elég – szakítja meg a sort az agg, elreteszeli a kijáratot. – Aki nem ért ki, bent marad. A néhány üres farakásra már a medve kötözi fel a megmaradt zenészeket, s lám a legutolsóra maga lép fel, az ő csomóit maga a mester köti meg, finoman, ne vágjon a húsába a kábel.

A tigrisek eltakarodnak, követik a kihalt város felé poroszkáló háromlábú ménest, kisettenkednek a történetből. A mester most a tisztás közepére lép, csördít az ostorával, s íme lángra kap valamennyi máglya, végig az út mentén, a hajdani szoborsoron, körbe a tisztáson, mindenütt, egyszerre. Lángot vetnek a bódék, sátrak, kutricák, szeméthalmok, égnék már a pódiumok, hatalmas tűzrakássá válik a cirkuszi sátor, ropognak a cölöpök, a ponyvát feszítő póznák, hamar bersokadnak a zsúfolt nézőtérre, a porondra.

Egyetlen üvöltés a tisztás, az erdő, a vidék! Lángolnak az egymásra halmozott rönkök, az első lángok már elérik a felkötözött embereket. Ordítanak a polgárok, a parasztok, üvöltenek a pékek és a patikusok, a prókátorok, a patvaristák, zokognak a polgármesterek és a papucsosok, sírnak posztósok és politikusok, a perzekutorok és a papok, szenvednek a professzorok, a pedellusok, a prolik és a poéták, a pásztorok, a perecesek – egyetlen üvöltés a világ. A lángok között ott látjuk Bulendát, Dozsót, ott ordít Balogh Tamás, s a Lejmos is, pedig őt már hordágyon hozták ide, Vendel a trombitával, Éva a Barbibárból, és ég Gizás, Gutentág, Pofapénz is, izzik a máglya minden ismerősünk, s minden ismeretlen alatt.

A mester elégedett, sorban ellép a máglyák előtt, belenéz az áldozatok szemébe, belenézne, bele bizony. Látja Harlekint meghalni, látja, hogyan pattog ki a hőségtől a vak tükör üvege Buta Auguszt üszkösödő kezében, hallja, hogy az ólomarcú süketnéma fiú hogyan kél iszonyú dalra a felcsapó lobogásban, nézi az ismerőseit, nézi az idegeneket.

Odaér a hófehér hajú, törékeny öregasszony máglyája elé, a lángoló sátor alatt éppen akkor kondulnak utolsót a repedő, bronzot könnyező harangok, s a lángoló ruhájú idős hölgy, íme, kiszabadított kezét felemeli, ott szorítja benne szegény Paula gyöngyházpisztolyát, és lő. Lő újra, újra.

Hat ezüst golyó fúródik a mester szívébe, hat ezüstgolyó, egymás után. A pokoli fuvaros bábuként omlik a máglya elé, szeme utolsó rebbenésében ott még a csodálkozás, ott még a hitetlen harag.

Ropognak a hamvadó hasábok, bömböl, sivít az égre szökő lángok sora, egyetlen üvöltés a vidék. Lángtengerré egyesülnek a máglyák, pernyét havaznak, égő hús bűzét kavargatja a száraz szél, már sehol sem látszanak a testek, néha egy-egy csont még kivillan a parázssá omló farakásokból, a zsaráttá roskadó eleven szénből.

A vén fuvaros összezsugorodott testét nem fogják a lángok, szétolvad az; nem, nem úgy, mint a jég, lomhábban, úgy, mint az ólom, beszivárog lassan a talajba, örök időkre megmérgezi errefelé a földet, a vizet, a fölöttük vibráló levegőt, s ahol eltűnik, minden időkre fekete folt marad, kemény, hollószínű sebhely, mint születő gránit hege, mint kiszakadt bazaltzsák

megkövesedett fekélye. Tájékozódási pont egy másik világ térképein, igen, szégyenünk torz jele itt.

2002. január

VÉGE